

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Deres referanse:

Vår referanse:
23/79324 - 20

Sted, dato:
Oslo, 14.08.2023

Politidirektoratets hørings svar - forslag om å modernisere regelverket for innkreving

Politidirektoratet viser til høringsbrev av 17. april 2023 som ble sendt av Finansdepartementet i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet.

Høringsfristen var opprinnelig 1. august 2023, og direktoratet viser i den anledning til avtale om utsatt frist.

I høringsnotatet er det foreslått endringer som legger til rette for en forbedret og mer helhetlig prosess for utlegg på tvers av namsmyndighetene. Målet med lovendringene er å legge til rette for en modernisert og mer effektiv saksbehandling hos alminnelig namsmann.

Politidirektoratet har forelagt høringen for samtlige politidistrikt. Direktoratet har mottatt innspill fra politidistriktene Troms, Øst, Trøndelag, Finnmark, Oslo, Sør-Vest, Innlandet, Møre og Romsdal, Sør-Øst og Vest. Innspillene følger vedlagt.

Politidirektoratets merknader

Politidirektoratet er meget positiv til en modernisering av regelverket for innkreving og vil i det følgende komme med våre merknader og innspill til høringsforslagene.

Ny ordning med ett utleggstrekk

Det foreslås å etablere en ny ordning hvor det kun skal løpe ett utleggstrekk mot samme skyldner. Det etablerte trekket kan gå til dekning av flere krav som kreves inn av ulike namsmyndigheter. Utleggstrekket vil fremstå som ett utleggstrekk for den trekkpliktige. Forslaget er ment å sikre bedre ivaretagelse av skyldner gjennom lik vurdering på tvers av namsmyndighetene samt redusert pågang ved at utleggstrekk legges i en kø-ordning. Videre ivaretas skyldners personvern bedre ved at trekkpliktig ikke gis utskrift av namsboken. Trekkpliktige vil få langt mindre administrasjon knyttet til trekkpålegg fra ulike namsmyndigheter.

Politidirektoratet støtter ny ordning med etablering av ett trekk, men har noen betraktninger knyttet til de foreslåtte reglene.

Det er foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal være ansvarlig myndighet i utleggstreksaker med krav fra både alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten. Flere av politidistriktene har uttrykt at dette er en uheldig rollefordeling. Innlandet politidistrikt anfører følgende:

Dette innebærer at Innkrevingsmyndigheten skal inneha rolle både som kreditor og som namsmyndighet. Dette resulterer i en dobbeltrolle som kan være egnet til å svekke tillitten til deres upartiskhet. Gitt denne rollekonflikten fremstår det mer naturlig at det er alminnelig namsmann som skal være ansvarlig myndighet i disse sakene. Alminnelig namsmann har en uavhengig rolle, og kan derfor være mer objektiv i sine vurderinger enn det Innkrevingsmyndigheten som kreditorrepresentant vil være. Denne løsningen kan sikre større tillit til utleggsprosessen både for partene og allmenheten.

Oslo politidistrikt adresserer høringsnotatets bekymring knyttet til at alminnelig namsmann består av en rekke uavhengig lokale beslutningstakere:

Når det gjelder bekymringen knyttet til at alminnelig namsmann består av en rekke uavhengig lokale beslutningstakere har vi vanskelig for å akseptere de antydninger som fremsettes i notatet. Den grunntanke som bekymringen synes å bygge på er at store sentrale enheter fører til likebehandling og derfor er bra. Det er vi ikke enig i. Resultatet blir ikke forskjellig på grunn av vilkårlig forskjellsbehandling, men fordi det foretas konkrete vurderinger basert på kunnskap om lokale forhold basert på anvendelse av rettslig skjønn.

Politidirektoratet viser til Oslo politidistrikts vurderinger knyttet til at beslutning om utleggstrekk dreier seg for en stor del om å forstå skyldners livssituasjon og vurdere rimeligheten av de ulike kostnader som skyldneren kan pådra seg.

Politidirektoratet støtter synspunktene til Oslo politidistrikt med hensyn til rollefordelingen mellom Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann. Per 25. oktober 2022 var det registrert 253 205 aktive utleggstrekk i utleggsdatabasen. 68 % av disse (171 679) var besluttet av alminnelig namsmann. Det synes som både omfang av saker, styrken knyttet til alminnelig namsmanns lokale tilknytninger samt Skatteetatens rolle som kreditor tilsier at ansvar for utleggstrekk legges til alminnelig namsmann. Fra et brukerperspektiv er alminnelig namsmann mer tilgjengelig for skyldner, også dette taler for at det er alminnelig namsmann som tillegges ansvar for utleggstrekk, og at notatets omtale av stedlig kompetent namsmann gjøres gjeldende med hensyn til ansvarlig for utleggstrekk.

Som Øst politidistrikt påpeker i sitt høringsinnspill, så har alminnelig namsmann en sterkt etablert rolle som en uavhengig tredjepart, og egeninteressen i selve innkrevingsprosessen er fraværende. Dette taler for at alminnelig namsmann er ansvarlig myndighet i utleggstreksaker.

Etter forslaget om ny trekkordning skal namsmyndigheten som har ansvar for utleggstrekket behandle klage på utleggstrekkets størrelse. Klage på andre beslutninger knyttet til trekket skal behandles av den namsmyndighet som fattet den aktuelle beslutningen. Vår erfaring er at det til tider kan være utydelig om skyldner klager på trekkets størrelse eller namsmannens beslutning om utleggstrekk mv. Dette må sees i en sammenheng – herunder vurdere om namsmannen skal gjøre om fra utleggstrekk til intet til utlegg. Dersom man opprettholder forslaget om at Innkrevingsmyndigheten skal ha ansvar for utleggstrekk med trekk fra flere namsmyndigheter er det viktig at

avgrensningene mellom Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmanns oppgaver og kompetanse er tydelig definert. Det følger av forslag til endringer i § 7-22 at:

I tilfeller der det allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, kan en namsmyndighet som beslutter at nye krav skal delta i trekket, fastsette et høyere trekk dersom den finner at det er rom for det. Har Innkrevingsmyndigheten krav i trekket, skal en alminnelig namsmann i stedet oppfordre Innkrevingsmyndigheten til å vurdere å øke trekket. En alminnelig namsmann inntar beslutning som nevnt i første punktum eller oppfordring som nevnt i annet punktum i namsboken.

Ved at Innkrevingsmyndigheten oppfordres til å vurdere å øke trekket, begrenses alminnelig namsmann sin kompetanse som følger av tvangsfullbyrdsloven § 2-1. Politidirektoratet finner det betenkelig at en særnamsmyndighet – med rolle som kreditor – gis adgang til å overstyre vurderingene gjort av alminnelig namsmann på bekostning av andre kreditorens dekningsmulighet.

Ot.prp. nr. 65 (1990-1991) presiserer at 2-1 annet ledd bestemmer at "namsmyndighetene avgjør alle begjæringer og innvendinger som blir satt frem under en sak om tvangsfullbyrdelse eller midlertidig sikring, og som gjelder fremme av saken eller fremgangsmåten under gjennomføringen. Med uttrykksmåten «avgjør alle begjæringer og innvendinger» har en ment å få fram at namsmyndighetene på den ene siden avgjør alle spørsmål om **hvorvidt og hvordan fullbyrdsingen skal gjennomføres**".

Alminnelig namsmann har en geografisk tilstedeværelse over hele landet, og besitter mye lokalkunnskap. Videre har alminnelig namsmann lang erfaring med å behandle både offentlige og private krav. Innkrevingsmyndigheten fremstår som mer sentralisert, og inndriver offentlige krav. Politidirektoratet mener derfor alminnelig namsmann fremstår som bedre kvalifisert til å fastsette størrelse på trekk. Videre er det også i tråd med målsettingen til programmet "Fremtidens innkreving" om å sette bruker i sentrum. Alminnelig namsmann er tilgjengelig over hele landet i motsetning til Innkrevingsmyndigheten.

Politidirektoratet støtter forslaget om at Innkrevingsmyndigheten gis ansvar for pengehåndtering.

Om digitale og automatiserte prosesser

Politidirektoratet er positiv til at det lages nye digitale løsninger, mer brukervennlige prosesser og sammenhengende tjenester. Økt digitalisering og automatisering gjør namsmannen mindre sårbar med hensyn til svingninger i volum av saker, og bidrar til at namsmannen kan løse samfunnsoppdraget sitt med rett kvalitet til rett tid. Vest politidistrikt understreker i sin uttalelse at digitaliseringen må gjelde for hele utleggsprosessen med etterstående prosesser, herunder orientering om sletting av utleggstrekk. Politidirektoratet støtter dette synet.

Innlandet politidistrikt peker på at det i liten grad er vurdert hvilke avgjørelser som egner seg for automatisert behandling. I høringsnotatet foreslås det at en avgjørelse som utelukkende baserer seg på automatisert behandling ikke kan bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Høringsnotatet påpeker at den teknologiske utviklingen vil være avgjørende for automatiseringsgraden. Fra Politidirektoratets side er det avgjørende at grunnleggende krav til rettssikkerhet og forsvarlig saksbehandling blir ivarettatt. Det vises i den forbindelse til høringsinnspill fra Oslo politidistrikt med hensyn til hvilke skjønsvurderinger som gjøres i dag.

Om profilering

Det er i høringsnotatet foreslått å lovfeste at namsmannen kan innhente og sammenstille personopplysninger til bruk i saker om tvangsfullbyrdelse, samt bruke slike opplysninger til profilering. Flere politidistrikt har gitt tilbakemelding på forslaget om profilering og påpeker at profilering som arbeidsverktøy medfører risiko for feil. Fra Politidirektoratets side er det avgjørende med en tydelig regulering og forsvarlige prosesser, og vi savner en grundigere vurdering i høringsnotatet av hvilke krav som stilles for at det skal være forsvarlig. Namsmannen er i en situasjon hvor en part ber om bistand til å få gjennomført sin rett. Profilering forstått som analyse/forutsi en persons adferd, preferanser, evner eller behov vil i dette oppdraget være lite relevant. Det antas at profilering er mer relevant for Skatteetaten i egenskap av kreditorrollen.

Om begrepet namsbok

Flere politidistrikt, bl. a. Finnmark, stiller spørsmål ved begrepsbruken knyttet til namsbok. Alminnelig namsmann skal nedtegne sine vurderinger og beslutninger i en namsbok. Innkrevingsmyndigheten fører ikke namsbok. Etter Politidirektoratets syn tilsier hensynet til skyldner at både namsmann og Innkrevingsmyndighet begrunner sine avgjørelser på mest mulig lik måte og med samme betegnelse.

Om signatur

Sør-Øst politidistrikt skriver at lovens krav om original signatur (fra sakens parter) bør behandles grundigere og vurderes opphevet. Sør-Øst politidistrikt begrunnet dette med at krav om original signatur forsinker saksbehandlingen.

Politidirektoratet er ikke enig i Sør-Øst politidistrikts forslag, og støtter vurderingene som er foretatt i høringsnotatet. Partene gis adgang til å sende klage digitalt med elektronisk signatur. Vi kan ikke se at dette medfører forsinket saksbehandling. For ikke-digitale parter kan klage sendes per post med original signatur, ev. kan man oppsøke namsmannens kontor. Med etablering av nytt saksbehandlingssystem legger Politidirektoratet til grunn at en vesentlig andel av post som alminnelig namsmann i dag mottar manuelt vil sendes digitalt og mottas i nytt fagsystem. Med den endringen frigjøres den alminnelige namsmannens kapasitet til å håndtere manuelle henvendelser fra skyldner, og det bør ha liten innvirkning på saksbehandlingstiden at det stilles krav til signatur fra sakens parter.

Grensegangen mellom tvangsfullbyrdelse og gjeldsordning

Sør-Øst politidistrikt foreslår at Innkrevingsmyndigheten skal administrere vedtatte og stadfestede gjeldsordninger. Distriktet foreslår at namsmannen etablerer gjeldsordning med ett månedlig trekkbeløp, og at Innkrevingsmyndigheten fordeler beløpet etter den prioritet og dividende som namsmannen har vedtatt.

Politidirektoratet finner ikke at dette er en problemstilling som hører inn under høringen her, og mener det er naturlig å adressere spørsmålet når programmet "Fremtidens innkreving" skal etablere ny saksbehandlingsløsning for den alminnelige namsmannens behandling av saker etter gjeldsordningsloven.

Øst politidistrikt har innspill knyttet til begrepsbruken "beslag" som uttrykk for skille mellom utleggstrekk og trekk ved åpning av gjeldsforhandlinger. Øst politidistrikt anfører at begrepet "sikringstrekk", som er et uttrykk som allerede er innarbeidet, vil være en bedre løsning. Politidirektoratet støtter synspunktet til Øst politidistrikt.

Minstebeløp ved innkreving

For å sikre en rasjonell innkreving foreslår Øst politidistrikt at det settes en nedre grense for hovedstol ved begjæring om utlegg. Dette begrunnes med at det vil hindre at

skyldner kreves relativt høye gebyrer for lave krav, og det vil avlaste namsmannen for behandling av saker med små beløp.

Øst politidistrikt adresserer her et stort og prinsipielt spørsmål. Det er Politidirektoratets syn at en vurdering av en eventuell nedre grense for å kunne begjære utlegg må være gjenstand for en større utredning. NOU 2007:12 slår fast at "innkrevingsprosedyrer er et helt sentralt instrument både fra et økonomisk og moralskrettslig synspunkt. I enhver moderne markedsøkonomi er det et ufravikelig prinsipp at kreditorene skal ha sitt tilgodehavende. Det offentlige håndhever derfor den alminnelige betalingsmoralen ved å definere rammene for et mer eller mindre effektivt innkrevingsssystem som ikke bare gir kreditorsiden et sett av handlingsbetingelser, men som også involverer rettsapparatet". En nedre grense vil kunne føre til pristilpasning på varer og tjenester, føre til utfordringer knyttet til bl. a. innkreving av manglende betaling for bomplassering på vei og kan ha negativ påvirkning på den allmenne betalingsmoral.

Elektronisk kommunikasjon

Høringsnotatet peker på at ved henvisning til domstolloven § 197 a i tvangsfullbyrdsloven § 1-10 åpnes det for elektronisk kommunikasjon så lenge løsningen som benyttes er betryggende. Med utgangspunkt i nevnte regler, ser ikke Lovprosjektet at det er behov for lovendring for å legge til rette for elektronisk kommunikasjon.

Vest politidistrikt anfører at selv om "betryggende" kan sees som en rettslig standard, åpner dette for flere problemstillinger når det gjelder hvilke kommunikasjonskanaler som kan godtas. Politidistriktet har erfart at domstoler har ulik forståelse av hva som anses som "betryggende", bl. a. med hensyn til bruk av Altinn som kanal for utgående post fra namsmannen. Politidirektoratet støtter Vest politidistrikt sitt syn, og mener man med fordel kan slå fast i forskrift de kjente kanalene man anser for å være betryggende (f. eks. Altinn og digital postkasse), uten at listen er uttømmende. På den måten kan man unngå ulike vurderinger hos domstolene med hensyn til hva som anses som betryggende i forhold til digital kommunikasjon fra namsmannen til sakens parter.

Dekningsrekkefølge

Det vises til "Gjennomgåelse av nærmere angitte problemstillinger om inkassoloven. Rapport fra arbeidsgruppe nedsatt av Justis- og beredskapsdepartementet januar 2020". På side 79 omtales dekningsrekkefølge. Arbeidsgruppen foreslår å lovfeste prinsippet om at skyldneren kan bestemme hvilken del av kravet en delbetaling skal dekke. Videre foreslås det at delbetaling først skal dekke hovedstolen eller forfalte terminbeløp hvis skyldner ikke har bestemt noe annet. Det vises bl. a. til at i de saker det er avtalt høyere rente enn ordinær forsinkelsesrente på hovedstol, vil dekningsrekkefølge ha betydning for totalsum skyldner må betale. Utvalget viser også til at dersom kravet gjelder egenandeler hos legen, vil dekningsrekkefølgen kunne ha betydning for muligheten til å bruke frikort, i og med at legen må melde inn betalt egenandel til Helfo for at denne skal registreres.

Det følger av gjeldende rett at skyldnerne har anledning til å instruere dekningsrekkefølgen ved betaling, men Politidirektoratet antar – i likhet med arbeidsgruppen som har sett på inkassoloven – at de færreste skyldnere er klar over denne rettigheten og vet hvilke gjeldsposter som bør prioriteres. Vi mener hensynet til bruker tilsier en lovregulert dekningsrekkefølge hvor hovedstol dekkes først.

Foreldelse av inndragningskrav

Politidirektoratet viser til høringsinnspillet fra Oslo politidistrikt (punkt 4) med hensyn til foreldelse av inndragningskrav. Politidirektoratet tiltrer vurderingene til Oslo politidistrikt.

Det fremstår som urimelig at en lovbrøyer som lykkes med å skjule utbytte skal beskyttes av en absolutt foreldelsesfrist på 10 år. Med denne absolutte foreldelsesfristen gis den domfelte, i strid med intensjonen bak inndragningsreglene, et insentiv til å forsøke å gjemme bort utbytte fra straffbare handlinger, slik at midlene unndras innkreving. Samtidig er det viktig at det settes regler som gjør at lovbrøyer kan gjøre seg ferdig med en sak og komme seg videre. Politidirektoratet antar at regler om foreldelse av inndragningskrav vil bli adressert i stortingsmelding om økonomisk kriminalitet som er under utarbeidelse.

Forslag til innkrevingslov

Det vises til innspill fra Oslo politidistrikt når det gjelder:

- Betalingsavtaler og ettergivelse
- Særregler om gjennomføring av utleggstrekk i lotter og parter
- Særregler om diplomatisk immunitet
- Særregulering (bruk av namsbok samt taushetsplikt)

Politidirektoratet stiller seg bak innspillet til Oslo politidistrikt på disse punktene.

Enkle pengekrav – myndighet til særnamsmann

I forslag til ny innkrevingslov foreslås det at Innkrevingsmyndigheten skal gis adgang til tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. Denne kompetansen har Statens innkrevingsssentral i dag, og for å harmonisere regelverket foreslås det at kompetansen til å gjennomføre tvangsdekning skal være lik for alle kravstyper som Innkrevingsmyndigheten har til innkreving.

Sør-Vest politidistrikt ser på dette som en svekkelse av muligheten til å få en uavhengig vurdering av kravet. Politidirektoratet støtter dette synet, og mener at kompetanse til tvangsdekning bør ligge hos alminnelig namsmann alene. Hensikten med namsmannsfunksjonen er at namsmannen skal være en objektiv instans som skal ivareta så vel skyldner som fordringshavers rettigheter. Bakgrunnen for at Statens innkrevingsssentral i sin tid ble gitt denne kompetansen var bl. a. at det sikret rimeligere innkreving for skyldneren og mindre belastning på alminnelig namsmann. Dersom Innkrevingsmyndigheten gis kompetanse til tvangsdekning av enkle pengekrav vil det gi Innkrevingsmyndigheten ytterligere en fordel. Kreditorer generelt må forholde seg til den alminnelige namsmann og den saksbehandlingstid som til enhver tid gjelder ved gjennomføringen av tvangsfullbyrdelse, mens Innkrevingsmyndigheten ved ny regel vil kunne gjennomføre inndrivelsesprosessen langt raskere. Det er også verdt å merke seg at kommunene har særnamsmannsmyndighet, men har ikke kompetanse til tvangsdekning av enkle pengekrav. Etter Politidirektoratets syn er det en rettssikkerhetsgaranti for borgerne at særnamsmannsmyndighetene må benytte alminnelig namsmann for å få gjennomført tvangsdekning.

A-opplysningsloven

Formålet med a-ordningen er å legge til rette for at arbeidsgivere mv. effektivt kan oppfylle sine plikter til å gi opplysninger om enkeltpersoners (inntektsmottakeres) inntekts- og arbeidsforhold og skattetrekkopplysninger, og å gi offentlige etater tilgang til opplysningene innrapportert fra arbeidsgiver, jf. a-opplysningsloven § 1.

Det følger av lovens § 8 at Skattedirektoratet og skattekontor skal ha tilgang til opplysningene i registeret i forbindelse med fastsetting av bl. a. utleggstrekk. Den alminnelige namsmannen har ikke samme adgang. Ved gjennomføring av tvangsfullbyrdelse er det avgjørende at namsmannen har korrekt informasjon om saksøktes inntekter/ytelser slik at saksøktes rettigheter knyttet til livsopphold og boutgifter ivaretas ved beslutning om utleggstrekk. Videre er opplysninger om inntekt

sentralt i saker som namsmannen behandler etter gjeldsordningsloven. For å sikre en mest mulig effektiv prosess for namsmannen ved behandling av saker etter tvangsfullbyrdelsesloven og gjeldsordningsloven, ser Politidirektoratet behov for at opplysningsloven § 8 endres slik at bestemmelsen også omfatter namsmannen.

Innkrevingsloven § 4:

Det er i forslag til ny innkrevingslov § 4 tredje ledd, ved henvisning til tvisteloven § 3-3, gitt regler om hvem som kan opptre som fullmektig ved klage til tingretten. Oslo politidistrikt har påpekt at disse reglene ikke samsvarer med reglene i tvangsl. § 6-2 hvor det er bestemt at også inkassobevillingshaver og rettshjelper kan opptre som fullmektig i enkelte sammenhenger. Dette reiser spørsmål om hvilken regel som gjelder i de tilfeller der Innkrevingsmyndighetens beslutninger i forbindelse med gjennomføring av utleggstrekket påklages. Politidirektoratet støtter vurderingene til Oslo politidistrikt, og kan ikke se at det er grunnlag for andre regler om hvem som kan opptre som prosessfullmektig i slike situasjoner, enn når det er namsmannens beslutning om trekk som påklages.

Til gjeldsordningsloven § 7-3:

Det foreslås at inntekter som tas beslag i i gjeldsforhandlingsperioden skal utbetales til namsmannen, som fordeler midlene mellom kreditorene dersom gjeldsordning ikke kommer i stand. Midler som uansett ville blitt trukket som utleggstrekk skal fordeles på samme måte som om utleggstrekket hadde blitt gjennomført. Øvrige midler fordeles i utgangspunktet forholdsmessig mellom kreditorene.

Politidirektoratet støtter innspillet fra Oslo politidistrikt som anfører at det er unødvendig at midler som uansett skal fordeles i tråd med reglene for utleggstrekk utbetales til namsmannen, som deretter betaler videre til kreditor. Det vil være Innkrevingsmyndigheten som har verktøy og kompetanse til å foreta en slik vurdering. Dersom bestemmelsen vedtas slik den står, vil dette være den eneste situasjonen hvor alminnelig namsmann skal fatte beslutninger om fordeling av midler mellom kreditorene i et utleggstrekk. Vi foreslår at Innkrevingsmyndigheten i slike tilfeller utbetaler direkte til kreditorene i henhold til beskjed fra alminnelig namsmann.

Bemerkninger til tvangsfullbyrdelsesloven

Til § 3-1

Politidirektoratet støtter innspillet fra Oslo politidistrikt om at det er behov for avklaringer knyttet til renter av sakskostnader namsmannen tilkjenner etter tvangsl. § 3-1. Det er ikke foreslått endringer i bestemmelsen, men en avklaring er viktig med tanke på målsetting om økt grad av automatisering og oppfølging av kravet i forbindelse med utleggstrekk.

Hovedreglene er at saksøkte skal erstatte saksøkerens sakskostnader så langt kostnadene har vært nødvendige. Det er dermed klart at det foreligger tvangsgrunnlag for kostnadene, men det har i praksis oppstått tvil om hvordan dette tvangsgrunnlaget skal klassifiseres, som særlig tvangsgrunnlag, fortrinnsvis etter tvangsl. § 7-2 e, eller som en annen form for tvangsgrunnlag.

Saksøker har krav på renter av sakskostnader etter rentel. §§ 1 og 2, jf. Rt. 1997 s. 150. Hvordan tvangsgrunnlaget skal klassifiseres vil være avgjørende for om det også foreligger tvangsgrunnlag for renter av kostnadskravet, jf. tvangsl. § 7-2 annet ledd. Dersom det skal innføres en ordning hvor det gjennomføres utleggstrekk frem til kravet er avgjort, er det avgjørende for om renter av kostnadene skal tas med hvorvidt det foreligger tvangsgrunnlag for slike.

Det er ikke mulig å beregne forfallstidspunktet for renter direkte av bestemmelsen, og vilkåret "tvangskraft" i fjerde punktum skaper forvirring. Det er normalt et vilkår for tvangskraft at kravet er forfalt og misligholdt, jf. tvangsl. § 4-4. Det er ikke lovregulert når namsmannens beslutninger forfaller eller om namsmannen skal fastsette et forfallstidspunkt. Det er dermed ikke åpenbart om det er fastsatt forfallstidspunkt eller om renter først løper fra 30 dager etter påkrav, jf. rentel. § 2. Dersom man i fremtiden legger opp til at renteberegninger skal skje maskinelt, er det behov for klare og entydige regler om når renter begynner å løpe.

Til 5-16:

Politidirektoratet støtter forslaget om at namsmannen kan underrette klager om at namsmannen ikke finner grunn til å omgjøre sin avgjørelse før klage oversendes til retten. Etter Politidirektoratets syn bør lovteksten angi hvilken frist klager gis for å opprettholde klagen. Det må også klargjøres om fristen skal være preklusiv.

Til § 7-5:

Etter Politidirektoratets syn bør også privatpersoner pålegges å opplyse saksøktes personnummer eller d-nummer. Det vises til adgangen til å kontakte Folkeregisteret for å få utlevert dette. På Skatteetatens sider opplyses det at privatpersoner har begrunnet behov i forbindelse med innsending av forliksklage/inkassosak. Det er nærliggende å anta at innsending av begjæring om utlegg er omfattet av regelen, og søknad er lett tilgjengelig på Skatteetatens sider. Vi ser med fordel at kravet om å identifisere parten med personnummer/d-nummer/organisasjonsnummer inntas i § 5-2 og dermed får anvendelse for alle saker som behandles etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven.

Til § 7-9:

Politidirektoratet kan ikke se at det er behov for å lovregulere at kommunen kan begjære utlegg via namsmannen. Vi antar at forslaget i § 7-9 ikke er ment for å avskjære kommunens adgang til å benytte alminnelig namsmann til innkreving av utestående krav i sin helhet.

Dersom intensjonen med reglen er å frata kommunen adgangen til selv å beslutte utleggstrekk, må dette være en må- regel, og ikke en kan-regel. Det fremgår av høringsnotatet side 172 at "kommunen må gå gjennom alminnelig namsmann dersom den ønsker å drive inn kravet ved utleggstrekk".

Politidirektoratet legger til grunn at alminnelig namsmann skal håndtere begjæring om utlegg fra kommunene etter tvangsfullbyrdelseslovens regler, herunder at begjæring skal forelegges for skyldner. Politidirektoratet legger til grunn at det ikke er meningen at namsmannen kun skal utføre en beslutning fra kommunal særnamsmann om å nedlegge utleggstrekk.

Det vises for øvrig til høringsinnspill fra Oslo politidistrikt som påpeker at i en del tilfeller kan det skje endringer fra en begjæring fremsettes til utlegg besluttes, slik at det å legge til grunn det kommunal særnamsmann har gjort, ikke fremstår tilstrekkelig. Slik forslaget er utformet oppstår det problemer i de tilfeller skyldner ikke ønsker utleggstrekk, men i stedet utlegg i andre formuesgoder. Spørsmålet som da gjør seg gjeldende er om det er namsmannen eller kommunal særnamsmann som skal ta stilling til slike innvendinger og behandle eventuelle klager over beslutningen.

Til § 7-10:

Det foreslås at namsmannen skal kunne beslutte utlegg når "saksøkte har uttalt seg eller fristen etter § 7-6 for å uttale seg har løpt ut". Den alminnelige namsmannens erfaring er at saksøkte fremlegger opplysninger stykkevis og delt. Politidirektoratet kan ikke se at

det er gode grunner for at namsmannen skal kunne behandle saker før fristen har utløpt, også sett hen til at fristen i utgangspunktet er relativt kort.

Til § 7-11:

Sør-Øst politidistrikt foreslår å forlenge den foreslåtte to måneders fristen. Dette med bakgrunn i økende saksportefølje innen utlegg. Politidirektoratet legger til grunn at utviklingen av nytt saksbehandlingssystem for namsmannen med automatiserte prosesser vil gjøre alminnelig namsmann mindre sårbar for svingninger i volum. Vi støtter derfor forslaget. Dette også av hensynet til skyldner.

Til § 7-19:

I forslag til nytt andre ledd i tvangsfullbyrdelseslov § 7-19 skal ektefelle og samboer gis underretning om utleggspant i felles bolig. Videre fremgår det av andre punktum i nytt annet ledd at "ektefelle og tidligere samboer" som fortsatt bor i tidligere felles bolig skal underrettes dersom det besluttes utleggspant i boligen. Politidirektoratet bemerker at tidligere ektefelle ikke er omfattet av bestemmelsen, og legger til grunn at det er utilsiktet. Tidligere ektefelle vil ha samme informasjonsbehov som tidligere samboer.

Til § 7-20:

Det foreslås at underretning om utleggspant skal sendes til registrering i realregisteret og/eller Løsøreregisteret fremfor namsboken. Oslo politidistrikt påpeker at dette samsvarer dårlig med reglene om hvilke dokumenter som kan registreres i slike registre. I tinglysingsloven § 12 heter det for eksempel:

Såfremt ikke annet er bestemt ved lov, kan dokumenter bare registreres i grunnboken når det går ut på å stifte, forandre, overdra, behefte, anerkjenne eller oppheve en rett som har til gjenstand en fast eiendom.

I utleggssaker er det gjennom innføring i namsboken at utleggspant stiftes, jf. tvangsl. § 7-18. Med andre ord kan ikke underretning om utleggspant tinglyses med mindre det gis særlig lovbestemmelse om det. Det er uklart om forslaget til tvangsl. § 7-20 utgjør en slik særbestemmelse. Å bestemme at noe skal sendes til registrering er ikke det samme som å bestemme at det skal kunne registreres.

Til 7-23:

Det er foreslått at dersom skyldner skifter arbeidsgiver, så skal arbeidsgiveren pålegges trekkplikt. I notatet begrunnes dette med at namsmyndigheten skal ha en mer aktiv rolle, og det vil ikke lenger være behov for begjæring fra saksøkeren. Politidirektoratet mener saksøkers adgang til å begjære overføring til ny trekkpliktig skal videreføres. Videre fordrer regelen systemutvikling som aktivt følger opp besluttede trekk og automatisk overfører trekkplikt til ny trekkpliktig. Dersom dette ikke ivaretas av systemstøtte bemerkes det at endringen vil pålegge alminnelig namsmann ny og tidkrevende arbeidsoppgave. Det foreslås derfor at saksøkers adgang til å begjære endring opprettholdes, samt at ordlyden endres til at ny arbeidsgiver kan pålegges trekkplikt.

Til 7-25:

Dagens regel om at klage skal kunne fremsettes så lenge utleggstrekket løper videreføres. Fristen gjelder innvendinger mot kravet eller tvangsgrunnlaget mv., og ikke kun innvendinger mot beregning av trekket. Når det etableres ett utleggstrekk kan et utleggstrekk fortsette å løpe etter at det opprinnelige kravet er gjort opp. Det er derfor behov med en presisering; klage kan fremsettes så lenge trekket fremdeles løper og kravet ikke er gjort opp. Se for øvrig innspill fra Oslo politidistrikt for nærmere beskrivelse av problemstillingen.

Til § 7-27:

Det foreslås at namsmannen skal kunne beslutte opphevelse av utleggspant i alle tilfeller hvor utlegg har bortfalt. Gjeldende rett er at slik beslutning bare kan fattes der kravet er oppgjort eller tvangsgrunnlaget har falt bort. Politidirektoratet er positive til at namsmannen skal kunne beslutte opphevelse i tilfeller der utlegg har falt bort av grunner som ikke er knyttet til kravet eller tvangsgrunnlaget. Men som Oslo politidistrikt påpeker, er det ikke like åpenbart at namsmannen bør kunne beslutte opphevelse.

For eksempel kan utlegg tenkes å falle bort gjennom godtroerverv, eller gjennom utøvelse av opsjoner el. Med bedre prioritet enn utlegget. Om slike tilfeller bør løses gjennom begjæring om opphevelse til namsmannen eller om de involverte bør være henvist til ordinært søksmål for å få fastsatt rettsituasjonen er ikke åpenbar.

Videre foreslås det at beslutninger om opphevelse skal kunne påklages innen en måned etter at meddelelsen om opphevelse er sendt. Denne formuleringen avviker fra gjengs bruk i tvangsfullbyrdelsesloven. Det er etablert praksis å godta klager som er fremsatt innen én måned etter at underretningen antas mottatt. Oslo politidistrikt har påpekt at det er uheldig at innarbeidet formulering endres og at fristen blir kortere, uten at dette er begrunnet. Politidirektoratet støtter synspunktet til Oslo politidistrikt.

Avsluttende bemerkninger

Trøndelag politidistrikt fremhever betydningen av å spesifisere og gi eksempler på de praktiske delene av gjennomføringen av det nye regelverket. Det vises til at ordningen med ett utleggstrekk vil innebære en stor forandring i namsmyndighetenes måte å arbeide på, og det er derfor vesentlig at regelverkets forarbeider er tydelige også i den praktiske veiledningen. Politidirektoratet støtter vurderingen, og viser til en del konkrete bemerkninger som Trøndelag politidistrikt har oppsummert i sitt høringsinnspill under punkt 6.

Med hilsen

Roger Bjerke

Avdelingsdirektør

Kristine Langkaas

Seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Finnmark politidistrikt
Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Innlandet politidistrikt
Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Oslo Politidistrikt
Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Sør-Vest politidistrikt
Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Troms politidistrikt
Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Trøndelag politidistrikt
Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Vest politidistrikt
Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Øst politidistrikt
Høringsssvar - modernisering av regelverket for innkreving - Møre og Romsdal politidistrikt
Svar fra Sør-Øst politidistrikt -Høring - modernisering av regelverket for innkreving - Sør-Øst politidistrikt

Kopi:

Christin Røisland

Justis- og

beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep

0030

Oslo

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
23/79324 - 2

Vår referanse:
23/95213 - 2

Sted, dato:
Kirkenes, 06.06.2023

Høringsvar - modernisering av regelverket for innkreving

Viser til høringsbrev av 17. april 2023 vedrørende modernisering av regelverket for innkreving, videresendt politidistriktet 5. mai 2023.

Vi vil innledningsvis bemerke at høringsfristen til distriktene var kort. Spesielt sett hen til at høringsnotatene er store og må ses i sammenheng med hverandre. Vi setter likevel pris på muligheten til å komme med innspill.

Det er svært gledelig at det nå legges opp til omfattende endringer i regelverket om innkreving. Det er et stort behov for modernisering og forenkling da regelverket for alminnelig namsmann bygger på gammel arbeidsmetodikk og utdaterte løsninger. Dersom en skal oppnå målene og kunne ta ut gevinstene forespeilet i programmet *Fremtidens innkreving* er endringer i regelverket en nødvendighet slik vi ser det. En samordning med reglene for innkrevingsoppgavene som Skatteetaten gjør er også positivt.

Vi har hovedsakelig konsentrert oss om høringsnotatet om ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven. I det store og hele er vi enige i forslagene fra Lovprosjektet og slutter oss til disse. Vi har imidlertid noen kommentarer som følger under.

Ett trekk

Det er i dag arbeidskrevende og mange utfordringer knyttet til samordning av utleggstrekk, særlig når det er flere kreditorer. Saksbehandlere bruker mye tid på endring av trekk på grunn av endringer i skyldners økonomiske situasjon, ved bytte av arbeidsgiver eller at trekk med bedre prioritet legges ned. Ofte kan dette være tidskrittisk for skyldner og skyldner risikerer noen ganger å få mindre enn livsoppholdssatsen utbetalt.

Det er derfor svært gledelig at det foreslås endringer som kan gjøre noe med denne problematikken. Vi tror derfor at forslaget med innføring av ett trekk vil være arbeidsbesparende og bidra til enklere og mer oversiktlig saksbehandling for alle parter.

Vi har likevel noen punkter som vi tenker kunne vært klargjort ytterligere.

Endring av trekk

Vi opplever jevnlig i vår behandling av saker hvor det løper trekk, at det kommer inn en ny sak. Når den nye sak skal behandles, oppdages det et nytt overskudd og da kan det legges ned nytt trekk til fordel for den nye begjæringen.

Det nye overskuddet kan ha flere årsaker, som eksempel økt lønn, redusert forsørgerbyrde ved at barn er blitt 18 år osv.

Vi synes høringsnotatet er noe uklart på hvordan slike tilfeller skal håndteres.

I høringsnotatet punkt 2.4 fremkommer det at:

"Det foretas i utgangspunktet ingen ny vurdering av trekkets størrelse som følge av at det legges til et nytt krav i trekket"

Samtidig fremkommer det i notatet punkt 9.7.2 at namsmyndighetene kan endre trekket av eget tiltak.

Dette virker noe uklart for oss og vi ser det som hensiktsmessig at det klargjøres nærmere når og i hvilke tilfeller namsmyndigheten kan eller eventuelt skal endre trekkets størrelse. Spesielt i de tilfeller det oppdages et overskudd kan det tenkes at det burde være en plikt til å endre trekket av eget tiltak, ikke kun en adgang.

Det kan legges til at i de tilfeller hvor nytt overskudd hos skyldner oppdages er det lite arbeidskrevende å endre trekket da opplysninger automatisk vaskes inn i trekkmodulen.

Klager

Vi er av den oppfatning av at det er positivt at det i lovteksten skilles mellom klager og begjæring om justering av trekk.

Det fremgår av høringsnotatet punkt 9.8.1 og 9.8 2, at kretsen av klageberettigede kan bli svært stor og for at avgjørelse av en klage skal få rettsvirkning for alle med klageinteresse, må klagen avgjøres av tingretten.

For å unngå at et stort antall klager oversendes tingretten vil det stilles større krav til begrunnelse og forklaring fra namsmannens side.

I utgangspunktet kan man kanskje tro at namsmannen da kan måtte behandle et stort antall likelydende klager fra forskjellige parter med klageinteresse og må gjenta prosessen med mange parter.

Vi antar at dette kan medføre merarbeid for namsmyndigheten.

Automatiserte prosesser

Dagens saksbehandling innebærer mange rutinepregede og enkle oppgaver. Flere av disse utføres av saksbehandlere og oppfattes som kjedelige og lite utfordrende.

En endring av regelverket som gjør at flere av disse oppgavene kan automatiseres og utføres av sakssystemer er derfor udelt positivt og vil frigjøre saksbehandlers tid til mer utfordrende og givende oppgaver.

Det er likevel slik at flere saksbehandlingsskritt krever en skjønnsmessig vurdering og derfor i dag forutsetter manuell behandling for at grunnleggende rettsikkerhet skal være ivaretatt.

Vi forstår høringsnotatet slik at hvilke oppgaver som kan tenkes automatisert, vil være avhengig av den teknologiske utviklingen fremover. Slik at også skjønnsmessige vurderinger kan tenkes automatisert. Vi finner det vanskelig å spå om hvor avanserte fremtidens teknologiske systemer vil være og synes det er vanskelig å ta stilling til dette.

Det er likevel positivt at loven åpner for å ta i bruk teknologiske nyvinninger i fremtidens saksbehandling, forutsatt at dette gjøres på trygg måte.

Signaturkrav

Vi er enige i høringsnotatet punkt 10.2.2 vedrørende signaturkrav for namsmannen. Det følger av god forvaltningsskikk og reglene om habilitet at partene skal få kjennskap til hvem som har fattet en beslutning. Beslutninger fra namsmyndigheten kan ofte være svært inngripende.

Vi er enige i at signering av namsbok ikke er den eneste eller beste måten å sikre notoritet eller kunnskap til partene om hvem som har fattet beslutningen. Dette kan gjøres på en måte som ikke krever manuell handling fra saksbehandler.

Vi stiller imidlertid spørsmål ved begrepsbruken der alminnelig namsmann skal nedtegne sine vurderinger og beslutninger i en namsbok. Innkrevingsmyndigheten fører ikke "namsbok". For partenes del burde alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten begrunne sine avgjørelser på mest mulig lik måte.

Med hilsen

Ellen Katrine Hætta

Politimester

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandlere

Bjørn Erik Aune Hansen, fag- og opplæringsansvarlig

Tommy Sneve, namsfogd

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
23/79324-2

Vår referanse:
23/95270 - 2

Sted, dato:
Hamar, 08.06.2023

Høring - modernisering av regelverket for innkreving

Innlandet politidistrikt ble i brev av 05.05.2023 fra Politidirektoratet bedt om å gi innspill til høringsnotater til lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven) og etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven.

Innledningsvis ønsker Innlandet politidistrikt å bemerke at vi i utgangspunktet stiller oss positive til forslagene om modernisering av utleggsprosessen og ny innkrevingslov. I det følgende fremgår våre innspill til de fremsatte endringsforslagene.

1. Innkrevingsmyndighetens rolle

Det er foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal være ansvarlig myndighet i utleggstreksaker med krav fra både alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten. Dette innebærer at Innkrevingsmyndigheten skal inneha rolle både som kreditor og som namsmyndighet. Dette resulterer i en dobbeltrolle som kan være egnet til å svekke tillitten til deres upartiskhet.

Gitt denne rollekonflikten fremstår det mer naturlig at det er alminnelig namsmann som skal være ansvarlig myndighet i disse sakene. Alminnelig namsmann har en uavhengig rolle, og kan derfor være mer objektiv i sine vurderinger enn det Innkrevingsmyndigheten som kreditorrepresentant vil være. Denne løsningen kan sikre større tillit til utleggsprosessen både for partene og allmenheten.

2. Automatisering

I forslag til endringer i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-13 gis namsmyndighetene adgang til å treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling. Det fremgår av forslaget at automatiserte avgjørelser ikke kan bygge på skjønsmessige vilkår, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Det er i liten grad vurdert hvilke avgjørelser som egner seg for automatisert behandling. Adgangen til å automatisere avgjørelser som bygger på skjønsmessige vilkår er i liten grad problematisert i høringsnotatet. Det er foreslått en rett til manuell overprøving av automatiserte avgjørelser som bygger på skjønsmessige vilkår. Dette er i seg selv en erkjennelse av at manuell overprøving av slike avgjørelser kan være nødvendig for å kvalitetssikre vurderingen. Adgangen til en slik manuell overprøving forutsetter at partene selv påberoper dette. Det fremstår betenkelig at

ansvar for å kvalitetssikre vurderingene legges over på partene.

3. Sikringsgrad

Vurderingen av sikringsgrad foreslås ikke endret. Etter gjeldende rett gjøres vurderingen av sikring av krav med utgangspunkt i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-10 andre ledd tredje punktum, som fastsetter at fullbyrdelse ikke skal foretas i større omfang enn nødvendig. Ordlyden legger opp til en skjønnsmessig vurdering som er lite egnet for automatisering. Ved fremtidig regulering i forskrift er det viktig med klare hjemler som i liten grad åpner for skjønn dersom det legges opp til automatisering av prosessen.

4. Verdsetting

Det fremgår av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-18 andre ledd at namsmannen skal verdsette de formuesgoder det tas utlegg i og at verdsettingen skal føres inn i namsboken. Praksis hos alminnelig namsmann i dag er at verdsettingen ikke føres inn i namsboken. Etter gjeldende rett og endringsforslaget er det ikke foreslått noen krav til kilder eller metode for verdsetting. Vi er kjent med at Skatteetaten fører inn en anslått verdsetting i sine namsbøker. Vår erfaring fra gjennomføring av tvangsdekningssaker viser at anslagene i Skatteetatens namsbøker sjelden samsvarer med faktisk oppnådd salgssum. I realiteten er oppnådd salgssum vesentlig lavere. Det stilles derfor spørsmål ved om det er nødvendig at en verdsetting føres inn i namsboken. Dette gjelder særlig når anslagene ikke har forankring i en fast og kvalitetssikret kilde eller metode. Det er en risiko for at verdsettingen vil fremstå vilkårlig, og at praksis blir inkonsekvent. Det vil også kunne generere en økning i antall klager og andre henvendelser.

5. Kreditors informasjonsplikt

Forslag til ny innkrevingslov § 33 pålegger kreditor en plikt til å informere om endringer i krav som er omfattet av et utleggstrekk. Vi kan ikke se at det oppstilles noen sanksjoner for eventuelle brudd på denne plikten. Det antas å være en viss risiko for spekulasjon hos kreditorer dersom brudd på plikten ikke sanksjoneres.

6. Vedlegg til begjæringer

I forslag til nytt fjerde ledd i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-2 foreslås det at namsmannen kan pålegge at det vises til et dokument i stedet for at det legges ved begjæringen. Bestemmelsen forutsetter at dokumenter er tilgjengelig på tvers av ulike namsmyndigheter. Ved utformingen av regelverket må det tas høyde for at alminnelig namsmann i en periode vil jobbe på tvers av saksbehandlingssystemer. Vi er kjent med at det planlegges at utleggssaker skal behandles i nytt saksbehandlingssystem fra 2027, mens øvrige tvangssaker, forliksrådssaker og gjeldsordningssaker skal over i samme system på et senere tidspunkt. Dette fordrer adgang til overføring av dokumenter på tvers av disse systemene.

7. Gjentatt foreleggelse

Forslag til ny tvangsfullbyrdelseslov § 7-11 fastsetter at begjæringen "må" forelegges på nytt før saken avsluttes, blant annet dersom det har gått mer enn to måneder etter at saksøkte sist har uttalt seg. Erfaring viser at systemsvikt kan forekomme, og det kan tenkes tilfeller hvor gjentatt foreleggelse ikke blir sendt ut. Vi kan ikke se at det er vurdert hvilke konsekvenser brudd på denne plikten vil medføre. Vi vurderer det som uheldig dersom bestemmelsen medfører at en beslutning om utlegg må oppheves dersom det i ettertid bringes på det rene at *gjentatt* foreleggelse ikke er sendt ut.

8. Ektefellers og samboeres underretting om utleggspant i felles bolig

I forslag til nytt andre ledd i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-19 skal ektefelle og samboer gis underretning om utleggspant i felles bolig. Det fremstår uklart hvorvidt disse omfattes av ordlyden "alle som rammes" og dermed har klageadgang etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16.

Videre fremgår det av andre punktum i nytt andre ledd at "ektefelle og tidligere

samboer" som fortsatt bor i tidligere felles bolig skal underrettes dersom det besluttes utleggspant i boligen. Det bemerkes at tidligere ektefelle ikke er omfattet av bestemmelsen. Vi legger til grunn at dette er utilsiktet, all den tid tidligere ektefelle har samme informasjonsbehov som tidligere samboer.

9. Partenes opplysningsplikt og forholdet til Grunnloven og EMK

I forslag til ny tvangsfullbyrdseslov § 5-7 gis namsmannen adgang til å pålegge partene og tredjepersoner å gi opplysninger som "*kan* ha betydning for tvangsfullbyrdselsen", jf. første og andre ledd. Hjemmelskravet i Grunnloven og EMK går ut på at hjemmelen skal være klar, forutsigbar og tilgjengelig.

Etter lovprosjektets vurdering oppfylder den foreslåtte § 5-7 hjemmelskravet (s. 154 i høringsnotat om endringer i tvangsfullbyrdsesloven). I den forbindelse vises det til at ordlyden setter klare begrensninger i hva namsmannen kan innhente, og videre til at det kun kan innhentes opplysninger som namsmannen "har behov for" ved tvangsfullbyrdselsen. Denne vurderingen samsvarer altså ikke med den foreslåtte ordlyden, som derimot oppstiller opplysningsplikt for opplysninger som "*kan* ha" betydning for tvangsfullbyrdselsen. I lovprosjektets vurdering av forholdet til Grunnloven og EMK, vurderes altså konsekvent en snevrere inngrepshjemmel enn den foreslåtte ordlyden.

Vi vurderer det som uheldig at vurderingen etter EMK og Grunnloven ikke baserer seg på den faktisk foreslåtte ordlyden, som tross alt pålegger partene en mer omfattende plikt enn det som er vurdert.

Tilsvarende gjelder for foreslåtte §§ 9 og 10 i ny innkrevingslov, som etter forslaget pålegger skylder og tredjepersoner en plikt til å gi opplysninger som "*kan* ha" betydning for innkrevingen. Departementets vurdering av om bestemmelsene oppfylder hjemmelskravet i Grunnloven og EMK, baserer seg imidlertid på at den foreslåtte ordlyden er "*har* betydning for innkrevingen" (s. 116 og 129 i høringsnotat om ny innkrevingslov).

10. Gjenbruk og deling av opplysninger på tvers av namsmyndigheter

I forslag til ny tvangsfullbyrdseslov § 5-7 syvende ledd heter det at opplysninger kan gjenbrukes i etterfølgende saker og deles med andre namsmenn, dersom de "er av betydning" for saken. Vi kan ikke se noen grunn til at omfanget av opplysninger som kan deles på tvers av namsmenn er snevrere enn omfanget av opplysningene som kreves fremlagt av partene. Det fremstår inkonsekvent at omfanget av opplysninger er ulikt.

11. Profilering

Forslag til ny tvangfullbyrdelseslov § 2-13 andre ledd gir hjemmel til bruk av opplysning til bl.a. profilering. Ved lovprosjektets vurdering av adgangen til profilering opp mot Grunnloven og EMK, vises det til at hvilke opplysninger som kan behandles vil være begrenset til de opplysningene namsmannen har adgang til å innhente etter forslag til ny § 5-7 i tvangfullbyrdelsesloven. Også her vurderes en snevrere ordlyd enn den faktisk foreslåtte ordlyden ("kan ha betydning"). Dette fremstår uheldig, særlig med hensyn til en eventuell etterprøving av kravene etter EMK.

Videre fremstår ikke behovet for profilering tilstrekkelig begrunnet i høringsnotatet, særlig sett i lys av kravet til forholdsmessighet som oppstilles i Grunnloven og EMK. Profilering blir ansett som både betenkelig og kontroversielt i relasjon til personvern. Dette fordrer en særlig utførlig begrunnelse for en eventuell profileringsadgang.

Med hilsen

Johan Brekke

Politimester

Ingunn Fløtre Laupstad

Namsfogd

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandlere:

Karoline Madsen Sveen, seniorrådgiver

Ingvild Langbråten, seniorrådgiver

Julie Martine Snipstad, rådgiver

Svetlana Ovsianik, rådgiver

Deres referanse:
23/95526-1

Vår referanse:

Sted, dato
Oslo, 2 juni 2023

HØRINGSSVAR – MODERNISERING AV REGELVERKET FOR INNKREVING

Vi viser til høringsbrev av 17. april 2023 vedrørende modernisering av regelverket for innkreving, videresendt politidistriktene den 5. mai 2023. Vi takker for muligheten til å komme med innspill.

Innledningsvis vil vi uttrykke vår støtte til at regelverket gjennomgås og moderniseres. Det er gledelig at særbestemmelser for særnamsmennene gjennomgås og samordnes. Det er også positivt at det letes etter mer effektive og partsvennlige måter å gjennomføre utleggstrekk.

Vi vil i det følgende første drøfte enkelte temaer av særlig viktighet, sett fra alminnelig namsmanns ståsted. Blant annet forslag knyttet til ett trekk, automatisering og informasjonsforvaltning. Deretter kommenterer vi enkelte av de konkrete lovforslagene nærmere.

Forslaget er omfattende og uttalellesfrist til Politidirektoratet var kort. Vi har prioritert å kommentere forslaget på de punkter hvor vi har bekymringer eller uenig. Vi tilslutter oss i hovedsak forslagene der vi ikke har avgitt særskilte kommentarer.

1. AUTOMATISERING

Dagens tvangsfullbyrdelseslov innebærer på en del områder at det er vanskelig å sikre en mest mulig effektiv saksbehandling. Mange av namsmyndighetens oppgaver er rutinepregede og skjematisk. Oppgavene må i stor grad utføres manuelt av saksbehandlere. En tilpasning av regelverket som tilrettelegger for at flere av namsmyndighetens oppgaver kan automatiseres er derfor etterlengtet. Det er viktig å frigjøre tid slik at etaten kan behandle et voksende antall saker.

I høringsnotatet foreslås det lovendringer som tilrettelegger for at flere av namsmannens oppgaver blir helt eller delvis automatisert, avhengig av hvilke muligheter den teknologiske utviklingen gir. Forslag til ny § 2-13 i tvangsfullbyrdelsesloven gir namsmyndigheten adgang til å treffe beslutninger som utelukkende baseres seg på automatisert behandling. I samme bestemmelse er det også foreslått en regel som gir namsmannen adgang til å innhente og

NAMSGOGEN I OSLO, ASKER OG BÆRUM

Oslo-kontoret

Besøk: Pilestredet 19, 0164 Oslo
Post: Postboks 2104 Vika, 0125 Oslo
Tlf.: 21014700
E-post: oslo.namsfogd@politiet.no
www.politiet.no org.nr 988 894 907

Sandvika-kontoret

Besøk: Kjørboveien 33, 1337 Sandvika
Post: Postboks 2104 Vika, 0125 Oslo
Telefon: 21014700
Epost: oslo.namsfogd@politiet.no

benytte opplysninger til profilering. Det vil si at innsamlet informasjon benyttes til å forutberegne atferd eller behov til bruk i tvangsfullbyrdelsen.

Det er positivt at lovforslaget tilrettelegger for at noen av namsmyndighetens oppgaver kan løses automatisk. Automatisering vil kunne sikre kortere saksbehandlingstid, samt bidra til effektivisering gjennom å frigjøre ressurser til det arbeidet som fortsatt vil kreve manuell behandling. Lovreguleringen foreslått i tvfbl. § 2-13 er imidlertid vidt formulert og det er knyttet få bemerkninger til den nærmere avgrensningen eller den praktiske gjennomføringen. Dette er overaskende da dagens regelverk i mange tilfeller legger opp til skjønnsmessige vurderinger som ikke uten videre egner seg for automatisk behandling.

De påfølgende avsnittene søker å belyse enkelte skjønnsmessige vurderinger namsmyndigheten i dag foretar og viktigheten av slike vurderinger. Namsmannen vil også knytte bemerkninger til lovforslaget i tvfbl. § 2-13 om automatisering av saksbehandlingsskritt og avgjørelser, samt belyse potensielle virkninger av profilering. Målet er å få frem at automatisering ikke må få gå på bekostning av grunnleggende krav til rettssikkerhet og forsvarlig saksbehandling. Alvorlig inngripen i folks liv krever varsomhet. Det er grenser for hva en "maskin" bør få lov til å beslutte, mens automatisert informasjonsinnhenting er lettere å forsvare.

1.1 Hvilke skjønnsvurderinger gjøres i dag

Namsmannen foretar en rekke skjønnsmessige vurderinger i de ulike saksbehandlingsskrittene fra en begjæring mottas til saken avsluttes. Høringsforslaget har i liten grad tatt stilling til ulike skjønnsmessige vurderinger som namsmyndigheten gjør etter dagens lovregulering og har i stor grad skjøvet detaljregulering til forskrift. Basert på høringsforslagets gjennomgang, er det lett å få inntrykk av at nærmest enhver vurdering kan egne seg for automatisk behandling. Det er en uheldig forenkling.

Når den alminnelige namsmann mottar en begjæring skal det snarest mulig foretas en prøving av denne. Prøvingen er en viktig for å ivareta grunnleggende rettssikkerhetsprinsipper, gjennom å avdekke feil og forhindre at krav fremmes på feilaktig grunnlag. Denne prøvingsmyndigheten vil nok ikke bli mindre viktig ved en lovendring som legger til rette for ett enkelt trekk, der ulike krav som dekkes av trekket potensielt vil kunne løpe i lang tid sammenlignet med dagens ordning. Vi er således positive til at høringsforslaget holder fast ved kravene til prøving av begjæringen. Likevel er det formulert en målsetting om å automatisere saksbehandlingsprosessen så langt som mulig.

En del av vurderingene under prøvingen av begjæringen så som; vurderinger av stedlig kompetanse, partsevne og prosessdyktighet, beror i mange tilfeller ikke på skjønnsmessige vurderinger. Disse kriteriene kan være egnet til automatisering. Likevel finnes det også her skjønnsmessige vilkår som må vurderes, f. eks. ved vurdering av partsevne for sammenslutninger (tvf.) § 2-1. Høringsforslaget angir en sikkerhetsmekanisme om at systemet ikke skal kunne vurdere skjønnsmessige vilkår, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Det er vanskelig å se hva fremtidens systemer vil være i stand til å vurdere uten menneskelig interaksjon. Å trekke grensen mellom vurderinger som bør automatiseres og de som ikke bør det, er krevende og må gjøres konkret.

Når det gjelder prøving av tvangsgrunnlagene, skiller loven mellom alminnelige og særlige tvangsgrunnlag. Disse tvangsgrunnlagene er ulike både i form og innhold. Vurderingene knyttet til deres gyldighet beror på svært ulike vilkår. Eksempelvis er det etter for

tvangsgrunnlag etter tvfbl. § 7-2 f, et vilkår at tvangsgrunnlaget viser kravets grunnlag og omfang. Vurderingen av hvorvidt særlig kravets grunnlag er tilstrekkelig angitt inneholder et betydelig innslag av skjønn.

Videre har namsmannen i noe utstrekning en plikt til å vurdere om kravet er til. Det er vanskelig å se for seg at det i et saksbehandlingssystem skal kunne oppstilles parametere som automatisk fatter beslutninger knyttet til alle de forskjellige mulighetene og kombinasjonene som kan oppstå ved slike vurderinger. Det er viktig for saksøktes rettssikkerhet at det gjennomføres gode kontroller før fullbyrdelse gjennomføres. Mange av sakene namsmannen behandler har ikke annet rettslig grunnlag enn avtale og om det det ikke fanges opp av namsmannen er det ikke noen annen kontroll av om kravene er rettmessige.

Hva gjelder utvelgelse av utleggsgjenstand og prioriteringen mellom disse, finnes det etter dagens lovgivning ingen generelle føringer for hvordan krav bør sikres. Det skal etter lovgivningen etableres en fullgod sikkerhet for kravet så langt det lar seg gjøre. Det er lagt opp til en skjønnsmessig vurdering der hensynet til saksøktes interesser skal tillegges stor vekt. Gjeldende praksis hos alminnelig namsmann er at man prioriterer utleggstrekk så langt det lar seg gjøre og at utleggspant besluttet i tilfeller der trekk ikke er mulig eller ikke gir tilstrekkelig sikkerhet for kravet. Slike vurderinger kan være utfordrende fordi kravets størrelse må vurderes opp mot sikkerheten, i tillegg til at man ved pant i formuesgoder til en viss grad må ta stilling til formuesgodets omsetningsverdi, eventuelle foranstående heftelser og mulige verdiendringer. Vurderingene er til dels vanskelige. Dersom slike prosesser blir automatisert, er det viktig at en regulering fortsatt ivaretar partenes interesser og unngår at kravene sikres i større, eller mindre, omfang enn nødvendig. Disse vurderingene vil bli vanskeligere dersom ordning med ett utleggstrekk innføres. Med "ett trekk" ordningen kan en ikke på beslutningstidspunktet vite om det kommer til nye krav som en må dele trekkbeløpet med. Verdien av dividenden reduseres.

Ved beslutninger om trekk i ytelser skal namsmyndigheten, i tråd med dekningsloven, vurdere hva som med rimelighet trengs til underhold for saksøkte og dens husstand. Beslutninger tilknyttet trekk i ytelser beror i prinsippet alltid på skjønnsmessige vurderinger. Trekk i ytelser oppleves svært inngripende fordi skyldner over en periode må finne seg i et innhugg i inntekten. I tillegg har vedkommende gjerne kort tid til å forberede seg på endringen. Det er derfor viktig at de vurderingene som tas er så grundige og korrekte som mulig. Samt at den enkelte skyldners interesser ivaretas så langt det lar seg gjøre.

Dersom skjønnsmessige vilkår tilknyttet trekk i ytelser blir automatisert, kan man risikere å miste evnen til å se den enkelte skyldners behov. Det er viktig at ikke behovet for skjønn blir undervurdert. Det gjelder særlig i tilfeller der skyldner er i en familiesituasjon med barn. Hensynet til barnets beste er et grunnleggende hensyn som etter grl. § 104, EMK art. 8 og FNs barnekonvensjon alltid skal ivaretas. Brudd på slike hensyn vil i prinsippet alltid være saksbehandlingsfeil og i kan verste fall ha fått alvorlige konsekvenser for det berørte barnet. Det kan således stilles spørsmål ved om slike vurderinger overhodet egner seg for automatisering, noe som ikke synes nevneverdig bemerket eller problematisert i høringsforslaget.

At saksøkte kan påklage feilaktige beslutninger innebærer ikke at man kan la være å gjøre fullgode vurderinger i første omgang. Det er ikke uvanlig at saksøkte har problemer med å forholde seg til formelle prosesser, eller først blir klar over trekk når det allerede er gjennomført. Klagebehandlingsinstituttet kan derfor ikke bli en hvilepute.

1.2 Hvilke muligheter for skjønsmessige vurderinger forslaget åpner for

Forslaget til ny bestemmelse om automatisering i tvfbl. § 2-13 legger til rette for en bred regulering av hvilke avgjørelser og saksbehandlingskritt som skal kunne automatiseres. Det følger av bestemmelsens ordlyd at automatisering ikke må gå på bekostning av forsvarlig saksbehandling. Lovhjemmelens eneste absolutte skranke for når en avgjørelse eller et saksbehandlingskritt ikke kan skje automatisk er når vurderingene bygger på skjønsmessige vilkår som ikke er utvilsomme.

Det er ikke klart ut ifra lovteksten hvilke vurderinger bestemmelsen er ment omfatte. Dette ser heller ikke ut til å være høringsforslagets intensjon, som har gitt uttrykk for at det er de teknologiske løsningene som skal sette de praktiske rammene. Det er forståelig og med god grunn at man utformer lovhemler som ikke setter begrensninger for de mulighetene den teknologiske utviklingen gir. Vi mener allikevel at det burde fremkommet klarere på hvilke områder man oppfatter at det finnes et rom for automatisering.

Slik lovbestemmelsen nå er formulert, har reservasjonen liten selvstendig betydning. Det kan stilles spørsmål ved om det er heldig. Saksbehandlere, parter og andre berørte vil ikke gjennom å lese loven ha muligheten til å forstå hvilke vurderinger som baserer seg på skjønn og hvilke som besluttes via automatiske prosesser. Her blir man blir nødt til å se hen til reguleringer satt i forskrifts form. Potensielle virkninger av å flytte reguleringer fra lov til forskrift, ser ikke ut til å være vurdert i høringsforslaget. Det er en kjensgjerning at prosessen frem mot vedtakelse av forskrift, gjerne er mindre omfattende og ikke like streng kvalitetssikring. Den demokratiske kontroll som stortingsbehandling innebærer, blir svekket. Tvangsfullbyrdelse er preget av stort alvor og griper inn i viktige rettigheter slik som retten til privatliv, eiendomsrett mv. Dette gjør det særlig viktig at stortinget tar stilling til automatisering og begrensning av skjønnsutøvelsen.

Automatisert behandling av skjønsmessige vilkår er problematisk.

Tvangsfullbyrdelsesprosessen er kompleks. Det skal gjøres vurderinger som i stor grad griper inn i saksøktes økonomi. Beslutningene som fattes er med andre ord av en annen karakter enn der søknader til det offentlige der enkle kriterier vurderes eller der det ligger innenfor forvaltnings skjønn å gi medhold.

Etter vår oppfatning er det avgjørende at automatisering og effektivisering ikke får lov til å bli et mål i seg selv. Dersom tid og ressurser kan frigjøres gjennom at repetitive og skjematisk oppgaver automatiseres, kan ressursene heller brukes til å sikre kvaliteten i de deler av saksbehandling som best utføres av mennesker. Det vil være av det gode for alle involverte.

Slik forslaget til lovbestemmelsen er utformet er det en risiko for at en beveger seg i retning av å automatisere vurderinger som bør gjøres av mennesker. Særlig er det tilfelle når lovendringene er initiert gjennom et større program som skal utvikle ny systemstøtte for namsmyndighetene. I en slik prosess er det en fare for at man legger for stor vekt på å legge arbeidsforholdene godt til rette for fremtidens datamaskiner, fremfor å lage gode regler for fremtidens innbyggere.

1.3 Profilerings

I høringsforslaget er det også foreslått å lovfeste en regel i tvfbl. § 2-13 andre avsnitt, om at namsmannen kan innhente og sammenstille personopplysninger til bruk i saker om tvangsfullbyrdelse, samt bruke slike opplysninger til profilering. Profilerings er ment å fungere

som et verktøy der saksbehandlingssystemet maskinelt skal kunne benytte informasjonen som innhentes til å forutberegne atferd og behov i en eventuell videre behandlingsprosess.

Profilering som arbeidsverktøy fører med seg betydelig risiko for å tråkke feil. Dersom det ikke utvises tilstrekkelig forsiktighet er det en fare for at man krysser etiske og juridiske grenser uten å forstå det. I denne sammenhengen kan trygdeskandalen i Nederland fra 2021, der den nederlandske regjeringen måtte gå etter at det ble avdekket at tusener av familier urettmessig hadde blitt anklaget for å svindle til seg støtte til barnepass, tjene som advarsel. Den nederlandske skattemyndigheten hadde i flere år brukt systemer basert på selvlærende algoritmer (KI) som automatisk opprettet risikoprofiler med formål om å avdekke mulig trygdesvindel. Systemet var i stor grad selvregulerende og manglet betryggende sikkerhetsmekanismer for kontroll og etterprøvnbarhet. Det resulterte i at flere tusen mennesker ble utsatt for etnisk profilering fordi systemene samlet informasjon om dobbelt statsborgerskap, i tillegg til hemmelige svartelister over personers atferd som kunne signalisere potensiell svindel.

Slik erfaringen fra Nederland viser, kan det knyttes utfordringer til hvordan man skal sikre forsvarlig kontroll og etterprøvnbarhet dersom profilering skal skje automatisk. Systemer som bygger på selvlæring er som regel ikke i stand til å begrunne hvorfor de har kommet til de resultatene de gjør. Etterprøvnbarhet er viktig både for å avdekke feil og gjøre forbedringer, men også for å opprettholde samfunnets tillit til den offentlige myndighetsutøvelsen. Mangler på dette punkt kan få alvorlige konsekvenser.

Profilering kan tjene en nyttig funksjon i forbindelse med tvangsfullbyrdelse så lenge prosessene er forsvarlige. Vi savner en grundigere vurdering i høringsforslaget av hvilke krav som stilles for at det skal være forsvarlig.

2. ETT TREKK

Vi opplever i dag betydelige utfordringer knyttet til samordning av utleggstrekk på tvers av ulike kreditorer og trekkpliktige. Det er ofte nødvendig å endre mange trekk, dersom det skjer endringer i skyldners økonomi, skyldneren bytter arbeidsgiver eller om det besluttes nye utleggstrekk med bedre prioritet.

Vi er positive til at det foreslås endringer som tar tak i denne problematikken. I all hovedsak synes løsningen som foreslås i høringsnotat å være en tilfredsstillende måte å løse utfordringene. Det er likevel viktig å sikre at man ved å løse enkelte utfordringer, ikke innfører andre og like krevende problemer.

I det følgende vil vi kommentere enkelte av endringene som er foreslått som et ledd i ordningen med ett trekk. Opplegget følger i det vesentlige strukturen i høringsnotatet, foruten at vi velger å kommentere de forslag som handler om hvilken namsmyndighet som er ansvarlig for å behandle utleggstrekk som fremgår av kapittel 2 i notat og resten av reglene om utleggstrekk som er omtalt i kapittel 9 samlet her.

2.1 Ansvar for utleggstrekk med krav fra ulike namsmyndigheter

Det foreslås en ordning der Innkrevingsmyndigheten skal ha ansvar for behandling av alle trekk som helt eller delvis angår krav som Innkrevingsmyndigheten har kreditoransvar for, mens alminnelig namsmann har ansvaret for behandling av alle andre trekk.

Begrunnelsen som fremgår av notatet er at en slik løsning skal føre til minst mulig endring i eksisterende oppgaver. Videre uttrykkes en bekymring over at det vil være uheldig om det oppstår ulik praksis hos ulike alminnelige namsmenn fordi hver namsmann har selvstendig beslutningsmyndighet. Til sist hevdes det å være uheldig dersom Innkrevingsmyndigheten som kreditor kan måtte klage over beslutninger om utleggstrekk fattet av alminnelig namsmann.

Etter vårt skjønn er drøftelsen av temaet svært tynn med tanke på den radikale endringen som foreslås. Begrunnelsen er mangelfull og åpenbart viktige momenter er ikke kommentert.

2.1.1 Minst mulig endring av oppgaver

Vi er ikke enige i at ordningen som foreslås minimaliserer endring i oppgaver.

Innkrevingsmyndigheten behandler i dag, med noen snevre unntak for bidragskrav og enkelte typer erstatningskrav, bare krav der Innkrevingsmyndigheten enten utfører kreditorfunksjon for kravene selv eller er delegert slik myndighet fra andre offentlige organer. Også for de få krav der det finnes en privat kreditor, overtar Innkrevingsmyndigheten en rekke kreditoroppgaver når den har ansvar for inndrivningen. Innkrevingsmyndigheten har med andre ord en dobbeltrolle som kreditor og namsmyndighet. Det er ikke alltid lett å slå fast hvor den ene rollen slutter og den andre begynner.

Alminnelig namsmann er uavhengig og har bred erfaring med å behandle saker både med private og offentlige kreditorer. Hovedvekten av de saker alminnelig namsmann behandler gjelder krav hvor private selskaper er kreditor, men også saker med offentlige myndigheter eller privatpersoner som kreditor utgjør en vesentlig del av sakstilfanget.

Behandling av saker med to eller flere parter krever en annen grunninnstilling og andre rutiner enn der staten inndriver egne krav. Generelt stiller en slik prosess store krav til at begge sider får mulighet til å uttale seg, veiledning og hjelp etter behov, samtidig som namsmannen bevarer sin uavhengighet som en nøytral beslutningstaker uten økonomisk interesse i saken. Spesielt for utleggstrekk innebærer det at begge parters interesser må vurderes og ivaretas. En del av de løsninger som i dag brukes i Skatteinnkrevingen, blant annet med faste prosentsatser for trekk som medfører en vilkårlighet i hvor mye saksøkte får til livsopphold, ville derfor være umulig for alminnelig namsmann.

Løsningen som skisseres innebærer at Innkrevingsmyndigheten i stor grad må behandle trekk hvor Innkrevingsmyndigheten ikke selv er kreditor. Med andre ord vil det kreves en annen kompetanse enn i dag.

Det samme ville ikke vært tilfelle om man valgte den motsatte løsning – at alminnelig namsmann behandler alle saker hvor det finnes krav både fra Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann. Som nevnt har alminnelig namsmann betydelig erfaring med å behandle offentlige krav. Dessuten er det en styrke ved den typen partsprosess som namsmannen er vant med å administrere, at det er av underordnet betydning hvem partene er.

Etter dette kan vi ikke se at det er grunnlag for påstanden om at den løsningen som er foreslått vil minimere behovet for endring i ansvar og oppgaver.

2.1.2 Nærhet til beslutninger

Når det gjelder bekymringen knyttet til at alminnelig namsmann består av en rekke uavhengig lokale beslutningstakere har vi vanskelig for å akseptere de antydninger som fremsettes i notatet. Den grunntanke som bekymringen synes å bygge på er at store sentrale enheter fører til likebehandling og derfor er bra. Det er vi ikke enig i. Resultatet blir ikke forskjellig på grunn av villkårlig forskjellsbehandling, men fordi det foretas konkrete vurderinger basert på kunnskap om lokale forhold basert på anvendelse av rettslig skjønn.

Beslutninger om utleggstrekk dreier seg for en stor del om å forstå skyldnerens livssituasjon og vurdere rimeligheten av ulike kostnader som skyldneren kan pådra seg. Selv om Norge som land er relativt homogent er det en rekke regionale forskjeller der lokalkunnskap om hva som er vanlig eller forventet kan være viktig. Som eksempler kan nevnes at boligpriser og boligtilgang kan variere stort og at graden av tilgang til kollektivtrafikk varierer kraftig.

Når beslutningstakerne bor og arbeider i samme geografiske område som skyldnerne man behandler saker mot, sikres det at beslutningstakerne har god kjennskap til de forhold som er relevante for skyldneren. Vi er ikke enig at det gir grunnlag for bekymring.

Ved utleggstrekk må en vurdere hvorvidt de kostnader skyldneren kan pådra seg, er rimelige. Det krever at det foretas helhetlige vurderinger hvor regionale forskjeller er et relevant og viktig moment. Vårt syn er at også dersom man velger en løsning med mer sentralisert behandling av utleggstrekkssaker må slike lokale forskjeller ivaretas. Alminnelig namsmanns lokale tilknytning er i denne sammenhengen en styrke, ikke en svakhet.

Det skal være rom for saklig forskjellsbehandling og klagebehandling gjennom domstolene sikrer at det ikke blir rettsulikhet. Alminnelig namsmann har høy kompetanse og det er utviklet sentrale anbefalinger til rutiner mv.

2.1.3 Myndighetsoverføring

Vi savner en grundigere vurdering av i hvilke tilfeller det vil være behov for å overføre trekk mellom alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten. Når saker overføres mellom organer vil det kunne medføre at saksbehandlingen blir dårligere. Selv om man har gode regler og rutiner for informasjonsutveksling er det vanskelig å unngå enhver fare for at informasjon går tapt. Det er ikke sjelden at beslutninger om utleggstrekk fattes på bakgrunn informasjon fra ulike kilder, for eksempel skriftlige dokumenter sammenholdt med muntlige forklaringer fra skyldner. Beslutningsprosessen kan gå over noe tid. Med den foreslåtte løsning risikerer en at saker overføres midt i en beslutningsprosess. Det er åpenbart helt umulig å overføre de ideer og tanker som har dannet seg i hodet til beslutningstakeren i det første organet uendret til det nye organet.

I utgangspunktet mener vi derfor at overføringer må ha gode grunner for seg dersom de skal være forsvarlige. Et eksempel på slike grunner er dagens regel i tvfbl. § 7-23 om overføring der saksøkte flytter fra et namsmannsdistrikt til et annet. Ny stedlig namsmyndighet overtar saken. Der det ikke foreligger slike grunner bør man forsøke å finne en ordning som minimerer behovet for overføringer. Det er stor forskjell på hvilke typer krav Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann behandler. Videre er det visse mønstre i hvilke typer krav det er vanlig at den enkelte skyldner er debitor for. Det er nødvendig å forstå disse mønstrene for å danne seg en oppfatning om hvor ofte overføring av utleggstrekk vil bli nødvendig.

Den Alminnelig namsmanns portefølje består for det alt vesentlig av krav med laveste prioritet etter dekningsloven § 2-8. Forekomsten av krav med bedre prioritet er langt større hos de innkrevingsmiljøene som foreslås samlet i Innkrevingsmyndigheten.

Det er vanlig at skyldnere har en rekke krav som alminnelig namsmann behandler, med dårligst prioritet etter dekningsloven § 2-8, men at det nå og da dukker opp krav med bedre prioritet – restskatt med bedre prioritet er ett typisk eksempel – som gjør at disse kravene må vike.

Dette innebærer at følgende scenario vil bli vanlig: Det foreligger krav mot skyldneren med laveste prioritet etter dekningsloven og samtidig krav med bedre prioritet. Kravene med best prioritet dekkes først og saken må så overføres til alminnelig namsmann. Deretter kommer det nye krav med bedre prioritet, f.eks. restskatt, som gjør at saken må overføres tilbake til Innkrevingsmyndigheten. Igjen vil disse kravene dekkes først og saken må på nytt tas over av alminnelig namsmann. Dersom skyldnerens gjeldsbyrde er stor, slik at det tar lang tid å dekke alle krav, kan det bli mange slike overføringer.

Gis alminnelig namsmann ansvar for trekk også hvor det finnes krav fra flere myndigheter, unngår en å havne i et slikt scenario. Siden det nesten alltid er de krav alminnelig namsmann har ansvaret for, som dekkes sist, blir det ikke nødvendig å overføre saken mer enn én gang (i de tilfeller hvor det først besluttes utleggstrekk av Innkrevingsmyndigheten for krav med bedre prioritet). Innkrevingsmyndigheten behandler da bare de sakene hvor skyldner kun har gjeld til det offentlige.

2.1.4 Namsmyndighetenes uavhengige stilling

Til sist vil vi bemerke at det er prinsipielle sider ved forslaget som ikke er nevnt med et ord i notatet. Det klare utgangspunkt er at tvangsfullbyrdelse er en partsinitiert prosess hvor namsmyndighetene fungerer som en uavhengig beslutningstaker. Prosessen har på mange måter sterkere tilknytningspunkter til domstolsvirksomhet enn ordinære forvaltning, hvilket blant annet illustreres ved at tingretten er namsmyndighet og at en del former for tvangsdekning behandles av tingretten i første instans.

Fra dette utgangspunktet har man tillatt visse unntak ved at enkelte offentlige myndigheter, i dag Skatteetaten og kommunene, har fått myndighet til å opptre som namsmann for enkelte av sine egne krav, eller for andre offentlige myndigheter.

Det som foreslås her er noe langt mer. Man foreslår at Skatteetaten foruten å utøve namsmyndighet i relasjon til krav hvor Skatteetaten selv utøver kreditoroppgaver også skal utøve slike oppgaver for private krav. Det burde ligge relativt klart i dagen at det i en slik sammenheng kan oppstå en konflikt mellom Skatteetatens behov for å sikre en mest mulig effektiv inndrivning av egne krav og plikten til å ikke la slike hensyn få betydning i relasjon til beslutninger som angår private kreditorer.

Det er i notatet uttalt at det er uheldig dersom Innkrevingsmyndigheten må klage til alminnelig namsmann for å få endret trekk der Innkrevingsmyndigheten er kreditor. Det gis ikke opplysninger om hvorfor dette er uheldig. Er en kreditor uenig i namsmyndighetens vurdering bør saken løses gjennom klage og domstolsbehandling, ikke ved at kreditor tar seg til rette. Det finnes ikke noe grunnlag for å påstå at Alminnelig namsmann ikke utøver det rettslige skjønn innenfor rettsreglenes rammer. Dersom målet er å sikre riktigst mulig beslutninger fra et objektivt ståsted, bør ikke behandlingen overlates til en kreditorrepresentant.

2.2 Pengehåndtering ved trekk

Det foreslås at Innkrevingsmyndigheten skal ha ansvaret for all pengehåndtering ved innbetaling av trekk. Dette nødvendiggjøres av ordningen med ett trekk.

Vi er enig i at det fremstår som en god løsning at innkrevingsmyndigheten behandler det praktiske vedr innbetaling og utbetaling til kreditorene. I motsetning til hva som er tilfelle for fastsettelse av trekk er dette oppgaver Innkrevingsmyndigheten har bedre utgangspunkt til å kunne løse enn alminnelig namsmann. Dessuten fremstår oppgavene først og fremst av administrativ art uten særlig behov for vurdering eller partskontakt. Slike oppgaver er det åpenbart en fordel om håndteres av ett enkelt organ.

2.3 Utleggstrekk i krav på godtgjørelse for selvstendig næringsdrivende

Vi er positive til at man foreslår å allmenngjøre regelen i skattebetalingsloven § 4-14 andre ledd bokstav b for å gjøre det enklere å beslutte utleggstrekk i godtgjørelse/vederlag til selvstendig næringsdrivende. Dette skal skje ved at bestemmelsen flyttes til dekl. § 2-7.

I skattebetalingsloven § 4-14 er det særskilt angitt at dekl. § 2-7 første ledd gjelder også der det besluttes utleggstrekk i godtgjørelse/vederlag. Bakgrunnen er at det i sin tid ble ansett nødvendig fordi dekl. § 2-7 første ledd etter sin ordlyd ikke omfatter denne typen inntekt, jf. Ot.prp.nr. 83 (2004-2005) s. 191. Presiseringen er foreslått fjernet når bestemmelsen flyttes til dekl. § 2-7. Vi er i tvil om tanken er at så lenge bestemmelsen står i dekl. § 2-7 fremgår det av sammenhengen at første ledd gjelder også slike ytelser. Det er ikke presisert i notatet.

Basert på drøftelsene for øvrig kan man få inntrykk av at tanken er at livsoppholdsbegrensningen ikke skal gjelde. Man diskuterer hvorvidt 20% av godtgjørelsen normalt er et trekk skyldneren kan tåle. En slik diskusjon gir bare mening dersom livsoppholdsbegrensningen ikke skal gjelde. Skal den gjelde, burde det avgjørende være om den prosentats man lander på stort sett vil medføre at man holder seg innenfor den delen av kompensasjonen som ikke gjelder utgiftsdekning eller avkastning av kapital.

Vi ber derfor om at det klargjøres hvorvidt livsoppholdsbegrensningen fremdeles er ment å gjelde.

2.4 Forslag om opphevelse av bestemmelsene om trekkperiodens varighet

Vi støtter forslaget til regulering av trekkperioden. Når man samtidig foreslår regler som sikrer at trekket jevnlig revurderes er en løsning uten tidsbegrensning klart å foretrekke fremfor dagens system. Så lenge det sikres at mulighetene for revurdering er enkle å forholde seg til for skyldner vil ordningen bidra til å redusere kostander og tidsbruk for alle involverte.

Det er likevel verdt å bemerke at konsekvensen av forslaget er at namsmannens beslutning om å ta en begjæring til følge, potensielt vil kunne ha betydning meget langt frem i tid. En forutsetning for at løsningen skal være forsvarlig er derfor at prøving av begjæring, tvangsgrunnlag og krav, minst holder samme kvalitet som i dag.

2.5 Endring av trekk

For å kunne ta hensyn til endringer i skyldners økonomi og bytte av arbeidsgiver er det ofte behov for å justere trekk underveis i trekkperioden. I tillegg er det ofte behov for å endre

trekk etter klage fordi skyldneren først kommer med opplysninger om faktiske utgifter etter at trekket er i gang. Det er ikke uvanlig at det krever flere omganger med slik endringer før man kommer frem til et korrekt trekk. Etter vår mening fremstår skillet mellom endringer etter tvfbl. § 7-23 grunnet endringer i økonomi og endring etter klage grunnet manglende opplysninger, kunstig både for namsmannen og partene.

Vi er derfor positive til at man utvider endringsadgangen til å gjelde alle tilfeller der et utleggstrekk viser seg å være galt.

Der trekkmyndighetene kan endre trekket på eget initiativ, er det viktig at partene gis mulighet til å uttale seg før beslutninger fattes. Det sikrer beslutninger der begge parter interesser vurderes og ivaretas. Samtidig bør ikke retten til å uttale seg komme i veien for at åpenbare endringer gjøres tidnok til at det ikke trekkes for mye eller lite. Skyldneren er gitt rett til å uttale seg i enkelte tilfeller, f.eks. der trekket økes, men ikke i alle tilfeller. Etter vårt skjønn er det uheldig. Hvorvidt en beslutning om endring medfører større byrde for skyldneren er ikke alltid avhengig av om trekket økes. Dersom både inntekten og utgiftene justeres endres kan resultatet for skyldneren uansett bli mindre midler til rådighet.

Det er også påfallende at kreditor ikke er gitt rett til å uttale seg i enkelte tilfeller der skyldneren har det. Når skyldneren uansett skal få mulighet til å uttale seg, medfører det ikke noe tidsspille at kreditoren får samme mulighet. At kreditorene i mange tilfeller ikke vil føle noe behov for å benytte seg av muligheten, tilsier ikke at de ikke bør få anledning til å uttale seg.

Vi mener derfor at begge parter alltid bør ha rett til å uttale seg før trekk endres. For å unngå at det medfører at det tar for lang tid før trekk endres kan fristen for å uttale seg knyttes til når det neste gang skal trekkes.

2.6 Kreditors plikt til å bekrefte at kravet fortsatt består

Det er foreslått en regel om at kreditor skal ha plikt til å bekrefte at kravet består, før det mottas utbetalinger, der det har gått lang tid siden sist det ble utbetalt noe. Regelen fremstår som fornuftig. I notatet er det forutsatt at regelen i tvfbl. § 7-29 om at trekket faller bort dersom kravet er «dekket eller bortfalt på annen måte», vil hjemle at trekket opphører i slike tilfeller. Vi legger til grunn at det ikke er meningen at manglende melding skal ha noen innvirkning på kravets materielle eksistens. Formuleringen i tvfbl. § 7-29 passer derfor dårlig og en forutsetning om at bestemmelsen skal benyttes til å løse disse tilfellene er egnet til å skape unødvendig forvirring.

2.7 Oppfølging av ikke gjennomførte utleggstrekk

Det er foreslått en rekke regler knyttet til oppfølging av ikke gjennomført utleggstrekk. Vi er i all hovedsak positive til disse forslagene. Det er hensiktsmessig at Innkrevingsmyndigheten, som uansett vil ha ansvar for å følge opp slike tilfeller som kreditor, også utfører den oppgaven til fordel for private kreditorer som er med i "ett trekk ordningen".

Vi har likevel et par kommentarer til den reguleringen som er foreslått.

For det første legger forslaget opp til at kreditor skal beholde retten til å selv inndrive ansvarskrav mot trekkpliktig også der Innkrevingsmyndigheten har hovedansvaret for slik oppfølging. Så vidt vi kan se har det potensiale til å skape uheldige insentivstrukturer.

Innkrevingsmyndigheten vil dersom inndrivningen lykkes, ha plikt til å fordele resultatet mellom alle kreditorene. Dersom en enkeltkreditor er kjøpt ut med sine egne tiltak og får utbetalinger som ellers ville gått til Innkrevingsmyndigheten, medfører det at kreditoren kan oppnå en fordel på bekostning av de andre kreditorene. Videre vil det samlede bilde kunne bli rotete for trekkpliktig som må forholde seg til samtidig inndrivelse av hele ansvarskravet fra Innkrevingsmyndigheten og deler av det fra enkeltkreditorer.

Det er ikke åpenbart at enkeltkreditor selv skal kunne forestå slik oppfølging der Innkrevingsmyndigheten gjør det. Dersom en enkeltkreditor allikevel velger å forfølge trekkpliktig synes det bedre at resultat tilfaller hele kreditorfellesskapet, slik tilfelle er der en enkeltkreditor går til sak på vegne av et dødsbo eller et konkursbo.

For det andre innebærer forslaget, slik vi forstår det, at innkrevingsmyndigheten kan velge å avslutte inndrivningen mot trekkpliktig så langt det gjelder ansvaret ovenfor private kreditorer, men allikevel fortsette inndrivningen på egne vegne. På samme måte som ovenfor legger dette opp til at en enkeltkreditor – her Innkrevingsmyndigheten – kan oppnå en fordel fremfor de andre kreditorene. Også i disse tilfellene mener vi at det er en bedre ordening at et eventuelt resultat av inndrivningen skal komme alle kreditorene til gode.

3. INFORMASJONSFORVALTNING

Det foreslås flere endringer knyttet til innhenting, behandling og deling av informasjon.

Vi er positive til regler som sikrer namsmannen tilgang til informasjon som gir et godt beslutningsgrunnlag. Noe utvidet tilgang til informasjonsinnhenting og informasjonsdeling mellom ulike namsmyndigheter er hensiktsmessig.

Det er viktig at namsmannens informasjonsbehov avveies mot andre viktige hensyn, særlig hensynet til saksøkte og andre involvertes privatliv. Det tilsier at adgang til innhenting av informasjon bør være klart avgrenset, velbegrunnet og at det finnes betryggende skranker mot at innhentet informasjon misbrukes. Reglene må være tilstrekkelig klare og enkle å praktisere. På enkelte punkter er vi i tvil om denne balansegangen er ivaretatt på en tilstrekkelig god måte.

Vi vil i det følgende først drøfte forslagene knyttet til innhenting av informasjon, deretter forvaltning av informasjon og til slutt deling av informasjon.

3.1 Informasjonsinnhenting

Det er foreslått endringer både i adgangen til å innhente opplysninger fra og om partene og i reglene for innhenting av informasjon fra og om andre. Det foreslås en generell regel om innhenting av informasjon i tvfbl. § 5-7. Bestemmelsen innebærer en omfattende utvidelse av namsmannens mulighet til å pålegge tredjepersoner å gi opplysninger og vil utvide i hvilken utstrekning namsmannen kan innhente opplysninger om tredjepersoner.

Vi er positive til at reglene om i hvilke tilfeller namsmannen kan innhente opplysninger endres slik at det ikke settes unødvendige skranker for innhenting av informasjon. Eksempelvis må namsmannen i dag sende pålegg til den enkelte bank for å få vite hva som er innestående på konto, selv om det er utviklet løsninger som sikrer at slik informasjon kan innhentes gjennom registersøk, utelukkende fordi tvfbl. § 7-12 benytter begrepet «pålegg».

Hjemmelen foreslås utvidet til å omfatte alle opplysninger som «kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen». Det er svært mange opplysninger som har potensiale til å påvirke fullbyrdelsen. Eksempelvis vil utgifter til helsetjenester, barnepass, bolig og andre utgifter være relevant ved vurderingen av utleggstrekk. Det samme er i prinsippet opplysninger om funksjonshemminger eller helseutfordringer som medfører særlige behov for tilpasning. Også opplysninger om saksøktes familiemedlemmer vil kunne ha betydning ved vurdering av utleggstrekk.

Etter vårt syn er det ikke opplagt at det er heldig å gi en generalhjemmel som overlater det til namsmannens skjønn å avgjøre om slike opplysninger kan og bør innhentes.

Som det påpekes i notatet setter grunnloven § 102 og EMK artikkel 8, klare skranker for i hvilken utstrekning opplysninger kan innhentes og benyttes. Slik forslaget er utformet åpner det for innhenting av opplysninger som etter disse bestemmelsene neppe kan innhentes, eksempelvis er det vanskelig å se at det er grunnlag for innhenting av sensitive opplysninger om helse mv. utlukkende for det formål å la saksøkte slippe å fremlegge slike opplysninger selv. Også innhenting av opplysninger om tredjepersoner er potensielt problematisk. Det er verken åpenbart at hjemmelen oppfyller klarhetskriteriet etter grunnloven og EMK, eller at det er heldig å benytte handlingsrommet fullt ut dersom den gjør det.

For det andre er alminnelig namsmann i en noe annen posisjon enn på andre områder hvor det gitt tilsvarende vide innhentingshjemler, f.eks. ved skattefastsetting og kontroll av trygdeytelser. Prosessen hos namsmannen er i utgangspunktet partsstyrt. Vi merker oss at regelen om at opplysning av saken i hovedsak påligger partene er beholdt. Når det gis så vide hjemler til innhenting av informasjon som forslaget innebærer og det bare er namsmannen selv som kan forestå innhenting, er det likevel vanskelig å komme bort fra at det i praksis skaper en forventning om at hjemmelen skal brukes. Alminnelig namsmann kan ikke på samme måte som ved fastsettelse av skatt eller kontroll av trygdeytelser, velge å være restriktiv i bruken av adgangen, fordi det kan innebærer en urimelig avveining av partenes interesser.

For det tredje er vi usikre på om det foreligger tilstrekkelig gode grunner for å gi en så vid hjemmel. Så langt det gjelder opplysninger som er relevante for å finne frem til formuesgoder er det i hovedsak mindre justeringer som er nødvendig, se ovenfor. Den vesentlige endringen er med andre ord at namsmannen kan gå lenger i å innhente opplysninger som er relevante for å vurdere beslagsfrihet, f.eks. ved vurdering av trekk. Utgangspunktet også etter forslaget, er at det er saksøktes ansvar å fremlegge slike opplysninger.

Hovedargumentet for utvidelsen synes å være at det er i saksøktes interesse å innhente opplysninger som gir et mest mulig korrekt grunnlag for avgjørelser som treffes, jf. notatet side 155. Det er altså ikke saksøkers eller samfunnets behov for å innhente opplysninger for å få til en effektiv inndriving, som anføres som grunnlag for å gjøre inngrep i personvernet. Det er snarere en tanke om at samfunnet må hjelpe den enkelte med å ivareta sine rettigheter. Det står i klar motstrid til en av grunntankene i personvernreguleringen; at den enkelte i størst mulig grad selv skal ha kontroll over bruk av opplysninger om seg selv, jf. NOU 2009:1 pkt. 4.1.5.

For det fjerde er behovet for innhenting av opplysninger om tredjepersoner i liten eller ingen grad kommentert i dokumentet. Det er lett å akseptere at den som skylder penger og ikke gjør opp for seg, må tåle visse inngrep knyttet til innhenting av opplysninger. Det er ikke like opplagt at det at man bor sammen med eller har en familiærtilknytning til saksøkte, medfører at man skal måtte tåle samme type inngrep. Vi er kjent med at det foreligger planer om å benytte muligheten til å innhente opplysninger om inntekts- og utgiftsforhold for barn,

samboere og ektefeller i systemutviklingsarbeidet som allerede er påbegynt. Vi mener derfor at en diskusjon av hvorvidt slik informasjonsinnhenting er ønskelig, må være en del av det videre arbeidet med forslagene.

3.2 Bruk av innhentede opplysninger

Profilering er tatt opp under pkt. 1.3, her skal vi ta for oss forslag knyttet til gjenbruk og deling av opplysninger.

Det foreslås at opplysninger skal kunne deles mellom namsmenn og dessuten gjenbrukes i andre saker hos samme namsmann, så langt opplysningene er av betydning for saken. Det er ikke foreslått regler om deling av informasjon mellom Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann, men forutsatt at det kan gis forskrift om slik deling i medhold av forvaltningsloven § 13 g.

Vi er positive til at det gis regler om deling av informasjon mellom de alminnelige namsmennene. Vår erfaring er at det er en forventning – særlig hos saksøkte i forbindelse med utleggstrekk – om at namsmannen har tilgang til opplysninger som tidligere er gitt til andre namsmenn, eksempelvis dersom saksøkte har flyttet. Forventningen blir neppe mindre dersom man innfører den foreslåtte ordningen med ett utleggstrekk.

Vi er dog i tvil om den foreslåtte bestemmelsen vil fungere godt dersom Fremtidens innkreving lykkes med å lage løsninger som medfører større grad av automatisert beslutningstagning.

Det er planlagt løsninger for behandling av utleggstrekk der påstander fra partene kan legges til grunn uten menneskelig kontroll, dersom betydningen er relativt liten. I slike tilfeller kan det godt være innsendt dokumentasjon som ikke har vært gjennom noen menneskelig kontroll, men som i de fleste tilfeller vil være viktig dersom det skal fattes nye trekkbeslutninger.

Bestemmelsen som er foreslått begrenser informasjonsdeling til tilfeller der opplysningene er av betydning for saken. Dersom man sitter på dokumenter som ikke tidligere har vært gjenstand for noen manuell gjennomgang, vet man ikke om disse har et innhold som er relevant ved senere saksbehandling. Det vil i noe grad motvirke effektiviseringsvirkningene av å automatisere enkelte prosesser dersom regimet for informasjonsdeling innebærer at det allikevel må tas manuelle gjennomganger hver gang slike opplysninger skal deles. Det er neppe realistisk at denne typen relevansvurderinger av ustrukturerte data skal kunne skje maskinelt i overskuelig fremtid.

Problemstillingen er vanskelig. Det er ikke heldig dersom irrelevant informasjon fritt deles mellom namsmennene av rene bekvemmelighetshensyn. Etter vårt skjønn bør det likevel være rom for å åpne for at partenes pretensjoner om dokumentinnhold bør være tilstrekkelig, så lenge det er klart for partene at dokumenter kan bli delt på slikt grunnlag. Med andre ord bør det etter vårt syn eksempelvis være rom for å dele dokumenter saksøkte har inngitt i forbindelse med trekkbeslutning til bruk i andre trekkbeslutninger, uten at det gjøres noen konkret individuell vurdering av det enkelte dokument.

4. FORELDELSE AV INNDRAGNINGSKRAV

Det er i Høringsnotatet foreslått endringer i reglene om foreldelsesfristen for inndragningskrav etter straffeloven § 99 andre ledd. Endringen har sammenheng med forslaget om at det kun skal løpe ett trekk i saksøktes ytelser.

Den foreslåtte endringen innebærer at inndragningskrav ikke lenger vil være omfattet av et utleggstrekk etter at kravet er foreldet. Etter dagens ordning vil ikke foreldelse av inndragningskravet ha betydning for utleggstrekk som allerede er besluttet når foreldelse inntreffer. Konsekvensen blir dermed at inndragningskrav som er sikret med utleggstrekk foreldes tidligere enn i dag.

Sett hen til at foreldelsesfristene for inndragningskrav er absolutte, i tillegg til at kravene har laveste prioritet etter deknl. § 2-8, er det allerede i dag vanlig at inndragningskrav, som kunne blitt gjort opp om man tok tiden til hjelp, foreldes. Den foreslåtte endringen vil gjøre problemet større.

Høringsnotatet har ikke knyttet særlige bemerkninger til endringen i strl. § 99 andre ledd. Etter vårt skjønn er det grunn til å se nærmere på om foreldelsesfristene for idømt inndragning bør endres, eller om det på annen måte bør gjøres endringer, eksempelvis for prioriteten av inndragningskrav etter deknl. § 2-8, for å styrke virkningen av inndragningsinstituttet som en strafferettslig sanksjon.

4.1 Inndragningskrav – gjeldende rett

Inndragning er en strafferettslig sanksjon som reguleres i straffeloven kapittel 13. Inndragning går i korthet ut på at myndighetene konfiskerer ting eller verdier som stammer fra en straffbar handling. At inndragning i straffeloven som hovedregel anses som en strafferettslig sanksjon og ikke straff, er begrunnet i det såkalte "nullstillingsprinsippet". Dette prinsippet innebærer at lovbrøtteren skal stilles i en posisjon som at den aldri har begått den straffbare handlingen. Ved en slik gjenopprettelse sikrer man at lovbrøtteren ikke får beholde utbytte og tjene på sin kriminalitet.

Foreldelsesfristen for inndragningskrav er regulert i straffeloven § 92. Som et utgangspunkt gjelder fristene for foreldelse i strl. § 86, men fristen skal ikke være kortere enn 5 år. Foreldelse av idømt inndragningskrav reguleres i strl. § 99.

Etter strl. § 99 første ledd foreldes idømt inndragningskrav 5 år etter at forelegg eller dom er rettskraftig avgjort. For inndragning av utbytte etter strl. §§ 67 og 68 er foreldelsesfristen 10 år. Ved utløpet av fristen faller ansvaret bort, men slik at inndrivelse fortsatt skje i allerede etablerte sikkerheter, eksempelvis gjennom utleggspant eller utleggstrekk. Foreldelse får altså ikke betydning dersom det er stiftet utleggstrekk eller utleggspant for kravet før fristen har inntrådt, jf. strl. § 99 andre ledd. For utleggstrekk i ytelser kan kravet maksimalt løpe i to år, jf. deknl. § 2-7 tredje ledd, jf. tvfbl. § 7-21. Dette innebærer at inndragningskrav ikke kan løpe lenger enn to år etter at foreldelse er inntrådt.

Inndragningskrav har dekningsprioritet etter deknl. § 2-8 bokstav e – andre krav. Kombinasjonen av at inndragningskrav har dårligere prioritet enn en rekke andre krav,

sammenholdt med en absolutt foreldelsesfrist på 10 år, innebærer at kravene risikerer å komme uheldig ut dersom det er flere andre krav med bedre prioritet som skal "ha en bit av kaken". Inndragningskrav vil dermed måtte vente på at bedre prioriterte krav blir gjort opp eller på annen måte bortfaller, før deres dekning kan igangsettes.

Statistikk fra Statens Innkrevingsentral fra perioden 2014 til 2022, viser at inndragningskrav for over 966 millioner kroner har blitt foreldet.¹ Dette innebærer at betydelige summer har tilfalt kriminelle. I hvor stor grad det ville vært mulig å drive inn disse kravene dersom de ikke hadde blitt foreldet er det umulig å gi noe svar på, men det gir en indikasjon på at mange krav foreldes før man rekker å drive dem inn.

4.2 Behovet og mulighetene for endringer i reglene for inndragningskrav

Foreldelsesregler er tradisjonelt begrunnet i at behovet for og den preventive virkningen av straffen avtar etter hvert som tiden går, og at den straffedømte med tiden fortjener å gå videre med livet sitt, se ot.prp.nr 90 (2003-2004) s. 380. Det er også begrunnet i resosialiseringshensyn, der lengre foreldelsesfrister kan utgjøre et hinder for at domfelte etter soning etablerer seg med et lovlydig liv og lovlige inntekter, ved at de da må påregne at det tas utlegg i inntekter og eiendeler til dekning av mer enn 10 år gamle inndragningskrav.

Selv om et av formålene med foreldelsesfristen er at den straffedømte skal unngå å ha krav hengende over seg i all overskuelig fremtid, er det likevel viktig at fristene ikke settes for kort da dette kan gi en opplevelse av at kriminalitet lønner seg bare man holder ut lenge nok. Med en foreldelsesfrist på maksimalt 10 år, er det i praksis en risiko for at kriminelle som er idømt lengre fengselsstraffer, etter endt soning vil kunne nyte godt av midler som er gjemt bort.

Et praktisk tilfelle er de situasjoner den straffedømte i forkant av pågripelse og soning har gjemt bort utbytte med det formål å unngå inndragning, og at kravene foreldes innen domfelte har sonet ferdig. Her gjør hverken hensynet til resosialisering eller gjenoppsettelse seg særlig gjeldende, fordi den domfelte bevisst søker å omgå regelverket slik at den ikke fortjener det vernet foreldelsesloven gir. Slik tilfeller trekker i retning av at det er grunn til å vurdere om foreldelsesfristen ved idømte inndragningskrav bør utvides.

Dersom man ikke ønsker å utvide foreldelsesfristen er et alternativ å gi inndragningskravene bedre prioritet etter dekl. § 2-8. For eksempel ved at inndragningskrav innplasseres som ny bokstav f i prioriteringslisten og kategorien "andre krav" forskyves ned. En slik ordning vil sikre at inndragningskravene ikke må stå tilbake for annen uprioritert gjeld, som i motsetning til det som foreslås for inndragningskravene ikke foreldes så lenge trekket løper. Et annet alternativ er å innplassere inndragningskrav på samme prioritet som bøter. Det er vanskelig å se at det er dårligere grunn til å prioritere inndragningskrav enn bøtekrav. I begge tilfeller vil begrunnelsen for å la slike krav få prioritet fremfor andre krav være å sikre at kriminalitet ikke lønner seg.

Videre er det etter vårt skjønn grunn til å se nærmere på hvorfor foreldelsesreglene for idømt inndragning i liten grad harmoniserer med reglene knyttet til foreldelse av en rekke sivilrettslige krav. Eksempelvis har man for erstatningskrav, herunder skattekrav for feilaktige opplysninger ved skattefastsettelse som etter fl. § 9 har en alminnelig foreldelsesfrist på tre

¹ <https://e24.no/norsk-oekonomi/i/mQMOev/inndragningskrav-paa-nesten-en-milliard-kroner-er-foreldet>

år, mulighet til å få fristen forlenget inntil 20 år og i tillegg mulighet til å avbryte foreldelse og forlenge foreldelsesfristene etter fl. §§ 14 til 23. På denne måten holdes kravet "i live" uten noen ytre tidsbegrensning, og kan forlenges med jevne mellomrom så lenge man tar de nødvendige rettslige skritt.

Det er ikke uten videre klart hvorfor man har alminnelige foreldelsesregler som gir mulighet til forlengelse uten ytre tidsbegrensning, mens man for inndragningskrav som er slått fast ved dom har angitt særregler som setter strek for kravet etter 10 år. Hensynet til resosialisering er etter vårt syn ikke et sterkt hensyn mot en regelharmonisering, fordi hensynet uansett ivaretas ved at den domfelte, dersom den økonomisk ikke evner å gjøre opp for seg, kan få innvilget gjeldsordning etter gjeldsordningsloven § 1-4 andre ledd bokstav b.

5. FORSLAG TIL INNKREVINGSLOV

Vi er positive til at reglene om de statlige særnamsmyndighetenes virksomhet samles i en felles Innkrevingslov.

Særlig er det positivt at det i den sammenheng er tatt en grundig gjennomgang av de særordninger som gjelder for særnamsmyndighetene og at slike særordninger bare beholdes der det anses strengt nødvendig. Det bidrar til større forutsigbarhet for skyldnerne. Videre bidrar det til å gjøre arbeid med å utvikle felles systemstøtte for alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten enklere.

Vi kommenterer nedenfor enkelte punkter som er av særlig betydning for vår virksomhet. På øvrige områder har vi ikke prioritert noen detaljert gjennomgang. For en stor del er detaljreguleringen av underordnet betydning for vår virksomhet.

5.1 Betalingsavtaler og ettergivelse

Det er foreslått regler for hvilken adgang innkrevingsmyndigheten skal ha til å inngå betalingsavtaler og ettergivelse av de forskjellige kravstypene.

Bestemmelsene har særlig aktualitet i forbindelse med prosessen i forkant av en rettslig gjeldsordning. Det fremgår på side 224 at dagens regelverk gjør det utfordrende for innkrevingsmyndighetene å håndtere forslag til utenrettslige gjeldsordningsavtaler hvor dividenden er satt til null. Dagens bestemmelse i skattebetalingsloven inneholder et vilkår om betalingstilbud og et forslag om null dividende anses ikke som et betalingstilbud. Dermed er innkrevingsmyndigheten avskåret fra å inngå slike avtaler, selv der det fremstår som den beste løsningen.

I forbindelse med behandling av søknader om rettslig gjeldsordning, ser namsmannen at de økonomiske rådgiverne hos NAV ofte påpeker at skyldnerens gjeld til det offentlige gjør det utfordrende å komme frem til utenrettslige gjeldsordningsavtaler. Dermed sendes saken over til namsmannen med søknad om rettslig gjeldsordning. Det økonomiske resultatet for kreditorene blir som regel det samme i en rettslig gjeldsordning som det ville vært i en eventuell utenrettslig gjeldsordning. Saker som kunne vært løst utenfor namsmannsapparatet, blir derfor likevel oversendt namsmannen.

Vi er positive til at det i større grad åpnes for at innkrevingsmyndigheten kan inngå betalingsavtaler og ettergi gjeld. Vilklårene for å inngå slike avtaler, ser ut til å være delvis sammenfallende med bestemmelsene i gjeldsordningsloven §§ 1-3 og 1-4. Det økonomiske vilklåret er at skyldner er varig ute av stand til å oppfylle sine forpliktelser og det skal foretas en vurdering av om nedsettelse eller sletting av krav vil virke støtende eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral.

Vilklårene som skal vurderes, fordrer i stor grad anvendelse av rettslig skjønn. Vi er som nevnt positive til den utvidede adgangen innkrevingsmyndigheten får til å nedsette og ettergi gjeld, samtidig ønsker vi å påpeke at vurderingen av de skjønnsmessige vilklårene ikke bør praktiseres så strengt at nedsettelse og ettergivelse blir et nærmest uoppnåelig unntakstilfelle fra hovedregelen. Rettspraksis fra gjeldsordningsområdet kan her være av interesse for innkrevingsmyndigheten og særlig kjennelser hvor krav som nevnt i innkrevingsloven kapittel 10 har vært sentrale vurderingstemaer.

5.2 Særregler om gjennomføring av utleggstrekk i lotter og parter

Det er i høringsnotatet bedt om at høringsinstansene tar stilling til om det er nødvendig med særregler for utleggstrekk i lotter og parter etter mønster av skattebetalingsforskriften § 14-5-10.

Vårt syn er at det er hensiktsmessig at regler omtrent tilsvarende skattebetalingsforskriften § 14-5-10 beholdes og allmenngjøres slik at de gjelder for alle namsmyndigheter. Utleggstrekk i lotter og parter er ikke veldig vanlig, men i de tilfellene hvor det er aktuelt kan det dreie seg om relativt store beløp. Problemer med å bringe på det rene hvem som er trekkpliktig bør ikke være til hinder for at utleggstrekk besluttet der det er anledning til det. Uten særreguleringen må man gjøre til dels vanskelige vurderinger av hvem som formelt sett er kreditor for utbetalingskravet og håpe at vedkommende sørger for at trekket gjennomføres. At den som står for utbetaling har plikt til å trekke er en enklere regel å håndtere.

5.3 Særregler om diplomatisk immunitet

Det er i høringsnotatet bedt om at høringsinstansene tar stilling til om det er nødvendig med særskilt regulering av at konsulære tjenestemenn ikke kan pålegges å foreta utleggstrekk utover den generelle folkerettsreservasjonen i tvfbl. § 1-4. I dag finnes en slik regel i skattebetalingsforskriften § 14-5-9 så langt det gjelder krav på skatt og avgift som inndrives etter skattebetalingsloven.

Vi har vanskelig for å se at det er nødvendig eller hensiktsmessig å detaljregulere forholdet til folkeretten. Reglene for i hvilke tilfeller det kan nedlegges trekk hos og i hvilke tilfeller det kan sendes pålegg til ambassader er allerede regulert i Wien-konvensjonene om diplomatisk og konsulært samkvem. Å innta disse reglene direkte i norsk rett vil ikke kunne bidra til å bringe større klarhet, men kan medføre forvirring dersom reglene ikke er helt like.

I de tilfeller der vi behandler saker mot saksøkte som mottar inntekter fra utenlandske ambassader eller konsulater har vi rutiner for å anmode om opplysninger og eventuell gjennomføring av trekk fremfor å pålegge. All kommunikasjon går via diplomatseksjonen i

Utenriksdepartementet med mindre den enkelte ambassade foretrekker direkte dialog. Dette systemet fungerer i praksis i godt. En del ambassader velger å etterkomme våre anmodninger andre ikke.

Om man skulle komme til at det er hensiktsmessig å regulere forhold knyttet til utleggstrekk mot ambassadeansatte direkte, er det viktig at det ikke gjøres på en måte som forpurrer eksisterende og velfungerende rutiner.

5.4 Særregulering

Vi er opptatt av at reguleringen av alle namsmyndighetene så bør være den samme, med mindre det foreligger konkrete grunner til å gi særregler. I all hovedsak er det vårt inntrykk at man har lyktes med å komme unødvendig særregulering til livs. På to punkter er det allikevel foreslått å beholde eller innføre særregler for Innkrevingsmyndigheten som vi ikke kan se at det er noe sterkt behov for.

For det første er det foreslått at alminnelig namsmann fremdeles skal nedskrive sine beslutninger i namsbok, men at Innkrevingsmyndigheten ikke skal gjøre det. Også Innkrevingsmyndigheten skal ha plikt til å skriftliggjøre sine beslutninger. Innholdskravene i den skriftlige beslutningen er omtrent de samme som for alminnelig namsmanns namsbok. Vi kan ikke se at det er grunnlag for denne forskjellen, som først og fremst synes å være av begrepsmessig karakter. Felles begrepsbruk er viktig for å gjøre relativt kompliserte, og for mange av brukerne ukjente, prosesser så lettfattelige som mulig.

For det andre er det foreslått ulike regler om taushetsplikt for Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann. Bakgrunnen er at man for Innkrevingsmyndigheten har foreslått taushetspliktsregler som tilsvarende de regler som gjelder ved skattefastsettelsen, mens man for alminnelig namsmann har holdt seg til regulering tilsvarende den som gjelder for domstolene. Fra et historisk perspektiv er det ikke unaturlig at man ser i ulik retning, men virksomheten som skal utføres hos henholdsvis alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten er så likeartet at det ellers er vanskelig å få øye på gode grunner for forskjeller i reguleringen. Vi vil også påpeke at forskjellen kan føre til litt merkelige situasjoner i praksis, særlig der Innkrevingsmyndigheten har en rolle i gjennomføringen av utleggstrekk besluttet av alminnelig namsmann. Potensielt kan de samme opplysningene i samme saksforhold utløse taushetsplikt for ansatte i den ene etaten, men ikke den andre.

Det gjelder for begge punkter at vi ikke har noe sterkt syn om hvilken regulering som bør gjelde. Både den foreslåtte reguleringen for alminnelig namsmann og for Innkrevingsmyndigheten virker fullt for forsvarlig. Vårt ønske er at det gjøres en vurdering av om en av løsningene (eller en mellomløsning) kan gjelde for begge etater.

6. RENTER AV SAKSKOSTNADER ETTER TVFBL. § 3-1

Etter vårt syn er det behov for avklaringer knyttet til renter av sakskostnader namsmannen tilkjenner etter tvfbl. § 3-1. Det er ikke foreslått endringer i bestemmelsen, men en avklaring er etter vårt skjønn viktig med tanke på målsetning om større automatisering og at det skal skje en begrenset oppfølging av kravet i forbindelse med ett utleggstrekk.

Etter tvfbl. § 3-1 første ledd, første punktum er hovedregelen at saksøkte skal erstatte saksøkerens sakskostnader så langt saken og kostnadene har vært nødvendige. Det er således klart at det foreligger tvangsgrunnlag for kostandene, men det har i praksis oppstått tvil om hvordan dette tvangsgrunnlaget skal klassifiseres, som særlig tvangsgrunnlag, fortrinnsvis etter tvfbl. § 7-2 e, eller som en annen form for tvangsgrunnlag.

Selv om loven er taus er det uomtvistet at saksøker materielt sett har krav på renter av sakskostnader etter rentel. §§ 1 og 2, jf. Rt. 1997 s. 150. Hvordan tvangsgrunnlaget skal klassifiseres vil være avgjørende for om det også foreligger tvangsgrunnlag for renter av kostnadskravet, jf. tvfbl. § 7-2 annet ledd. Dersom man skal innføre en ordning hvor det trekkes frem til kravet er avgjort er det avgjørende for om renter av kostnadene skal tas med hvorvidt det foreligger tvangsgrunnlag for slike.

For det tredje er det er det ikke mulig å beregne forfallstidspunkt for renter direkte av bestemmelsen, og vilkåret "tvangskraft" i fjerde punktum skaper forvirring. Det er normalt et vilkår for tvangskraft at kravet er forfalt og misligholdt, jf. tvfbl. § 4-4. Det er ikke lovregulert når namsmanns beslutninger forfaller eller om namsmannen skal fastsette et forfallstidspunkt. Det er dermed ikke åpenbart om det er fastsatt et forfallstidspunkt eller om renter først løper fra 30 dager etter påkrav, jf. rentel. § 2. Dersom man i fremtiden legger opp til at renteberegningen skal skje maskinelt, er det slik vil ser det utvilsomt et behov for klare og entydige regler om når renter begynner å løpe.

7. KOMMENTARER TIL UTVALGTE BESTEMMELSER

I det følgende kommenterer vi utvalgte bestemmelser. I hovedsak gjelder dette bestemmelser hvor vi har korte kommentarer av lovteknisk eller praktisk karakter. Mer prinsipielle problemstillinger er kommentert ovenfor.

7.1 Kommentarer til bestemmelser foreslått i notatet om ett utleggstrekk og endring i tvfbl. kap. 7 mv.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9

Det foreslås en ordning hvor kommuner med særnamsmyndighet skal fremme begjæring om utleggstrekk via alminnelig namsmann.

Vi har ingen motforestillinger mot at alminnelig namsmann tillegges oppgaven med å beslutte utleggstrekk i disse tilfellene, men vi er i tvil om det er nødvendig å innføre en egen særordning for å oppnå det.

Et alternativ er å frita kommuner med særnamsmyndighet fra gebyrplikt ved alle begjæringer om utlegg der særnamsmyndigheten i stedet kunne vært benyttet. Det gir namsmann den normale friheten til å vurdere hvordan kravet best sikres. I en del tilfeller kan det skje endringer fra begjæring fremsettes til utlegg besluttes, slik at å legge til grunn den vurdering kommunene har gjort i og med begjæringen ikke fremstår tilstrekkelig. Slik forslaget er utformet oppstår det problemer i de tilfellene saksøkte ikke ønsker utleggstrekk, men i stedet utlegg i andre formuesgoder. Er det namsmannen eller kommunen som skal ta stilling til slike innvendinger og behandle eventuelle klager over beslutningen?

Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10

Det er foreslått at namsmannen skal kunne besluttet utlegg når "saksøkte har uttalt seg eller fristen etter § 7-6 for å uttale seg har løpt ut". Vi er bekymret for at reglen om at saken tas opp til videre behandling så snart saksøkte har uttalt seg, selv om fristen ikke har løpt ut, kan by på praktiske problemer. Vi har erfaring med at saksøkte fremlegger opplysninger om sin økonomi stykkevis og delt. At saksøkte fremsetter innvendinger mot kravet eller tvangsgrunnlaget i en henvendelse og gir økonomiske opplysninger i en annen er heller ikke uvanlig. Noen ganger gir saksøkte beskjed om at det er planen i den første henvendelsen, men på langt nær alltid. Med reglen som foreslås vil man i slike tilfeller risikere at utlegg allerede er besluttet når den andre henvendelsen kommer

Vi har vanskelig for å se at det finnes gode grunner til at namsmannen skal kunne behandle saken før fristen har utløpt. Fristen er allerede i utgangspunktet relativt kort. Dersom det i særlige tilfeller haster løses det av reglen i tvfbl. § 7-6 tredje ledd.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-19

I siste ledd siste punktum foreslås det at "saksøktes ektefelle eller tidligere samboer" som fortsatt bor i tidligere felles bolig skal varsles dersom det besluttet utlegg i boligen. Slik bestemmelsen er utformet omfatter den tidligere samboere, men ikke tidligere ektefeller (skilte). Vi er usikker på om forskjellen er tilsiktet. I alle tilfelle er det etter vår oppfatning samme behov for å opplyse fraskilt ektefelle om utleggspant i den tidligere felles bolig.

Etter vårt skjønn bør det også vurderes om ektefelle og samboer skal varsles forut for utlegget i de tilfeller hvor det er aktuelt med utleggspant i felles bolig. Ektefellen eller samboeren har en klar interesse i utlegget, og kan potensielt være medeier. Det foreligger derfor ofte et behov for at vedkommende gir relevante opplysninger forut for utlegget.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-20

Det foreslås at underretning om utleggspant skal sendes til registrering i realregister og/eller Løsøreregisteret fremfor namsboken. Dette samsvarer dårlig med reglene om hvilke dokumenter som kan registreres i slike register. I tinglysingsloven § 12 heter det for eksempel:

"Såfremt ikke annet er bestemt ved lov, kan et dokument bare registreres i grunnboken når det går ut på å stifte, forandre, overdra, behefte, anerkjenne eller oppheve en rett som har til gjenstand en fast eiendom."

I utleggssaker er det gjennom innføring i namsboken utleggspant stiftes, jf. tvfbl. § 7-18 (både forslaget og gjeldende lov). Med andre ord kan ikke underretninger om utleggspant tinglyses med mindre det gis særlig lovbestemmelse om det. Det er i beste fall uklart om forslaget til tvfbl. § 7-20 utgjør en slik særbestemmelse. Å bestemme at noe skal sendes til registrering er ikke det samme som å bestemme at det skal kunne registreres. Motstriden synes ikke å være kommentert i notatet, slik at vi legger til grunn at det dreier seg om en overseelse.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-25

Det er foreslått at klage skal kunne fremsettes så lenge utleggstrekket løper. Det samsvarer med dagens regel, men vil ha andre konsekvenser når ett utleggstrekk kan gjelde flere krav. Fristen gjelder ikke bare innvendinger mot beregningen av trekket, men også innvendinger mot kravet eller tvangsgrunnlaget mv. Når trekket gjelder flere krav, kan trekket fortsette å løpe lenge etter at et av det opprinnelige krav er oppgjort. Har en da klagerett i behold også for det oppgjorte kravet? I slike tilfeller kan ikke resultatet av klagebehandling bli noe annet enn en konstatering av at det er gjort feil; det er ikke anledning til å beslutte tilbakebetaling av det som er trukket eller lignende. I de fleste tilfeller vil nok klager som fremsettes etter at kravet er oppgjort kunne avvises under henvisning til at det ikke lenger foreligger rettslig interesse, men det er ikke noen regel uten unntak, jf. Rt. 1979 s. 1346. Etter vår oppfatning bør regelen endres slik at klage kan fremsettes så lenge trekket fremdeles løper og kravet ikke er oppgjort.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-27

1. Det er gjennom henvisning til tvfbl. § 7-26 foreslått at namsmannen skal kunne beslutte opphevelse av utleggspant i alle tilfeller hvor utlegg har bortfalt. Dette er en endring fra dagens regel som slår fast at slik beslutning bare kan fattes der kravet er oppgjort eller tvangsgrunnlaget har falt bort. Vi er positive til at namsmannen skal kunne beslutte opphevelse i en del tilfeller der utlegget har falt bort av grunner som ikke er knyttet til kravet eller tvangsgrunnlaget. Et eksempel hvor en slik mulighet åpenbart er hensiktsmessig er dersom utlegget er foreldet, jf. panteloven § 5-13. I praksis beslutter namsmannen også i dag opphevelse i slike tilfeller.

I andre tilfeller er det ikke like åpenbart at namsmannen bør kunne beslutte opphevelse. For eksempel kan utlegg tenkes å falle bort gjennom godtroerverv, eller gjennom utøvelse av opsjoner el. med bedre prioritet enn utlegget. Om slike tilfeller bør løses gjennom begjæring om opphevelse til namsmannen eller om de involverte bør være henvist til ordinært søksmål for å få fastsatt rettssituasjonen er ikke åpenbart.
2. Beslutninger om opphevelse skal kunne påklages innen en måned etter at meddelelse om opphevelse er sendt. Den vanlige formuleringen i tvangsfullbyrdelsesloven er "en måned etter at de ble underrettet". Dette er en annen formulering enn hva som er benyttet andre steder i tvangsfullbyrdelsesloven. Det er fast praksis å godta klager som er fremsatt innen en måned etter at underretningen antas mottatt. Det er uheldig at innarbeidet formulering endres og at fristen blir kortere, uten at dette er begrunnet. Klagefristen avbrytes ved postlegging, jf. tvfbl. § 2-7, jf. dl. § 146 annet ledd.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 5-5

Det er foreslått at den nye namsmannen ikke lenger skal motta saksdokumentene ved overføring av saker. Det er uklart om man har ment noen realitetsendring. Det er henvist til at saker i fremtiden uansett vil bli overført elektronisk. Sakene "oversendes" allerede i dag elektronisk. Realiteten er at saken med alle dokumenter gjøres tilgjengelig for den nye namsmann. Vi ser ikke helt at det er nødvendig å endre bestemmelsen.

Ikke alle former for tvangsfullbyrdelse skal få ny systemstøtte samtidig som utleggssaker. Det kan være at andre tvangsfullbyrdelsessaker enn utlegg må ekspederes rundt i gammelt saksbehandlingssystem frem til 2028-2030.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16

Det er foreslått at namsmannen kan underrettet klager om at namsmannen ikke finner grunn til å omgjøre sin avgjørelse, før en klage oversendes til retten.

Vi støtter endringen. Den fremstår som kodifisering av hva som i dag er utbredt praksis. Erfaring viser at mange slår seg til ro med en grundigere redegjørelse, særlig der klagen gis delvis medhold. Det gjelder både klager fra profesjonelle aktører og private, slik at det neppe er uttrykk for at ordningen oppleves for komplisert. Antagelig er en viktig årsak til det at plikten til å betale gebyr for klagen først påløper når klagen oversendes til retten, slik at behandlingen er gratis så lenge klagesaken finner sin endelige avslutning hos namsmannen.

Slik ordningen praktiseres i dag gis det som regel en frist på 14 dager til å ta stilling til om klagen skal oversendes til retten. Fordi ordningen ikke er lovfestet har vi ikke funnet grunnlag for å tillegg fristoversittelse preklusive virkninger, slik at klager oversendes også dersom fristen oversittes. Når det nå foreslås å lovfeste ordningen, foreslås det samtidig å lovfeste anledning til å gi en slik frist. Det må da klargjøres om fristen skal være preklusiv.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 5-20

Det er foreslått at saksøkerne som har krav i ett utleggstrekk skal kunne gis informasjon om trekket gjennom en innsynsløsning. Dette er brukt som begrunnelse for at det ikke er nødvendig å orientere saksøker om beslutninger om at nye krav skal få nyte godt av trekket. Vi er enig i at slik innsynsløsning er bedre enn at hver enkelt saksøker underrettes særskilt, men det forutsetter at løsningen faktisk finnes. Erfaringsmessig er det alltid en risiko for at man i systemutviklingsarbeid ikke finner tid og penger til å utvikle funksjonalitet som ikke er strengt nødvendig. Vi stiller derfor spørsmål ved om det ikke burde oppstilles som et absolutt krav at berørte saksøkere skal kunne orientere seg på denne måten, fremfor en kanbestemmelse.

Innkrevingsloven § 29

Det er foreslått en standard dekningsrekkefølge som skal benyttes dersom ikke annet er bestemt i trekkbeslutningen. Bestemmelsen synes fornuftig. Det er i dag stor variasjon i ønsket dekningsrekkefølge fra kreditorene. Det synes ikke å være meningen å innføre en standard dekningsrekkefølge og det vil derfor florere med ønsker og løsninger også i fremtiden.

Videre stiller vi spørsmål ved hva som skal gjelde i de tilfeller det gjennomføres tvangsdekning, eller at det av andre grunner skjer en delbetaling, mens trekket løper. Skal dekningsrekkefølgen som er fastsatt benyttes i slike tilfeller, eller skal skyldner/kreditor stå fritt til å velge en annen rekkefølge?

Etter vårt skjønn ville det beste være om man innfører en fast dekningsrekkefølge som alltid gjelder ved tvangsfullbyrdelse.

Vi tillater oss å minne om at det i forslag til ny inkassolov er inntatt lignende regler, vi oppfordrer til at det skjer en samordning slik at reglene blir harmonisert. Rettslig sett er det ikke noe i veien for å ha ulike regler, men det kan oppfattes forvirrende om det blir ulike regler for dekningsrekkefølge ved utenrettslig og rettslig inndrivning.

Gjeldsordningsloven § 7-3

Det foreslås at inntekter som tas i beslag i gjeldsforhandlingsperioden skal utbetales til namsmannen, som fordeler midlene mellom kreditorene dersom gjeldsordning ikke kommer i stand. Midler som uansett ville blitt trukket som utleggstrekk skal fordeles på samme måte som om utleggstrekk hadde blitt gjennomført. Øvrige midler fordeles i utgangspunktet forholdsmessig mellom kreditorene.

Etter vårt skjønn er det unødvendig at midler som uansett skal fordeles i tråd med reglene for utleggstrekk, utbetales til namsmannen som deretter betaler videre til kreditor. Det vil være Innkrevingsmyndigheten som har verktøy og kompetanse til å foreta en slik fordeling. Dersom bestemmelsen vedtas slik den står vil det så vidt vi kan se være den eneste situasjonen hvor alminnelig namsmann skal fatte beslutninger om fordeling av midler mellom kreditorene i et utleggstrekk. Vi foreslår derfor at Innkrevingsmyndigheten i slike tilfeller utbetaler direkte til kreditorene i hht beskjed fra alminnelig namsmann.

I de tilfeller der beslaget omfatter midler som ikke ellers ville blitt trukket, må midlene fordeles av namsmannen.

Ikraftredelses- og overgangsbestemmelser

Det foreslås at forslaget skal kunne tre i kraft på ulike tidspunkt for ulike skyldnere og kreditorer.

Vi kan se at en slik mulighet er nyttig med tanke på at lovendringsforslagene har sterk tilknytning til utvikling av nye løsninger for systemstøtte. Allikevel er vi skeptiske til at alle deler av forslaget skal kunne settes i kraft til ulik tid for ulike rettssubjekter. Så langt det gjelder forslag av i hovedsak prosessuell karakter er ikke motforestillingene store, men forslaget inneholder til dels viktige materielle elementer. At eksempelvis hvilke kreditorer som får dekning ved utleggstrekk skal avgjøres av mer eller mindre tilfeldig utvelgelse av pilotaktører i forbindelse med en systemutviklingsprosess, strider etter vår skjønn mot grunnleggende likhetsprinsipper.

7.2 Kommentarer til bestemmelser i notatet Innkrevingsloven mv.

Innkrevingsloven § 4

Det er i tredje ledd, ved henvisning til tvisteloven § 3-3, gitt regler om hvem som kan opptre som fullmektig ved klage til tingretten. Disse reglene samsvarer ikke med reglene i tvfbl. § 6-2 hvor det er bestemt at også inkassobevillingshavere og rettshjelpere kan opptre som fullmektig i enkelte sammenhenger. Så vidt vi kan forstå reiser dette spørsmål om hvilken regel som gjelder i de tilfeller der Innkrevingsmyndighetens beslutninger i forbindelse med gjennomføring av utleggstrekk påklages. Vi kan vanskelig se at det er grunnlag for andre

regler om hvem som kan opptre som prosessfullmektig i slike situasjoner, enn når det er alminnelig namsmanns beslutninger om trekk som påklages.

Med hilsen

Ida Melbo Øystese

Politimester

Saksbehandlere: Petter Bilit Sveen, Seniorrådgiver
Grethe Lise Henriksen, rådgiver
Emilie Woodson, Inndragningsspesialist

Marthe Ø Skjæret, rådgiver
Pål Ragnar Løkke Østensen, Seksjonssjef Gjeldsseksjonen

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Deres referanse:

Vår referanse:
23/79324 - 20

Sted, dato:
Oslo, 14.08.2023

Politidirektoratets hørings svar - forslag om å modernisere regelverket for innkreving

Politidirektoratet viser til høringsbrev av 17. april 2023 som ble sendt av Finansdepartementet i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet.

Høringsfristen var opprinnelig 1. august 2023, og direktoratet viser i den anledning til avtale om utsatt frist.

I høringsnotatet er det foreslått endringer som legger til rette for en forbedret og mer helhetlig prosess for utlegg på tvers av namsmyndighetene. Målet med lovendringene er å legge til rette for en modernisert og mer effektiv saksbehandling hos alminnelig namsmann.

Politidirektoratet har forelagt høringen for samtlige politidistrikt. Direktoratet har mottatt innspill fra politidistriktene Troms, Øst, Trøndelag, Finnmark, Oslo, Sør-Vest, Innlandet, Møre og Romsdal, Sør-Øst og Vest. Innspillene følger vedlagt.

Politidirektoratets merknader

Politidirektoratet er meget positiv til en modernisering av regelverket for innkreving og vil i det følgende komme med våre merknader og innspill til høringsforslagene.

Ny ordning med ett utleggstrekk

Det foreslås å etablere en ny ordning hvor det kun skal løpe ett utleggstrekk mot samme skyldner. Det etablerte trekket kan gå til dekning av flere krav som kreves inn av ulike namsmyndigheter. Utleggstrekket vil fremstå som ett utleggstrekk for den trekkpliktige. Forslaget er ment å sikre bedre ivaretagelse av skyldner gjennom lik vurdering på tvers av namsmyndighetene samt redusert pågang ved at utleggstrekk legges i en kø-ordning. Videre ivaretas skyldners personvern bedre ved at trekkpliktig ikke gis utskrift av namsboken. Trekkpliktige vil få langt mindre administrasjon knyttet til trekkpålegg fra ulike namsmyndigheter.

Politidirektoratet støtter ny ordning med etablering av ett trekk, men har noen betraktninger knyttet til de foreslåtte reglene.

Det er foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal være ansvarlig myndighet i utleggstreksaker med krav fra både alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten. Flere av politidistriktene har uttrykt at dette er en uheldig rollefordeling. Innlandet politidistrikt anfører følgende:

Dette innebærer at Innkrevingsmyndigheten skal inneha rolle både som kreditor og som namsmyndighet. Dette resulterer i en dobbeltrolle som kan være egnet til å svekke tillitten til deres upartiskhet. Gitt denne rollekonflikten fremstår det mer naturlig at det er alminnelig namsmann som skal være ansvarlig myndighet i disse sakene. Alminnelig namsmann har en uavhengig rolle, og kan derfor være mer objektiv i sine vurderinger enn det Innkrevingsmyndigheten som kreditorrepresentant vil være. Denne løsningen kan sikre større tillit til utleggsprosessen både for partene og allmenheten.

Oslo politidistrikt adresserer høringsnotatets bekymring knyttet til at alminnelig namsmann består av en rekke uavhengig lokale beslutningstakere:

Når det gjelder bekymringen knyttet til at alminnelig namsmann består av en rekke uavhengig lokale beslutningstakere har vi vanskelig for å akseptere de antydninger som fremsettes i notatet. Den grunntanke som bekymringen synes å bygge på er at store sentrale enheter fører til likebehandling og derfor er bra. Det er vi ikke enig i. Resultatet blir ikke forskjellig på grunn av vilkårlig forskjellsbehandling, men fordi det foretas konkrete vurderinger basert på kunnskap om lokale forhold basert på anvendelse av rettslig skjønn.

Politidirektoratet viser til Oslo politidistrikts vurderinger knyttet til at beslutning om utleggstrekk dreier seg for en stor del om å forstå skyldners livssituasjon og vurdere rimeligheten av de ulike kostnader som skyldneren kan pådra seg.

Politidirektoratet støtter synspunktene til Oslo politidistrikt med hensyn til rollefordelingen mellom Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann. Per 25. oktober 2022 var det registrert 253 205 aktive utleggstrekk i utleggsdatabasen. 68 % av disse (171 679) var besluttet av alminnelig namsmann. Det synes som både omfang av saker, styrken knyttet til alminnelig namsmanns lokale tilknytninger samt Skatteetatens rolle som kreditor tilsier at ansvar for utleggstrekk legges til alminnelig namsmann. Fra et brukerperspektiv er alminnelig namsmann mer tilgjengelig for skyldner, også dette taler for at det er alminnelig namsmann som tillegges ansvar for utleggstrekk, og at notatets omtale av stedlig kompetent namsmann gjøres gjeldende med hensyn til ansvarlig for utleggstrekk.

Som Øst politidistrikt påpeker i sitt høringsinnspill, så har alminnelig namsmann en sterkt etablert rolle som en uavhengig tredjepart, og egeninteressen i selve innkrevingsprosessen er fraværende. Dette taler for at alminnelig namsmann er ansvarlig myndighet i utleggstreksaker.

Etter forslaget om ny trekkordning skal namsmyndigheten som har ansvar for utleggstrekket behandle klage på utleggstrekkets størrelse. Klage på andre beslutninger knyttet til trekket skal behandles av den namsmyndighet som fattet den aktuelle beslutningen. Vår erfaring er at det til tider kan være utydelig om skyldner klager på trekkets størrelse eller namsmannens beslutning om utleggstrekk mv. Dette må sees i en sammenheng – herunder vurdere om namsmannen skal gjøre om fra utleggstrekk til intet til utlegg. Dersom man opprettholder forslaget om at Innkrevingsmyndigheten skal ha ansvar for utleggstrekk med trekk fra flere namsmyndigheter er det viktig at

avgrensningene mellom Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmanns oppgaver og kompetanse er tydelig definert. Det følger av forslag til endringer i § 7-22 at:

I tilfeller der det allerede løper utleggstrekk mot skyldneren, kan en namsmyndighet som beslutter at nye krav skal delta i trekket, fastsette et høyere trekk dersom den finner at det er rom for det. Har Innkrevingsmyndigheten krav i trekket, skal en alminnelig namsmann i stedet oppfordre Innkrevingsmyndigheten til å vurdere å øke trekket. En alminnelig namsmann inntar beslutning som nevnt i første punktum eller oppfordring som nevnt i annet punktum i namsboken.

Ved at Innkrevingsmyndigheten oppfordres til å vurdere å øke trekket, begrenses alminnelig namsmann sin kompetanse som følger av tvangsfullbyrdsloven § 2-1. Politidirektoratet finner det betenkelig at en særnamsmyndighet – med rolle som kreditor – gis adgang til å overstyre vurderingene gjort av alminnelig namsmann på bekostning av andre kreditorens dekningsmulighet.

Ot.prp. nr. 65 (1990-1991) presiserer at 2-1 annet ledd bestemmer at "namsmyndighetene avgjør alle begjæringer og innvendinger som blir satt frem under en sak om tvangsfullbyrdelse eller midlertidig sikring, og som gjelder fremme av saken eller fremgangsmåten under gjennomføringen. Med uttrykksmåten «avgjør alle begjæringer og innvendinger» har en ment å få fram at namsmyndighetene på den ene siden avgjør alle spørsmål om **hvorvidt og hvordan fullbyrdsingen skal gjennomføres**".

Alminnelig namsmann har en geografisk tilstedeværelse over hele landet, og besitter mye lokalkunnskap. Videre har alminnelig namsmann lang erfaring med å behandle både offentlige og private krav. Innkrevingsmyndigheten fremstår som mer sentralisert, og inndriver offentlige krav. Politidirektoratet mener derfor alminnelig namsmann fremstår som bedre kvalifisert til å fastsette størrelse på trekk. Videre er det også i tråd med målsettingen til programmet "Fremtidens innkreving" om å sette bruker i sentrum. Alminnelig namsmann er tilgjengelig over hele landet i motsetning til Innkrevingsmyndigheten.

Politidirektoratet støtter forslaget om at Innkrevingsmyndigheten gis ansvar for pengehåndtering.

Om digitale og automatiserte prosesser

Politidirektoratet er positiv til at det lages nye digitale løsninger, mer brukervennlige prosesser og sammenhengende tjenester. Økt digitalisering og automatisering gjør namsmannen mindre sårbar med hensyn til svingninger i volum av saker, og bidrar til at namsmannen kan løse samfunnsoppdraget sitt med rett kvalitet til rett tid. Vest politidistrikt understreker i sin uttalelse at digitaliseringen må gjelde for hele utleggsprosessen med etterstående prosesser, herunder orientering om sletting av utleggstrekk. Politidirektoratet støtter dette synet.

Innlandet politidistrikt peker på at det i liten grad er vurdert hvilke avgjørelser som egner seg for automatisert behandling. I høringsnotatet foreslås det at en avgjørelse som utelukkende baserer seg på automatisert behandling ikke kan bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Høringsnotatet påpeker at den teknologiske utviklingen vil være avgjørende for automatiseringsgraden. Fra Politidirektoratets side er det avgjørende at grunnleggende krav til rettssikkerhet og forsvarlig saksbehandling blir ivaretatt. Det vises i den forbindelse til høringsinnspill fra Oslo politidistrikt med hensyn til hvilke skjønsvurderinger som gjøres i dag.

Om profilering

Det er i høringsnotatet foreslått å lovfeste at namsmannen kan innhente og sammenstille personopplysninger til bruk i saker om tvangsfullbyrdelse, samt bruke slike opplysninger til profilering. Flere politidistrikt har gitt tilbakemelding på forslaget om profilering og påpeker at profilering som arbeidsverktøy medfører risiko for feil. Fra Politidirektoratets side er det avgjørende med en tydelig regulering og forsvarlige prosesser, og vi savner en grundigere vurdering i høringsnotatet av hvilke krav som stilles for at det skal være forsvarlig. Namsmannen er i en situasjon hvor en part ber om bistand til å få gjennomført sin rett. Profilering forstått som analyse/forutsi en persons adferd, preferanser, evner eller behov vil i dette oppdraget være lite relevant. Det antas at profilering er mer relevant for Skatteetaten i egenskap av kreditorrollen.

Om begrepet namsbok

Flere politidistrikt, bl. a. Finnmark, stiller spørsmål ved begrepsbruken knyttet til namsbok. Alminnelig namsmann skal nedtegne sine vurderinger og beslutninger i en namsbok. Innkrevingsmyndigheten fører ikke namsbok. Etter Politidirektoratets syn tilsier hensynet til skyldner at både namsmann og Innkrevingsmyndighet begrunner sine avgjørelser på mest mulig lik måte og med samme betegnelse.

Om signatur

Sør-Øst politidistrikt skriver at lovens krav om original signatur (fra sakens parter) bør behandles grundigere og vurderes opphevet. Sør-Øst politidistrikt begrunnet dette med at krav om original signatur forsinker saksbehandlingen.

Politidirektoratet er ikke enig i Sør-Øst politidistrikts forslag, og støtter vurderingene som er foretatt i høringsnotatet. Partene gis adgang til å sende klage digitalt med elektronisk signatur. Vi kan ikke se at dette medfører forsinket saksbehandling. For ikke-digitale parter kan klage sendes per post med original signatur, ev. kan man oppsøke namsmannens kontor. Med etablering av nytt saksbehandlingssystem legger Politidirektoratet til grunn at en vesentlig andel av post som alminnelig namsmann i dag mottar manuelt vil sendes digitalt og mottas i nytt fagsystem. Med den endringen frigjøres den alminnelige namsmannens kapasitet til å håndtere manuelle henvendelser fra skyldner, og det bør ha liten innvirkning på saksbehandlingstiden at det stilles krav til signatur fra sakens parter.

Grensegangen mellom tvangsfullbyrdelse og gjeldsordning

Sør-Øst politidistrikt foreslår at Innkrevingsmyndigheten skal administrere vedtatte og stadfestede gjeldsordninger. Distriktet foreslår at namsmannen etablerer gjeldsordning med ett månedlig trekkbeløp, og at Innkrevingsmyndigheten fordeler beløpet etter den prioritet og dividende som namsmannen har vedtatt.

Politidirektoratet finner ikke at dette er en problemstilling som hører inn under høringen her, og mener det er naturlig å adressere spørsmålet når programmet "Fremtidens innkreving" skal etablere ny saksbehandlingsløsning for den alminnelige namsmannens behandling av saker etter gjeldsordningsloven.

Øst politidistrikt har innspill knyttet til begrepsbruken "beslag" som uttrykk for skille mellom utleggstrekk og trekk ved åpning av gjeldsforhandlinger. Øst politidistrikt anfører at begrepet "sikringstrekk", som er et uttrykk som allerede er innarbeidet, vil være en bedre løsning. Politidirektoratet støtter synspunktet til Øst politidistrikt.

Minstebeløp ved innkreving

For å sikre en rasjonell innkreving foreslår Øst politidistrikt at det settes en nedre grense for hovedstol ved begjæring om utlegg. Dette begrunnes med at det vil hindre at

skyldner kreves relativt høye gebyrer for lave krav, og det vil avlaste namsmannen for behandling av saker med små beløp.

Øst politidistrikt adresserer her et stort og prinsipielt spørsmål. Det er Politidirektoratets syn at en vurdering av en eventuell nedre grense for å kunne begjære utlegg må være gjenstand for en større utredning. NOU 2007:12 slår fast at "innkrevingsprosedyrer er et helt sentralt instrument både fra et økonomisk og moralskrettslig synspunkt. I enhver moderne markedsøkonomi er det et ufravikelig prinsipp at kreditorene skal ha sitt tilgodehavende. Det offentlige håndhever derfor den alminnelige betalingsmoralen ved å definere rammene for et mer eller mindre effektivt innkrevingsssystem som ikke bare gir kreditorsiden et sett av handlingsbetingelser, men som også involverer rettsapparatet". En nedre grense vil kunne føre til pristilpasning på varer og tjenester, føre til utfordringer knyttet til bl. a. innkreving av manglende betaling for bomplassering på vei og kan ha negativ påvirkning på den allmenne betalingsmoral.

Elektronisk kommunikasjon

Høringsnotatet peker på at ved henvisning til domstolloven § 197 a i tvangsfullbyrdsloven § 1-10 åpnes det for elektronisk kommunikasjon så lenge løsningen som benyttes er betryggende. Med utgangspunkt i nevnte regler, ser ikke Lovprosjektet at det er behov for lovendring for å legge til rette for elektronisk kommunikasjon.

Vest politidistrikt anfører at selv om "betryggende" kan sees som en rettslig standard, åpner dette for flere problemstillinger når det gjelder hvilke kommunikasjonskanaler som kan godtas. Politidistriktet har erfart at domstoler har ulik forståelse av hva som anses som "betryggende", bl. a. med hensyn til bruk av Altinn som kanal for utgående post fra namsmannen. Politidirektoratet støtter Vest politidistrikt sitt syn, og mener man med fordel kan slå fast i forskrift de kjente kanalene man anser for å være betryggende (f. eks. Altinn og digital postkasse), uten at listen er uttømmende. På den måten kan man unngå ulike vurderinger hos domstolene med hensyn til hva som anses som betryggende i forhold til digital kommunikasjon fra namsmannen til sakens parter.

Dekningsrekkefølge

Det vises til "Gjennomgåelse av nærmere angitte problemstillinger om inkassoloven. Rapport fra arbeidsgruppe nedsatt av Justis- og beredskapsdepartementet januar 2020". På side 79 omtales dekningsrekkefølge. Arbeidsgruppen foreslår å lovfeste prinsippet om at skyldneren kan bestemme hvilken del av kravet en delbetaling skal dekke. Videre foreslås det at delbetaling først skal dekke hovedstolen eller forfalte terminbeløp hvis skyldner ikke har bestemt noe annet. Det vises bl. a. til at i de saker det er avtalt høyere rente enn ordinær forsinkelsesrente på hovedstol, vil dekningsrekkefølge ha betydning for totalsum skyldner må betale. Utvalget viser også til at dersom kravet gjelder egenandeler hos legen, vil dekningsrekkefølgen kunne ha betydning for muligheten til å bruke frikort, i og med at legen må melde inn betalt egenandel til Helfo for at denne skal registreres.

Det følger av gjeldende rett at skyldnerne har anledning til å instruere dekningsrekkefølgen ved betaling, men Politidirektoratet antar – i likhet med arbeidsgruppen som har sett på inkassoloven – at de færreste skyldnere er klar over denne rettigheten og vet hvilke gjeldsposter som bør prioriteres. Vi mener hensynet til bruker tilsier en lovregulert dekningsrekkefølge hvor hovedstol dekkes først.

Foreldelse av inndragningskrav

Politidirektoratet viser til høringsinnspillet fra Oslo politidistrikt (punkt 4) med hensyn til foreldelse av inndragningskrav. Politidirektoratet tiltrer vurderingene til Oslo politidistrikt.

Det fremstår som urimelig at en lovbrøyer som lykkes med å skjule utbytte skal beskyttes av en absolutt foreldelsesfrist på 10 år. Med denne absolutte foreldelsesfristen gis den domfelte, i strid med intensjonen bak inndragningsreglene, et insentiv til å forsøke å gjemme bort utbytte fra straffbare handlinger, slik at midlene unndras innkreving. Samtidig er det viktig at det settes regler som gjør at lovbrøyer kan gjøre seg ferdig med en sak og komme seg videre. Politidirektoratet antar at regler om foreldelse av inndragningskrav vil bli adressert i stortingsmelding om økonomisk kriminalitet som er under utarbeidelse.

Forslag til innkrevingslov

Det vises til innspill fra Oslo politidistrikt når det gjelder:

- Betalingsavtaler og ettergivelse
- Særregler om gjennomføring av utleggstrekk i lotter og parter
- Særregler om diplomatisk immunitet
- Særregulering (bruk av namsbok samt taushetsplikt)

Politidirektoratet stiller seg bak innspillet til Oslo politidistrikt på disse punktene.

Enkle pengekrav – myndighet til særnamsmann

I forslag til ny innkrevingslov foreslås det at Innkrevingsmyndigheten skal gis adgang til tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. Denne kompetansen har Statens innkrevingsssentral i dag, og for å harmonisere regelverket foreslås det at kompetansen til å gjennomføre tvangsdekning skal være lik for alle kravstyper som Innkrevingsmyndigheten har til innkreving.

Sør-Vest politidistrikt ser på dette som en svekkelse av muligheten til å få en uavhengig vurdering av kravet. Politidirektoratet støtter dette synet, og mener at kompetanse til tvangsdekning bør ligge hos alminnelig namsmann alene. Hensikten med namsmannsfunksjonen er at namsmannen skal være en objektiv instans som skal ivareta så vel skyldner som fordringshavers rettigheter. Bakgrunnen for at Statens innkrevingsssentral i sin tid ble gitt denne kompetansen var bl. a. at det sikret rimeligere innkreving for skyldneren og mindre belastning på alminnelig namsmann. Dersom Innkrevingsmyndigheten gis kompetanse til tvangsdekning av enkle pengekrav vil det gi Innkrevingsmyndigheten ytterligere en fordel. Kreditorer generelt må forholde seg til den alminnelige namsmann og den saksbehandlingstid som til enhver tid gjelder ved gjennomføringen av tvangsfullbyrdelse, mens Innkrevingsmyndigheten ved ny regel vil kunne gjennomføre inndrivelsesprosessen langt raskere. Det er også verdt å merke seg at kommunene har særnamsmannsmyndighet, men har ikke kompetanse til tvangsdekning av enkle pengekrav. Etter Politidirektoratets syn er det en rettssikkerhetsgaranti for borgerne at særnamsmannsmyndighetene må benytte alminnelig namsmann for å få gjennomført tvangsdekning.

A-opplysningsloven

Formålet med a-ordningen er å legge til rette for at arbeidsgivere mv. effektivt kan oppfylle sine plikter til å gi opplysninger om enkeltpersoners (inntektsmottakeres) inntekts- og arbeidsforhold og skattetrekkopplysninger, og å gi offentlige etater tilgang til opplysningene innrapportert fra arbeidsgiver, jf. a-opplysningsloven § 1.

Det følger av lovens § 8 at Skattedirektoratet og skattekontor skal ha tilgang til opplysningene i registeret i forbindelse med fastsetting av bl. a. utleggstrekk. Den alminnelige namsmannen har ikke samme adgang. Ved gjennomføring av tvangsfullbyrdelse er det avgjørende at namsmannen har korrekt informasjon om saksøktes inntekter/ytelser slik at saksøktes rettigheter knyttet til livsopphold og boutgifter ivaretas ved beslutning om utleggstrekk. Videre er opplysninger om inntekt

sentralt i saker som namsmannen behandler etter gjeldsordningsloven. For å sikre en mest mulig effektiv prosess for namsmannen ved behandling av saker etter tvangsfullbyrdelsesloven og gjeldsordningsloven, ser Politidirektoratet behov for at opplysningsloven § 8 endres slik at bestemmelsen også omfatter namsmannen.

Innkrevingsloven § 4:

Det er i forslag til ny innkrevingslov § 4 tredje ledd, ved henvisning til tvisteloven § 3-3, gitt regler om hvem som kan opptre som fullmektig ved klage til tingretten. Oslo politidistrikt har påpekt at disse reglene ikke samsvarer med reglene i tvangsl. § 6-2 hvor det er bestemt at også inkassobevillingshaver og rettshjelper kan opptre som fullmektig i enkelte sammenhenger. Dette reiser spørsmål om hvilken regel som gjelder i de tilfeller der Innkrevingsmyndighetens beslutninger i forbindelse med gjennomføring av utleggstrekket påklages. Politidirektoratet støtter vurderingene til Oslo politidistrikt, og kan ikke se at det er grunnlag for andre regler om hvem som kan opptre som prosessfullmektig i slike situasjoner, enn når det er namsmannens beslutning om trekk som påklages.

Til gjeldsordningsloven § 7-3:

Det foreslås at inntekter som tas beslag i i gjeldsforhandlingsperioden skal utbetales til namsmannen, som fordeler midlene mellom kreditorene dersom gjeldsordning ikke kommer i stand. Midler som uansett ville blitt trukket som utleggstrekk skal fordeles på samme måte som om utleggstrekket hadde blitt gjennomført. Øvrige midler fordeles i utgangspunktet forholdsmessig mellom kreditorene.

Politidirektoratet støtter innspillet fra Oslo politidistrikt som anfører at det er unødvendig at midler som uansett skal fordeles i tråd med reglene for utleggstrekk utbetales til namsmannen, som deretter betaler videre til kreditor. Det vil være Innkrevingsmyndigheten som har verktøy og kompetanse til å foreta en slik vurdering. Dersom bestemmelsen vedtas slik den står, vil dette være den eneste situasjonen hvor alminnelig namsmann skal fatte beslutninger om fordeling av midler mellom kreditorene i et utleggstrekk. Vi foreslår at Innkrevingsmyndigheten i slike tilfeller utbetaler direkte til kreditorene i henhold til beskjed fra alminnelig namsmann.

Bemerkninger til tvangsfullbyrdelsesloven

Til § 3-1

Politidirektoratet støtter innspillet fra Oslo politidistrikt om at det er behov for avklaringer knyttet til renter av sakskostnader namsmannen tilkjenner etter tvangsl. § 3-1. Det er ikke foreslått endringer i bestemmelsen, men en avklaring er viktig med tanke på målsetting om økt grad av automatisering og oppfølging av kravet i forbindelse med utleggstrekk.

Hovedreglene er at saksøkte skal erstatte saksøkerens sakskostnader så langt kostnadene har vært nødvendige. Det er dermed klart at det foreligger tvangsgrunnlag for kostnadene, men det har i praksis oppstått tvil om hvordan dette tvangsgrunnlaget skal klassifiseres, som særlig tvangsgrunnlag, fortrinnsvis etter tvangsl. § 7-2 e, eller som en annen form for tvangsgrunnlag.

Saksøker har krav på renter av sakskostnader etter rentel. §§ 1 og 2, jf. Rt. 1997 s. 150. Hvordan tvangsgrunnlaget skal klassifiseres vil være avgjørende for om det også foreligger tvangsgrunnlag for renter av kostnadskravet, jf. tvangsl. § 7-2 annet ledd. Dersom det skal innføres en ordning hvor det gjennomføres utleggstrekk frem til kravet er avgjort, er det avgjørende for om renter av kostnadene skal tas med hvorvidt det foreligger tvangsgrunnlag for slike.

Det er ikke mulig å beregne forfallstidspunktet for renter direkte av bestemmelsen, og vilkåret "tvangskraft" i fjerde punktum skaper forvirring. Det er normalt et vilkår for tvangskraft at kravet er forfalt og misligholdt, jf. tvangsl. § 4-4. Det er ikke lovregulert når namsmannens beslutninger forfaller eller om namsmannen skal fastsette et forfallstidspunkt. Det er dermed ikke åpenbart om det er fastsatt forfallstidspunkt eller om renter først løper fra 30 dager etter påkrav, jf. rentel. § 2. Dersom man i fremtiden legger opp til at renteberegninger skal skje maskinelt, er det behov for klare og entydige regler om når renter begynner å løpe.

Til 5-16:

Politidirektoratet støtter forslaget om at namsmannen kan underrette klager om at namsmannen ikke finner grunn til å omgjøre sin avgjørelse før klage oversendes til retten. Etter Politidirektoratets syn bør lovteksten angi hvilken frist klager gis for å opprettholde klagen. Det må også klargjøres om fristen skal være preklusiv.

Til § 7-5:

Etter Politidirektoratets syn bør også privatpersoner pålegges å opplyse saksøktes personnummer eller d-nummer. Det vises til adgangen til å kontakte Folkeregisteret for å få utlevert dette. På Skatteetatens sider opplyses det at privatpersoner har begrunnet behov i forbindelse med innsending av forliksklage/inkassosak. Det er nærliggende å anta at innsending av begjæring om utlegg er omfattet av regelen, og søknad er lett tilgjengelig på Skatteetatens sider. Vi ser med fordel at kravet om å identifisere parten med personnummer/d-nummer/organisasjonsnummer inntas i § 5-2 og dermed får anvendelse for alle saker som behandles etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven.

Til § 7-9:

Politidirektoratet kan ikke se at det er behov for å lovregulere at kommunen kan begjære utlegg via namsmannen. Vi antar at forslaget i § 7-9 ikke er ment for å avskjære kommunens adgang til å benytte alminnelig namsmann til innkreving av utestående krav i sin helhet.

Dersom intensjonen med reglen er å frata kommunen adgangen til selv å beslutte utleggstrekk, må dette være en må- regel, og ikke en kan-regel. Det fremgår av høringsnotatet side 172 at "kommunen må gå gjennom alminnelig namsmann dersom den ønsker å drive inn kravet ved utleggstrekk".

Politidirektoratet legger til grunn at alminnelig namsmann skal håndtere begjæring om utlegg fra kommunene etter tvangsfullbyrdelseslovens regler, herunder at begjæring skal forelegges for skyldner. Politidirektoratet legger til grunn at det ikke er meningen at namsmannen kun skal utføre en beslutning fra kommunal særnamsmann om å nedlegge utleggstrekk.

Det vises for øvrig til høringsinnspill fra Oslo politidistrikt som påpeker at i en del tilfeller kan det skje endringer fra en begjæring fremsettes til utlegg besluttes, slik at det å legge til grunn det kommunal særnamsmann har gjort, ikke fremstår tilstrekkelig. Slik forslaget er utformet oppstår det problemer i de tilfeller skyldner ikke ønsker utleggstrekk, men i stedet utlegg i andre formuesgoder. Spørsmålet som da gjør seg gjeldende er om det er namsmannen eller kommunal særnamsmann som skal ta stilling til slike innvendinger og behandle eventuelle klager over beslutningen.

Til § 7-10:

Det foreslås at namsmannen skal kunne beslutte utlegg når "saksøkte har uttalt seg eller fristen etter § 7-6 for å uttale seg har løpt ut". Den alminnelige namsmannens erfaring er at saksøkte fremlegger opplysninger stykkevis og delt. Politidirektoratet kan ikke se at

det er gode grunner for at namsmannen skal kunne behandle saker før fristen har utløpt, også sett hen til at fristen i utgangspunktet er relativt kort.

Til § 7-11:

Sør-Øst politidistrikt foreslår å forlenge den foreslåtte to måneders fristen. Dette med bakgrunn i økende saksportefølje innen utlegg. Politidirektoratet legger til grunn at utviklingen av nytt saksbehandlingssystem for namsmannen med automatiserte prosesser vil gjøre alminnelig namsmann mindre sårbar for svingninger i volum. Vi støtter derfor forslaget. Dette også av hensynet til skyldner.

Til § 7-19:

I forslag til nytt andre ledd i tvangsfullbyrdelseslov § 7-19 skal ektefelle og samboer gis underretning om utleggspant i felles bolig. Videre fremgår det av andre punktum i nytt annet ledd at "ektefelle og tidligere samboer" som fortsatt bor i tidligere felles bolig skal underrettes dersom det besluttes utleggspant i boligen. Politidirektoratet bemerker at tidligere ektefelle ikke er omfattet av bestemmelsen, og legger til grunn at det er utilsiktet. Tidligere ektefelle vil ha samme informasjonsbehov som tidligere samboer.

Til § 7-20:

Det foreslås at underretning om utleggspant skal sendes til registrering i realregisteret og/eller Løsøreregisteret fremfor namsboken. Oslo politidistrikt påpeker at dette samsvarer dårlig med reglene om hvilke dokumenter som kan registreres i slike registre. I tinglysingsloven § 12 heter det for eksempel:

Såfremt ikke annet er bestemt ved lov, kan dokumenter bare registreres i grunnboken når det går ut på å stifte, forandre, overdra, behefte, anerkjenne eller oppheve en rett som har til gjenstand en fast eiendom.

I utleggssaker er det gjennom innføring i namsboken at utleggspant stiftes, jf. tvangsl. § 7-18. Med andre ord kan ikke underretning om utleggspant tinglyses med mindre det gis særlig lovbestemmelse om det. Det er uklart om forslaget til tvangsl. § 7-20 utgjør en slik særbestemmelse. Å bestemme at noe skal sendes til registrering er ikke det samme som å bestemme at det skal kunne registreres.

Til 7-23:

Det er foreslått at dersom skyldner skifter arbeidsgiver, så skal arbeidsgiveren pålegges trekkplikt. I notatet begrunnes dette med at namsmyndigheten skal ha en mer aktiv rolle, og det vil ikke lenger være behov for begjæring fra saksøkeren. Politidirektoratet mener saksøkers adgang til å begjære overføring til ny trekkpliktig skal videreføres. Videre fordrer regelen systemutvikling som aktivt følger opp besluttede trekk og automatisk overfører trekkplikt til ny trekkpliktig. Dersom dette ikke ivaretas av systemstøtte bemerkes det at endringen vil pålegge alminnelig namsmann ny og tidkrevende arbeidsoppgave. Det foreslås derfor at saksøkers adgang til å begjære endring opprettholdes, samt at ordlyden endres til at ny arbeidsgiver kan pålegges trekkplikt.

Til 7-25:

Dagens regel om at klage skal kunne fremsettes så lenge utleggstrekket løper videreføres. Fristen gjelder innvendinger mot kravet eller tvangsgrunnlaget mv., og ikke kun innvendinger mot beregning av trekket. Når det etableres ett utleggstrekk kan et utleggstrekk fortsette å løpe etter at det opprinnelige kravet er gjort opp. Det er derfor behov med en presisering; klage kan fremsettes så lenge trekket fremdeles løper og kravet ikke er gjort opp. Se for øvrig innspill fra Oslo politidistrikt for nærmere beskrivelse av problemstillingen.

Til § 7-27:

Det foreslås at namsmannen skal kunne beslutte opphevelse av utleggspant i alle tilfeller hvor utlegg har bortfalt. Gjeldende rett er at slik beslutning bare kan fattes der kravet er oppgjort eller tvangsgrunnlaget har falt bort. Politidirektoratet er positive til at namsmannen skal kunne beslutte opphevelse i tilfeller der utlegg har falt bort av grunner som ikke er knyttet til kravet eller tvangsgrunnlaget. Men som Oslo politidistrikt påpeker, er det ikke like åpenbart at namsmannen bør kunne beslutte opphevelse.

For eksempel kan utlegg tenkes å falle bort gjennom godtroerverv, eller gjennom utøvelse av opsjoner el. Med bedre prioritet enn utlegget. Om slike tilfeller bør løses gjennom begjæring om opphevelse til namsmannen eller om de involverte bør være henvist til ordinært søksmål for å få fastsatt rettsituasjonen er ikke åpenbar.

Videre foreslås det at beslutninger om opphevelse skal kunne påklages innen en måned etter at meddelelsen om opphevelse er sendt. Denne formuleringen avviker fra gjengs bruk i tvangsfullbyrdelsesloven. Det er etablert praksis å godta klager som er fremsatt innen én måned etter at underretningen antas mottatt. Oslo politidistrikt har påpekt at det er uheldig at innarbeidet formulering endres og at fristen blir kortere, uten at dette er begrunnet. Politidirektoratet støtter synspunktet til Oslo politidistrikt.

Avsluttende bemerkninger

Trøndelag politidistrikt fremhever betydningen av å spesifisere og gi eksempler på de praktiske delene av gjennomføringen av det nye regelverket. Det vises til at ordningen med ett utleggstrekk vil innebære en stor forandring i namsmyndighetenes måte å arbeide på, og det er derfor vesentlig at regelverkets forarbeider er tydelige også i den praktiske veiledningen. Politidirektoratet støtter vurderingen, og viser til en del konkrete bemerkninger som Trøndelag politidistrikt har oppsummert i sitt høringsinnspill under punkt 6.

Med hilsen

Roger Bjerke

Avdelingsdirektør

Kristine Langkaas

Seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Finnmark politidistrikt
Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Innlandet politidistrikt
Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Oslo Politidistrikt
Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Sør-Vest politidistrikt
Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Troms politidistrikt
Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Trøndelag politidistrikt
Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Vest politidistrikt
Høringsinnspill - modernisering av regelverket for innkreving - Øst politidistrikt
Høringsssvar - modernisering av regelverket for innkreving - Møre og Romsdal politidistrikt
Svar fra Sør-Øst politidistrikt -Høring - modernisering av regelverket for innkreving - Sør-Øst politidistrikt

Kopi:

Christin Røisland

Justis- og

beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep

0030

Oslo

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
23/79324-2

Vår referanse:
23/95259 - 2

Sted, dato:
Stavanger, 08.06.2023

Hørings svar Sør-Vest pd - modernisering av regelverket for innkreving

Vi viser til høringsbrev av 05.mai 2023 vedrørende modernisering av regelverket for innkreving.

Sør Vest politidistrikt ser positivt på at det i endringsforslaget er lagt vekt på å gjøre inndrivningen og utleggsprosessen mer fleksibel, enklere og administrere og bedre tilpasset dagens samfunnsforhold. Vi gir vår støtte til at regelverket moderniseres og gjennomgås.

Vi ønsker å komme med følgende kommentarer i forhold til hovedpunktene i høringsnotatet:

- Digital innsending av begjæringer i tillegg til prøving og foreleggelse av begjæring

Det viktigste ved digitaliserte begjæringer er at det ved enkelte parameter blir en manuell prøving av begjæringen. Faren er at sakene føres inn og avholdes som feil sakstype. For å sikre at dette ikke skjer kan en løsning være å skille på saker innsendt av profesjonelle parter og privatpersoner, eventuelt etter typen krav.

- Endringen med ett utleggstrekk på tvers av namsmyndigheter.

At det blir mer automatiserte trekk og at trekkperioden på to år bortfaller vil gi en mer oversiktlig prosess for alle de involverte. Det legges til grunn at automatiseringen ikke går på bekostning av forsvarlig saksbehandling og at det kommer tydelig frem hvilke saker og avgjørelser som bygger på automatisert saksbehandling.

Når trekkperioden forsvinner, og trekkene kan ligge som besluttet over flere år, forutsetter det at namsmannen gis adgang til å revurdere og redigere trekket på

egenhånd. Etter innkrevingsloven § 29 er det foreslått en standard dekningsrekkefølge. Namsfogden i Stavanger-Sandnes er enige i dette forslaget og ser det som viktig da det ellers vil bli vanskelig å få forslaget om at trekkbeløpet skal fordeles ved en dividende til å fungere på en god måte.

Det bør tas med i samme paragraf at dekningsrekkefølgen ved delbetalinger også følger samme standardisering. Dette for å unngå mye ekstraarbeid.

Det må være en forutsetning at det er fri flyt av informasjon begge veier, både fra og til alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndighet.

Det foreslås i tvfbl § 5-7 en mer omfattende utvidelse av namsmannens mulighet til å innhente opplysninger fra tredjeperson. Vi er positive til at namsmannen kan innhente den informasjonen de trenger, men synes at ordlyden "Namsmannen kan pålegge tredjeperson å gi opplysninger som kan ha betydning for tvangsfullbyrdelsen" er litt for generell. Denne ordlyden gir namsmannen en vid fullmakt til å innhente opplysninger som kan ha en betydning for saksbehandlingen.

- Ansvar for ulike utleggstrekk

Det er viktig å ha klare rammer for hvem som skal behandle hvilke utleggstrekk, innsigelser og klager. Dette for at myndigheten med riktig kompetanse skal behandle riktige saker.

Allikevel er det verdt å merke seg at Innkrevingsmyndigheten vil med forslaget som ligger måtte behandle saker hvor den selv ikke er kreditor og det krever en annen kompetanse enn de innehar i dag.

Forslagene som ligger om fordeling av oppfølging av krav og klager støttes. I dag er det en utfordring når alminnelig namsmann skal behandle klager i saker avholdt av skatteetaten, jf tvfbl. § 7-26.

Vi stiller også spørsmål til hvordan ordningen med ett trekk vil påvirke dekningsloven § 2-7, 4. ledd, og om muligheten for skyldner å kunne unngå utleggstrekk dersom den gjør hva denne evner for å betale sine fordringshavere uten å utilbørlig begunstige noen av dem i praksis vil forsvinne.

- Ansvaret for pengehåndteringen

Ansvaret for håndteringen av pengene ved trekk er foreslått lagt til Innkrevingsmyndighetene. Dette begrunnes med at innkrevingsmyndigheten allerede har kompetansen på området og har erfaring med dette arbeidet per i dag. Dette støttes og synes som mest hensiktsmessig.

- Innsending av informasjon

Det foreslås at dokumenter som allerede er i "våre systemer" ikke trenger å sendes inn på nytt. Vi er positive til en endring i måten informasjon innhentes.

Det er vanskelig å se for seg konsekvenser i et datasystem vi ikke kjenner, men det legges til grunn at dokumentene kobles sammen fra tidligere sak inn i den nye saken på automatikk. Det bør tas høyde for en eventuell omorganisering hvor forliksrådet ikke lengre er under politiet. En del dokumenter vil da ikke være tilgjengelige i politiets eller Skatteetatens systemer.

-Adgang til tvangsdekning av utleggspant

Innkrevingsmyndigheten har en kreditorfunksjon for kravene de behandler eller har blitt delegert en slik myndighet til fra andre offentlige organer. De har derfor en dobbeltrolle som både kreditor og namsmann.

Det er forslag om at Innkrevingsmyndigheten skal gis adgang til å selv gjennomføre tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav. Det fremlegges i forslaget at det ved klage til tingretten jf tvfbl § 5-16 vil være mulig å få saken sin vurdert av en uavhengig part.

Vi ser likevel på dette som en svekkelse av muligheten til å få en uavhengig vurdering av kravet. Det er en større bøyg å få saken vurdert i tingretten og det påløper i tillegg rettsgebyr til tingretten som kan skremme bort reelle klager. Dette kan unngås ved at alminnelig namsmann foretar saksbehandlingen av alle saker med tvangsdekning.

-Ved klager

Det er foreslått at namsmannen kan sende ut brev til klager i saker de ikke finner grunn til å ta klagen til følge før den sendes til retten. Dette er noe som praktiseres hos de fleste i dag, og det gis en begrunnelse for avslaget på klagen og en 14 dagers frist til å opprettholde klagen og bekrefte at den ønskes overført til tingretten for behandling. Dette synes som en god ordning som kan avlaste tingretten for klager og det støttes at dette blir lovfestet i tvfbl § 5-16.

-Oppgaveforflytting

Så lenge skyldner har saker som behandles av Innkrevingsmyndigheten vil mye av saksbehandlingen til alminnelig namsmann blir flyttet dit. Dette begrunnes med at det vil medføre større endringer i ansvar og roller dersom ansvaret for utleggstrekk med krav fra både alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndighet legges til alminnelig namsmannen enn hvis ansvaret legges til Innkrevingsmyndigheten. Det unngås også da situasjoner der Innkrevingsmyndigheten som kreditor, klager på avgjørelser fattet av namsmyndigheten. For organiseringen av arbeidet støttes det at dette er den mest effektive ordningen, men det stilles likevel spørsmål til rettsikkerheten når Innkrevingsmyndigheten både opptretr som kreditor, Innkrevingsmyndighet og klageinstans.

Med hilsen

Hans Vik
Politimester

Øyvind Time
Namnsfogd

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
23/79324-2

Vår referanse:
23/96477 - 2

Sted, dato:
Tromsø, 22.05.2023

Høringsuttalelse - modernisering av regelverket for innkreving

Innledning

Troms politidistrikt viser til høringsbrev av 5. mai 2023. Høringsfristen er 8. juni 2023.

Politidirektoratet har forelagt høringsbrevet for Troms politidistrikt, hvor det bedt om tilbakemelding på tre særskilte problemstillinger. Disse følger under hver overskrift. Tilbakemeldingen fra Troms politidistrikt vil i hovedtrekk ta utgangspunkt i høringsnotat for etablering av ett utleggstrekk mv. Dette da det er den nye ordningen som legger grunnlag for de foreslåtte regelverk. Når det gjelder formuleringene på bestemmelser i lov om innkreving av statlige krav mv. (innkrevingsloven) og endringer i eksisterende regelverk for øvrig, gir ikke Troms tilbakemelding på ordlyden her. Dette anses at Politidirektoratet står nærmere til å vurdere etter å ha fått tilbakemelding fra samtlige distrikt.

Innledningsvis er det på sin plass å si at Troms politidistrikt imøtekommer den foreslåtte endringen. Det anses positivt at det legges til rette for lovendringer som i større grad skal gjøre innkrevingen enklere og mer forutsigbar for både skyldner og trekkpliktig. I dag legges det ned utleggstrekk av både "alminnelig namsmann" i politiet, i Skatteetaten og dels særnamsmenn, noe som kan oppleves vanskelig og uoversiktlig. Den nye løsningen vil innebære økt grad av digitalisering, automatisering der det er mulig samt at det kun skal nedlegges ett trekk per skyldner. En lovendring som gjør det mulig å legge ned kun ett trekk vil oppleves enklere, spesielt for trekkpliktige som ofte er NAV eller arbeidsgiver. Ettersom dette ene trekket imidlertid kan gå til dekning av flere krav vil det i mindre grad bli mer oversiktlig for skyldner å holde øye med hvilke krav som trekkes. Vi tror dette vil kunne avveies noe med det nye lovforslaget. Etter nytt lovforslag forutsetter dette at innkrever blir den som følger opp når kravet er innbetalt og stanser dette (uten melding om innbetalt krav fra kreditorene). I tillegg er det fornuftig å foreslå at skyldner ved digitale løsninger kan følge med på sitt trekk, og hvilke krav som

inndeckes og hvordan. Dette er foreslått som ordning for kreditorene, for å kunne følge med på trekket. Vi ser det hensiktsmessig som en løsning også for skyldner.

1. Ny ordning med ett utleggstrekk på tvers av namsmyndigheter

I høringsnotat for etablering av ett utleggstrekk mv. (heretter kalt "høringsnotatet") er det beskrevet en ordning som skal legge opp til en ny, digital og mer automatisert og hendelsesbasert utleggsprosess, med kun ett utleggstrekk per skyldner og per trekkpliktig. Det er foreslått regler som medfører at utleggstrekk fra ulike namsmyndigheter kan koordineres i en køordning etter innbyrdes prioritet. Dette medfører forslag til hvilken namsmyndighet som skal ha ansvar for utleggstrekk med flere krav fra ulike namsmyndigheter og endringer i klagereglene.

Tilbakemelding på de særskilte punktene vedrørende lovendringen fremgår av punkt 2. og 3. nedenfor.

"Fremtidens innkreving" er forventet å gi betydelige investeringer og gevinster. Fra Troms politidistrikt er det viktig å påpeke at de nye reglene er en særlig vil måtte gis en viss innkjøringstid før de rent faktisk vil kunne gi den forventede gevinsten. Til dette vil vi også bemerke at endringen som er forespeilet, og hvorvidt det vil lykkes med implementering, har flere nødvendige forutsetninger. Til dette ønsker Troms å bemerke noen særlige punkter.

Endringene som foreslås innebærer en helt ny måte å jobbe på, om som tilbakemeldingene våre uttrykker i avsnittene under er flere av endringene og tilhørende regelverk komplekse. I tillegg til tilstrekkelig tid og ressurser i implementeringsfasen for samtlige ansatte vil vi også påpeke noen flere faktorer vi ser viktig for en vellykket og mest mulig smidig implementering.

En vellykket implementering forutsetter at det kan gjennomføres tilstrekkelig og relevant testing i forkant. For at testing skal kunne gjøres med reell effekt er det store behov for å få gjennomført dette på "skarpe data". Slik vi ser det har ikke alminnelig namsmann hjemmel i dagens regelverk for å gjennomføre testing på skarpe data, slik Skatteetaten og Tolletaten i dag har hjemmel til etter SI-loven § 6 b, skattebetalingsloven § 3-6, skatteforvaltningsloven § 5-12, tolloven § 12-18 mv. Det ligger dermed en risiko for at ordningens ikke implementeres fullgodt, og vi anmoder om at man finner en løsning for å gjennomføre tilstrekkelig testing også hos alminnelig namsmann, i henhold til regelverket.

Som det går frem av høringsnotatet vil "Innkrevingsmyndigheten" og potensielt flere namsfogder motta begjæring, klager, innsigelser mv, og etter ny ordning og nytt regelverk krever dette at det må gjøres en vurdering av hvor saken skal behandles. En utfordring er det kartet som må tegnes opp for hvem som har kompetanse til behandling. En annen er at vi i dette brukerperspektivet skal finne løsninger som er til det bedre for partene. Det er også fremlagt at partene skal slippe å sende inn dokumentasjon flere ganger, der den fortsatt er aktuell. For å sikre en god løsning er det nødvendig å ha en delingsadgang mellom namsmyndigheter og Innkrevingsmyndigheten. Tilsvarende vil deler av det nye regelverket medføre behov for tilgang til nødvendige registre. Et av forslagene er at Namsfogden av eget initiativ skal kunne vurdere endring av trekk der det er vesentlig endring i skyldners økonomi. For at løsningen skal fungere i et best mulig brukerperspektiv er det nødvendig å ha tilgang til inntektsopplysninger, eksempelvis a-inntektsordningen.

2. Lovendringer som legger til rette for digitale, automatiserte og mer brukervennlige prosesser

I høringsnotatet beskrives lovendringer som vil gi rom for digitale, automatiserte og mer brukervennlige prosesser, som blant annet vil gjelde mottak og prøving av begjæring, foreleggelse av begjæring, beslutning om utlegg, valg av utleggsobjekt og signaturkrav. Det foreslås ikke vesentlige utvidelser av de virkemidlene etaten kan bruke, men en automatisering og digitalisering er dette i all realitet. Dette forutsetter en tydelig lovfesting av denne adgangen, samt en tydeliggjøring av regelverket for taushetsplikt jf. muligheten for digital informasjonsinnhenting, deling mv.

Videre fremgår det at det som hovedregel skal være felles regler på tvers av kravstypene staten i dag krever inn, og at det kun vil være unntak for enkelte kravstyper der det foreligger særlige hensyn for dette. Det bør presiseres tydelig i forskrift eller lovforarbeidene hva som menes med slike særlige hensyn.

Troms politidistrikt anser det som fornuftig at regelverket for dette samles i en og samme lov, slik lovforslaget er fremlagt i dag.

Innsending av begjæring digitalt

Det foreslås at begjæringer kan sendes inn digitalt og at det legges opp til en plikt for særlige profesjonelle aktører (eksempelvis inkassoselskaper). Dette anser vi utelukkende positivt. Det ligger riktignok et lite spørsmål i bunnen, i forhold til hvordan eventuelle økte kostnader for disse kan søkes inndekt. Vi bemerker at det bør presiseres at kostnaden tilligger inkassoselskaper, slik som det fungerer med ordningen for advokater i dag. Dette for å unngå at kostnaden belastes skyldner ved å øke "saks kostnader" til innkreving. I høringsnotat om etablering av ett utleggstrekk mv. fremgår det at hvilke grupper som skal ilegges slik plikt til å sende inn begjæring elektronisk må reguleres i forskrift. Vi bemerker kort at det må følge av lov at det er gitt slik forskriftshjemmel.

Sett opp mot et brukerperspektiv anser vi det som positivt at det foreslås ett felles mottak for henvendelser og begjæring. For ordens skyld bemerkes det at en slik løsning må legge til rette for at de som sender inn dokumentasjon skal få slippe lange omveier med distribuering videre. Ordningen må tilrettelegge for en smidig løsning som ikke går ut over partene. Her ligger det erfaringsgrunnlag fra offentlig sektor for øvrig, som har opprettet slike felles mottak. Vi anser det som fordelaktig å få erfaringsgrunnlaget fra disse før det iverksettes.

Prøving av begjæring

I høringsnotatet er det vurdert en lemping av reglene, reglene som i dag medfører at namsmannen besørger kontroll og oppfølging av om vilkårene for å behandle begjæring er oppfylt. Det er lagt til grunn at dersom ansvaret legges til partene selv, vil dette medføre at det ofte er den profesjonelle part som vil komme på banen. I dette ligger en risiko for skjevdeling av mulig ansvarspåtakelse. Dette medfører mindre rettssikkerhet for de enkelte skyldnere. Dette er vi fullt ut enig i. Tilsvarende enig er vi i at profesjonelle parter som hovedregel plikter å opplyse fødselsnummer/d-nummer i begjæring, jf. folkeregisterloven §§ 10-1 flg. Dette med mindre det ikke er mulig å fremskaffe (som åpner for likevel kunne sende inn begjæring, men da ved å oppgi andre identifiserende opplysninger).

Foreleggelse av begjæring

I høringsnotatet er det tatt sikte på å gå bort fra dagens regelverk, som tilsier avholdelse av utleggsforretning til konkret dato og tidspunkt. Dette er vi enige i at er fordelaktig, da det i stor grad bidrar til forvirring ettersom utleggsforretninger sjeldent avholdes aktuelle

tidspunkt og dato. Mange av namsmennene har allerede gått bort fra ordningen ved å oppgi dette i varsel/berømmelse til partene, og opplyser at utleggsforretningen vil avholdes "digitalt". Høringsbrevet tar høyde for partenes kontradiksjon ved at det er foreslått at tilstrekkelig og nødvendig informasjon skal meddeles partene, om tidsfrist for innsendelse av dokumentasjon samt hvilken informasjon som er nødvendig for mest mulig korrekt avholdelse. Vi er enige at dette bør gjøres så tidlig som mulig i saken, ved foreleggelsestidspunktet. Det vil være til det beste for alle parter om saken blir opplyst og kan avgjøres så tidlig som mulig. I tillegg vil det kunne gi mer tidsriktig informasjon for partene, som medfører riktigere avgjørelser, færre klager og ikke minst henvendelser. Dersom det i henhold til forslaget ikke forskriftsfestes noen minstekrav til foreleggelsesbrev, kan det være fornuftig å utarbeide like maler som benyttes av innkrevingsmyndighetene, slik at partene får lik informasjon uavhengig av hvor saken kommer. Vi er også enige i at det er fornuftig å endre fristen for innsendelse fra to til tre uker, selv om det blir flere og flere digitale brukere av tjenesten. Mange vil i perioden komme frem til en nedbetaling eller betalingsordning i en forlenget periode, forutsatt at det opplyses om dette ovenfor skyldner på et tidlig stadium av saken.

I høringsnotatet fremgår hensynet til skyldners forutberegnelighet ved å varsle forlenget saksbehandlingstid, dersom saken tar lengre tid enn det som er ansett som "*normal saksbehandlingstid fra saksøkte har uttalt seg*". Det vil si etter fristen for å sende inn dokumentasjon eller opplysninger for øvrig. Vi er enige i at det bør varsles forlenget saksbehandlingstid der partene etter forslaget ikke lenger får et konkret tidspunkt å forholde seg til, og har en forventning om behandling etter innsending/frist. Bestemmelsen vil også kunne bidra til at saksbehandlingstiden ikke blir uforholdsmessig lang. Dersom lang saksbehandlingstid medfører et krav til ytterligere varsling vil begjæringen like godt kunne behandles. Også dette vil kunne bidra til at sakene behandles før skyldners situasjon endres og medfører nytt krav til dokumentasjon mv. Vi mener imidlertid at det i tillegg bør defineres tydelig i forskrift eller forarbeider hva som eksakt ligger innenfor spennet "normal saksbehandlingstid", slik at det ikke utvikles forskjellsbehandling.

Når det gjelder forslag om oppheving av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 andre ledd andre punktum støttes dette fullt ut. Bestemmelsen er gammelmødig og årelang erfaring i distriktet viser at bestemmelsen som gir skyldner anledning til å anmode namsmannen til å kontakte kreditor for å få en betalingsordning ikke fungerer. Dersom kreditor skal være villig til å inngå betalingsløsning (igjen), vil det ha større utslag om skyldner selv kontakter kreditor. Det kan da heller vurderes inntatt i foreleggelsen en standardsetning at skyldner selv må kontakte kreditor dersom det er ønskelig å forsøke få i stand en betalingsordning.

Beslutning om utlegg

Når det gjelder stedet for utleggsforretningen er vi enige i at det er behov for å endre eller oppheve bestemmelsen i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9. Samfunnet har endret seg og saksmengden har økt. Regelen om at avholdelse *unntaksvis* kan skje på Namsfogden sitt kontor speiler helt klart ikke dagens behov. I de store hovedtrekk avholdes utleggsforretninger digitalt på Namsfogden sitt kontor.

Avholdelse på eksempelvis bopel vil heller ikke være innbringende for staten, tatt i betraktning hva som der kan finnes og den ressursbruk som måtte nedlegges i den økte saksmengden. Det kan helt unntaksvis vil være formuesgoder som kan avdekkes ved avholdelse på eksempelvis bopel. Vi er enige i at det er fornuftig at regelverket i stedet gir Namsfogden kompetanse til å vurdere fortløpende om avholdelse skal skje andre steder. Dette vil særlig gjøre seg gjeldende etter at fristen for å komme med uttalelse og dokumentasjon er utløpt, som kan gi grunnlag for vurderingen. Vi er enig i at

Namsfogden bør lovfestes en rett til å beslutte hvor avholdelsen skjer, og dernest kunne oppsøke bopel eller annet dersom det er grunn til å bruke ressurser slik. Den regel høringsnotatet skisserer vil dermed også kunne bevisstgjøre Namsfogden på å gjøre en vurdering av dette, der det kan være gode grunner til å ikke avholde på Namsfogden sitt kontor.

For øvrig er vi enige i at det ikke har særlige gode grunner for seg at partene skal kunne kreve å være tilstede under avholdelse på Namsfogden sitt kontor. Erfaringsvis har ikke partene mer å tilføye på sakens stadium, og de har anledning til å uttale seg om utleggsgjenstand i god tid før avholdelse. Vi støtter derfor at det heller legges opp til en bestemmelse som åpner for at Namsfogden har hjemmel til å beslutte å innkalle partene der det er grunn til det. Dette antar vi vil være i de mer sjeldne tilfellene.

Hva gjelder namsbokens form og innhold og underretning til partene har vi intet å bemerke ut over høringsnotatet. Når det gjelder klager har vi kun en liten bemerkning til dette punktet. For at en klagerett skal være reell, må partene få tilstrekkelig informasjon om grunnlaget til å forstå hva som er gjort, og dermed kunne klage. Det støttes at ektefelle/samboer *underrettes* om pant som er gjort i eksempelvis felles bolig, og vi forutsetter at dette ikke går på bekostning av bestemmelser om taushetsplikt.

Når det gjelder valg av utleggsgjenstand antar vi at de tilfeller en automatisert prosess tar utgangspunkt i feil utleggsgjenstand, vil dette kunne rettes opp i ved at partene fremmer klage. Innsigelser vil også kunne fanges opp i saksbehandlingen før den automatiserte prosessen starter, slik at eksempelvis uavklarte eierforhold, formuesgoder med beslagsfrihet eller saksøktes hensyn til valg av utleggsgjenstand kan vurderes forut. En slik løsning forutsetter imidlertid at saksbehandler enkelt kan endre dette manuelt i systemet, fra "automatisk behandling" til "manuell behandling".

I forhold til dagens bestemmelse skal Namsfogden verdsette formuesgodene som det tas utleggspant i, så presist som dette kan gjøres med enkle verktøy og offentlige søkereregistre. Praksisen er noe ulik nasjonalt i dag, hvorvidt en faktisk verdsetting gjennomføres konsekvent, eller hvor presis verdsettingen gjøres. Med tanke på den økende saksmengde vi står ovenfor i dag, kontra det tidspunkt gjeldende lov trådte i kraft, er vi enige i at bestemmelsen burde myknes noe. Vi støtter forslaget om at et "omtrentlig" anslag vil være tilstrekkelig. Det vi ønsker å bemerke er at regler alltid vil være grunnlag for utøvelse av en viss omtrentlighet (skjønnsutøvelse). Lovforarbeider bør derfor i det minste si noe om hva som bør undersøkes og i hvilke typetilfeller, og om dette forslaget er ment å endre på slik det i store trekk allerede praktiseres i dag, gjerne med eksempler. Dersom dette ikke gjøres tydelig, vil ikke bestemmelsen gi grunnlag for klargjøring for saksbehandlere ut fra den ordlyd bestemmelsen har i dag. Og uten presisering vil det kunne lede til klager på det skjønnnet som er utøvd, noe som også må forventes. Vi er imidlertid enig i slik bestemmelsen er foreslått i sin ordlyd: Namsfogden *"anslår hvilket beløp de formuesgodene det tas utlegg i, antas å ville innbringe ved tvangsdekning"*. Den definerer det som i store trekk er praksis i dag, men presiserer plikten til verdsetting og gir rom for et tuftet skjønn.

Utleggstrekk

Det foreslås at kompetansen til å beslutte og følge opp nedlagte utleggstrekk som den store hovedregel legges til "Innkrevingsmyndigheten", uten at det på noen enkel måte i notatens kompleks fremgår hvordan denne myndigheten tenkes sammensatt. Vi er enige i at det er fornuftig at kompetansen tillegges en aktør, for best mulig å holde oversikt over trekk og sak samt for partenes vedkommende. Dette gjelder særlig oppfølgingen av trekk, forholdsmessig fordeling mv.

Når det gjelder hvem som skal behandle/følge opp trekk så fremmes forslag om å flytte saker (dersom de la ned trekk først mv). Dette kan imidlertid bli noe uoversiktlig og fordrer at det tegnes et tydelig kart over kompetansen, mest med hensyn til brukerperspektivet i den nye ordningen, jf. begrunnelsen i avsnittet under.

Det er fremmet forslag om ett trekk per skyldner/trekkpliktig, men at det kan være flere krav i ett trekk med innbyrdes ulik prioritet. Det er fremmet forslag om at Innkrevingsmyndigheten ikke selv skal beslutte prioritet, men det foreslås at Namsfogden skal ha plikt til å fastslå kravenes prioritet. Vi er ikke uenig i bakgrunnen for forslaget, som fremstår gjennomtenkt. Men her blir regelverket mer komplekst. Det kan ikke oppstå tvil hvor en sak skal behandles. Risikoen er tilstede for at saker blir liggende et sted med saksbehandlingstid for så å overføres til riktig instans. Slike innkjøringsfaser og problematikk har vært tilstede i omlegging i andre statlige instanser. Om mulig bør det innhentes et erfaringsgrunnlag før implementering.

For at løsningen skal fungere forventes det videre at det gis tilstrekkelig opplæring for Innkrevingsmyndigheten og Namsfogden, til å ivareta et nytt regelverk og nye systemer. Det må derfor legges ned betydelig tid og ressurser i første del av omstillings- og implementeringsperioden.

Det understøttes at saksøker ilegges en lovfestet plikt til å holde Innkrevingsmyndigheten oppdatert om endring i kravforhold mens trekket/deltrekket pågår.

Når det gjelder å sende ut gjenpart av namsboken støtter vi forslaget om at bestemmelsen endres til at kun partene mottar disse. Trekkpliktig har ikke behov for å få mer opplysninger enn det som er nødvendig for å følge opp sine lovpålagte trekk, og å sende namsbøker som inneholder mer enn det tjenstlige behovet kan utfordre taushetsplikten.

Trekkperiode

Det understøttes at trekkperioden på 2 år opphører, og at Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann ilegges en plikt til å vurdere trekket løpende ved endringer av betydning for skyldners økonomi. Det oppleves i dag som tungrodd at skyldnere, som til dels også kan ha lav evne til ivaretagelse, må sende inn formell begjæring ved endring. Ettersom skyldner i dag ilegges nye gebyrer etter utløpt trekkperiode, når saksøkere på nytt begjærer utleggstrekk for samme krav, er dette noe som vil hindre at det unødig pålegges ny gjeld for skyldner. For at ordningen skal kunne fungere effektivt, forutsetter det at den som skal vurdere dette løpende har tilgang til nødvendige registre, som eksempelvis A-inntektsregisteret.

Prioritet

Når det gjelder forslaget til prioritet kan vi i store trekk slutte oss til det som fremkommer i høringsnotatet, samt at lovens utgangspunkt om forholdsmessig fordeling vil være mest i samsvar med de fremlagte hensyn for både skyldner og den som har krav på penger. Dette forutsetter dog at det bør forskriftsfestes hvor mange krav som skal kunne inndrives i dette ene trekkbeløpet, herunder hva som skal være minimumsbeløp for trekk. Vi bemerker også her at dersom det gis rom for at mange krav skal kunne inndrives i ett trekk, vil det bli kun enklere og "ryddigere" for trekkpliktig, ikke innkrevingsmyndighetene eller skyldner. Dette fordrer en digital tilgang til å få oversikt over de krav som inndrives i løpende trekk, både for kreditor og skyldner selv.

Uavhengig av hvordan en forholdsmessig fordeling legges opp til er dette å anse som komplisert å gjøre, og vil i stor grad kreve tilstrekkelig tid og ressurser i første del av

implementeringsfasen. Legges det i tillegg til en hjemmel for unntak i forskrift for særskilte typer krav, kompliseres bildet ytterligere.

Klage

Slik dagens regelverk er utformet er klageretten vid i dag, som favner både alle avgjørelser og handlemåter under tvangsfullbyrdelsen. Den favner også en klagerett for både partene og til dels også andre som har rettslig klageinteresse, jf. ordlyden "*alle som rammes*". Dersom en sak ikke medfører omgjøring vil den oversendes tingretten for behandling.

Vi er enige i den endring som foreslås om at tingrettens avgjørelser skal være bindende for flere enn partene, men ønsker å bemerke at det kan være utfordringer knyttet til problemstillingen rundt taushetsplikt og hvilke personopplysninger som deles med de som har en rettslig interesse i klagen. Dette bør presiseres tydelig i relevant lovgivning hvor mye informasjon hva som eventuelt kan deles med andre kreditorer, spesielt i et saksforberedende øyemed.

Det er foreslått i ny tvangsfullbyrdselseslov § 7-22 andre ledd at "alminnelig namsmann" har ansvar for regulering av trekket der det kun er den som har krav i trekket, og at ansvaret følger det namsdistrikt skyldner bor i. I alle andre tilfeller er det Innkrevingsmyndigheten som har ansvaret for regulering av trekkets størrelse. I et tenkt tilfelle vil det kunne komme klage på både utleggstrekk og pant i formuesgode (et annet sted). Da blir spørsmålet om to namsfogder skal behandle klagen, og om klagebehandlingen til tingretten skal følge to spor. Dette er både et vanskelig kart å følge i praksis for saksbehandlere, og utfordrer problemstillingen rundt deling og taushetsplikt. I tillegg vil den ene av klagene kunne trekkes, og da er spørsmålet om det er optimalt at klager skal kunne behandles av flere, spesielt i et brukerperspektiv.

En forutsetning for at en slik løsning skal fungere er klare rammer for kompetanse, tilstrekkelig implementeringstid og ikke minst en fornuftig delingsadgang sett opp mot hva regelverket tillater.

Vi er for øvrig enig i den regelpresisering som foreslås om at gebyrplikten tidligst inntreer når namsmannen har oversendt klagen til tingretten, sett hen til et brukerperspektiv, ønsket saksmengde hos tingrettene og den praksis som i dag utøves fordi det anses nødvendig for å etterleve dette.

For øvrig har vi ingen merknader til innbetaling, avregning, plikt til å oppdatere Innkrevingsmyndigheten, rett til å kreve oppdatering, rapportering av gjennomført utleggstrekk, den trekkpliktiges ansvar, opphør, foreldelse eller signaturkrav.

3. Forslag til regler om informasjonsforvaltning

Høringsnotatet foreslår regler for saksbehandling samt regler for innhenting, bruk og deling av personopplysninger. På det ene siden ligger behov for digitalisering og automatisering, på den annen side skatteyters rettssikkerhet, effektiv innkreving og personvern.

Den nye ordningen påkrevrer effektivisering gjennom nye digitale og automatiserte løsninger. Den løsning som foreslås vil nødvendiggjøre en større delingsadgang mellom Namsfogdene, Innkrevingsmyndigheten og registre for nødvendig innhenting av informasjon. I tillegg til at det er en forutsetning for automatiserte løsninger vil det på den andre siden fordre saksbehandlere til å holde en fot i bakken. En løsning med større hjemler for innhenting, deling og bearbeiding fordrer et større fokus på taushetsplikt. Det

bør derfor sikres systemløsninger som tar høyde for dette, samt mer omfattende, sentral opplæring av ansatte enn det som tidligere har vært innført.

Ettersom delingsadgangen er en forutsetning for at endringen skal kunne fungere, og er i tråd med et brukerperspektiv må det sikres et tydelig regelverk for når, hvordan og hva som kan innhentes, deles og bearbeides opp mot det tjenstlige behovet som foreligger. Dette vil gjelde både for den som mottar og taushetsplikten fra den som avgir. Vi er for øvrig fullt enige i forslaget punkt om at delingshjemmelen bør plasseres i tvangsfullbyrdelseslovens kapittel 5, i tillegg til klare henvisninger til forvaltningsloven § 13 flg.

Vi slutter oss til at det må lovfestes en hjemmel til å bruke automatiserte prosesser.

Når det gjelder forslaget om å gjøre innsynsretten digitalt tilgjengelig er dette en løsning som er i tråd med dagens samfunn, og understøttes. Dette forutsetter en god integrering mot "mine sider" eller andre tilsvarende løsninger. Tilsvarende gjelder digitale innsynsløsninger for kreditor, for å kunne følge med status på trekket.

Troms Politidistrikt imøteser med dette de foreslåtte endringene i sin helhet.

Med hilsen

Astrid Elisabeth Nilsen
Politimester

Anita Lyngdal
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
23/79324-2

Vår referanse:

Sted, dato:
Trondheim, 7. juni 2023

Trøndelag politidistrikts innspill til høring – modernisering av regelverket for innkreving.

1. Innledning

Det vises til oversendelse den 05.05.2023, der Trøndelag politidistrikt bes komme med innspill til Politidirektoratets hørings svar i forbindelse med lovforarbeidene til modernisering av regelverket for innkreving. Vi setter pris på å få komme med våre innspill til høringsnotatene.

Trøndelag politidistrikt har satt seg inn i høringsnotatene og er enige i at forslagene i høringsnotatene vil bidra til store forbedringer vedrørende modernisering og effektivitet i saksbehandlingen, og legger til rette for forenklet saksbehandling i fremtidens innkreving.

Trøndelag politidistrikt vil i det følgende imidlertid peke på emner som enten må drøftes, presiseres eller eksemplifiseres i større grad enn høringsnotatene har lagt opp til. Dette gjelder spesielt de praktiske konsekvensene av forslagene for å få klargjort hvordan bestemmelsene skal tolkes i konkrete praktiske situasjoner som kan oppstå.

Dokumentene som nå er ute på høring er omfattende, og fristen til å utarbeide innspill til Politidirektoratet har vært kort, slik at vi i hovedsak har prioritert å kommentere på de punkter der vi mener notatet er uklart eller der vi er uenig.

2. Ordningen med ett trekk

Trøndelag politidistrikt er positiv til den nye ordningen med ett trekk. Vi støtter også forslaget om å fjerne tidsbegrensningen på trekkenes varighet. Ordningen vil forenkle innkrevingsprosessen for alle parter og gi partene en bedre oversikt. Samtidig innebærer ordningen med ett trekk, uten tidsbegrensning, en stor forandring fra måten alminnelig namsmann arbeider på i dag, og det er derfor behov for klare rammer for hvordan

ordningen skal fungere i praksis. I forbindelse med dette ser Trøndelag politidistrikt noen problemstillinger.

2.1 Tilfeller hvor et stort krav kommer inn etter flere små krav

Ordningen med ett trekk medfører en endring i prioriteten for krav i utleggstrekk. Den tidsprioritet som i dag er gjeldende rett, blir erstattet med at trekkbeløpet fordeles forholdsmessig mellom krav med lik prioritet, med utgangspunkt i kravets størrelse på beslutningstidspunktet.

Slik Trøndelag politidistrikt forstår dette vil det innebære at dersom et krav på kr 10 000 kommer inn for tvangsfullbyrdelse og det er rom for trekk på kr 3000 og det etter tre måneder kommer inn et nytt krav på kr 20 000 mot samme person med lik prioritet, vil trekkbeløpet på kr 3000 fordeles slik at kr 1000 trekkes til det første kravet og kr 2000 til det andre kravet. Trekkfordelingen baserer seg på kravets størrelse på tidspunktet for beslutning om utleggstrekk.

Trøndelag politidistrikt ser utfordringer med en ordning som dette. Hva vil skje dersom det kommer inn et tredje krav med samme prioritet på samme person pålydende kr 1 000 000 en måned senere? Resultatet av det vil bli at nesten hele trekkbeløpet vil fordeles til det tredje kravet og svært lite vil fordeles til de to første kravene. Det vil da medføre at de to første kravene sannsynligvis ikke vil bli innfridd, men heller øke i størrelse med de renter som påløper. Det kan spesielt bli uheldig for saksøkte i situasjoner hvor et av de første mindre kravene har en veldig høy rente. Dette spesielt i forbindelse med forslaget om at det ikke skal angis en maksimal trekkperiode, hvilket kan medføre at trekket vil løpe evig. Små krav vil på denne måten altså risikere å aldri bli innfridd.

Dette er ikke nødvendigvis noe negativt, og Trøndelag politidistrikt anser ikke at det er en ulempe som veier tyngre enn fordelene med den nye ordningen og den forenkling som den medfører. Uansett kan det være en fordel å være bevisst på at situasjoner som beskrevet kan oppstå, og eventuelt ta en vurdering på om det bør finnes en unntaksregel for de tilfeller hvor store krav kommer inn etter små krav. Dersom Trøndelag politidistrikt har forstått dette riktig, mener vi det bør inntas en form for regulering i lovverket.

2.2 Maksimalt antall krav på trekket eller maksimal størrelse på kravene som tas med i trekket?

Det er ikke uvanlig at saksøkte har et stort antall saker hos alminnelig namsmann. Dersom et veldig stort antall krav tas med i trekkbeløpet kan det medføre at ingen av kravene blir innfridd, men fortsetter å løpe for alltid. Bør det finnes et maks antall krav som kan tas med i trekket, eller kan det tas med et uendelig antall?

Dersom mange krav inndrives ved utleggstrekk samtidig, vil dekningsmulighetene bli mindre for hvert krav som legges til. I verste fall vil kravenes størrelse øke på grunn av rentebelastningen. Dette i seg selv vil kunne gjøre det enklere for debitor å oppnå frivillig gjeldsordning med kreditorene, dersom vilkårene for det er oppfylt. Dersom vilkårene for å oppnå gjeldsordning ikke er oppfylt, vil debitor kunne oppleve at alle krav øker i stedet for at noen krav dekkes inn.

Hensynet til partene i sakene tilsier en ordning der dekning oppnås fremfor at kravene øker til tross for at tvangsinnndriving er iverksatt.

Bør det settes en grense for maksimalt antall krav eller maksimal størrelse på etterfølgende krav som tas med i trekket? Å sette et maksimalt antall krav eller en maksimal størrelse på etterfølgende krav kan bidra til å minimere risikoen for situasjonen at mange krav er med i det løpende trekket, men aldri blir innfridd.

Samtidig er ulempen med et maksimalt antall eller en maksimal størrelse at det kan lede til at krav som kommer inn etter at "kvoten" oppfylt, må vente svært lenge på eller aldri vil ha mulighet til å bli innfridd.

På grunn av den store endringen som ordningen med ett trekk medfører i namsmyndighetenes saksbehandling, bør det praktiske rundt ordningen presiseres i lovverket.

2.3 Grensen mellom utleggstrekk, utleggspant og intet til utlegg – et minstebeløp?

Neste spørsmål, som også henger sammen med spørsmålet ovenfor, er om det skal være et minstebeløp på hvor mye som trekkes? En kan tenke seg at det kommer inn et krav på kr 5000. På grunn av andre krav med lik prioritet som er mye større, fordeles kun kr 1 av trekkbeløpet til dekning av dette kravet. Etter Trøndelag politidistrikts oppfatning er det ikke hensiktsmessig med utleggstrekk i tilfeller der fordelingen utgjør et svært lavt beløp. Bør det settes et minstebeløp for hva som kan trekkes, og hva bør da minstebeløpet være?

Dersom det skal være et minstebeløp og størrelsen på trekket blir for lavt og det ikke finnes formuesgoder med friverdi å ta utleggspant i, må konsekvensen bli at utleggsforretningen avsluttes med intet til utlegg. Alternativt settes kravet på vent i en periode dersom det er utsikter til dekning innenfor en nærmere angitt periode frem i tid?

Dersom det settes et minstebeløp for utleggstrekkets størrelse, så kan man også se for seg en situasjon der ett trekk er over minstebeløpet når beslutningen om utleggstrekk tas, men på grunn av større krav som kommer inn senere, så havner trekket i det første kravet under minstegrensen. Hva blir konsekvensen i et slikt tilfelle? Bør det besluttes at trekket skal stanses i påvente av at andre krav blir innfridd, slik at det kommer over minstegrensen, eller skal det fortsette løpe selv om det er under minstegrensen?

3. Automatisert saksbehandling

Trøndelag politidistrikt er enige i at automatisert saksbehandling vil bidra positivt med hensyn til effektivitet, rettssikkerhet og likebehandling.

I høringsnotatet foreslås det å gi namsmannen en klar hjemmel for automatisert saksbehandling. Det foreslås også at "en avgjørelse som utelukkende baserer seg på automatisert behandling ikke kan bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom." I tillegg foreslås det at partene skal kunne kreve en manuell overprøving av den automatiserte avgjørelsen.

Det kan tenkes at partene krever en manuell klagebehandling i "enkle" saker hvor systemet i utgangspunktet skal kunne ta en automatisert beslutning. Det stilles da spørsmål om hvor langt retten til å kreve en manuell prøving strekker seg. Det blir da en

vurdering mellom retten til å få en manuell klagebehandling opp mot effektiviteten som følger av en automatisert prøving.

4. Når kan fødselsnummer unnlates i begjæringen?

Det fremkommer i forslaget til en ny § 7-5 (vedrørende begjæringens innhold) at begjæringen skal opplyse om saksøktes fødselsdato. Andre enn privatpersoner skal i tillegg opplyse om saksøktes personnummer eller d-nummer. Dersom saksøktes fødselsdato ikke kan fremskaffes eller saksøkte ikke har fått tildelt personnummer eller d-nummer, kan opplysningen utelates.

Det er rimelig å stille krav om at andre enn privatpersoner i tillegg til fødselsdato skal opplyse om personnummer eller d-nummer. Dette for å unngå risikoen at saken forelegges for feil person eller at saken blir avholdt mot feil person.

Det er også rimelig at det finnes unntak fra dette opplysningskravet, da unnlattelse av det opplysningskravet ikke bør stå i veien for muligheten til å begjære utlegg i de tilfeller der opplysningen ikke er mulig å fremskaffe.

Trøndelag politidistrikt mener at selv om det vil bli en skjønnsmessig vurdering i hver enkelt sak, så er det hensiktsmessig å spesifisere eller eksemplifisere i hvilke tilfeller unntaksregelen blir aktuell. Dette for å unngå risikoen for at regelen misbrukes, noe som kan medføre en økt risiko for at feil person blir registrert som saksøkt.

5. Klagebehandling

Av notatet fremgår at der alminnelig namsmann er eneste trekkmyndighet, skal klager behandles hos alminnelig namsmann. I tilfeller der Innkrevingsmyndigheten også har krav i trekket, skal behandling av en klage foretas av Innkrevingsmyndigheten. Følgelig skal Innkrevingsmyndigheten behandle klager på vegne av alminnelig namsmann.

Trøndelag politidistrikt stiller seg kritisk til en slik ordning. Alminnelig namsmann behandler i all hovedsak krav som er gitt lavest prioritet etter dekningsloven § 2-8. Innkrevingsmyndighetenes krav er i all hovedsak gitt bedre prioritet. Løsningen innebærer at alminnelig namsmanns utleggstrekk må vike for bedre prioriterte krav, og at saker må overføres til Innkrevingsmyndigheten for klagebehandling der. Deretter skal saken tilbake til alminnelig namsmann når Innkrevingsmyndigheten har fått sitt krav dekket.

Trøndelag politidistrikt er av den oppfatning at alminnelig namsmann bør behandle klager på utleggstrekk også der Innkrevingsmyndigheten har krav. Alminnelig namsmann har større grad av lokalkunnskap og kjennskap til skyldnere som bor i det enkelte distrikt. Videre er alminnelig namsmann nøytral part i alle saker. Overfor publikum vil det fremstå som mer tillitvekkende å få en klage behandlet av en nøytral part, enn at Innkrevingsmyndighetene skal behandle klager over trekk til dekning av egne krav.

I tillegg til mer tillitvekkende klagebehandling, unngår man at saker overføres mellom alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndighetene flere ganger.

6. Oppsummert

Etter å ha lest høringsnotatene i sin helhet stiller Trøndelag politidistrikt seg positiv til de endringer som foreslås. Forslagene i høringsnotatene vil legge til rette for en modernisert, effektivisert og forenklet saksbehandling. Det vil være fordelaktig for alle parter.

Samtidig ønsker Trøndelag politidistrikt å fremheve betydningen av å spesifisere og gi eksempler på de praktiske delene av gjennomføringen av det nye regelverket. Ordningen med ett utleggstrekk vil innebære en stor forandring i namsmyndighetenes måte å arbeide på og det er derfor vesentlig at regelverkets forarbeider er tydelig også i den praktiske veiledningen i forbindelse med dette.

Under oppsummeres de bemerkningene vi har trukket frem:

- Hva skjer i de tilfellene hvor et stort krav kommer inn etter flere små krav?
- Vil det finnes et maks antall krav på trekket eller maksimal størrelse på kravene som tas med i trekket?
- Vil det være et minstebeløp på hvor mye som trekkes, og hva blir konsekvensen der trekket på kravet er under minstebeløpet?
- I hvor stor grad kan partene ha mulighet å kreve manuell prøving av den første avholdelsen i "enkle" saker hvor systemet i utgangspunktet skal kunne ta en automatisert beslutning?
- Når kan fødselsnummer unnlates i begjæringen?
- Behandling av klager på besluttet utleggstrekk bør behandles av alminnelig namsmann

Med hilsen

Nils Kristian Moe

Politimester

Marianne Steen

Namsfogd

Saksbehandlere:

Sara Margareta Ellinor Andersson, Rådgiver/jurist/FOA

Roger Klevan, Rådgiver

Marte Østbye, Førstekonsulent

Erlend Kongsvold Husby, Seksjonsleder

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
23/79324-2

Vår referanse:
23/95161 - 2

Sted, dato:
Ski, 06.06.2023

Svar på høring - modernisering av regelverket for innkreving

Vi viser til brev fra Politidirektoratet av 5. mai 2023, hvor det bes om innspill til ovennevnte høring med svarfrist innen 8. mai 2023.

Høringen er videreformidlet til Namsfogden i Øst, og etter en samlet vurdering har Øst politidistrikt følgende merknader til de foreslåtte endringene:

Rollefordelingen mellom Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann

Alminnelig namsmann har i dag en sterkt etablert rolle som en uavhengig tredjepart, hvor egeninteressen i selve innkrevingsprosessen er fraværende. I høringsnotatet fremkommer det et forslag om at Innkrevingsmyndigheten skal fastsette trekkets størrelse i de tilfeller skyldner har trekk både hos alminnelig namsmann og hos Innkrevingsmyndigheten. Innkrevingsmyndigheten har i motsetning til alminnelig namsmann, også rollen som kreditor i en stor del av sakene. Slik sett vil endringen kunne medføre at den objektive og nøytrale saksbehandling som i dag er lagt til grunn av alminnelig namsmann, blir svekket.

Øst politidistrikt er generelt svært positive til å forenkle utleggsprosessen for alle parter, og ser at det vil være hensiktsmessig å samle den praktiske gjennomføringen ett sted. Vi ser spesielt positivt på at ny rollefordeling sikrer bedre informasjonsflyt mellom namsmyndighetene, men vi er usikre på om det er klokt å overføre myndigheten til fastsettelse av trekk til Innkrevingsmyndigheten.

Namsmannen er i dag lokalisert over hele landet, og sitter med stor lokalkunnskap, og har i tillegg erfaring med å behandle både offentlige og private krav. Innkrevingsmyndigheten fremstår som mer sentralisert, og inndriver i hovedsak offentlige krav. Vi mener derfor alminnelig namsmann fremstår som bedre kvalifisert til å fastsette størrelse på trekk.

Ny ordning med ett utleggstrekk

Vi er positive til hovedtrekkene i forslaget om etablering av ett utleggstrekk på tvers av namsmyndighetene.

Vi antar at etableringen av ett utleggstrekk og en køordning for trekk vil føre til færre utleggsbegj ringer. Skyldner vil med dette spares for kostnadene som i dag oppstår ved påfølgende nye utleggsbegj ringer når kravet ikke dekkes i løpet av to år.

Videre vil det forhold at det løper kun ett trekk gjøre det enklere for skyldner å ivareta sine rettigheter. Vi viser blant annet til at forslaget legger opp til at skyldner ikke lenger vil måtte holde oversikt over hvem som til enhver tid har nedlagt trekk og at det legges opp til at henvendelser om trekket går via et felles digitalt mottak.

For de trekkpliktige vil etableringen av ett trekk klart utgjøre en forenkling fra dagens ordning, ved at det kun skal trekkes et fast beløp som overføres til Innkrevingsmyndigheten. Vi finner det videre positivt at ordningen medfører at trekkpliktig ikke lenger får innsyn i skyldnerens personlige forhold, siden trekkpliktig ikke lenger skal motta kopi av namsboken, jf. forslag til ny tvangfullbyrdseslov   7-21.

En konsekvens av at det etableres ett trekk der prioriteten mellom ulike krav vil bli håndtert innenfor det samme trekket, er at samordning etter tvangfullbyrdsesloven   7-24 er foreslått opphevet. Bortfall av samordning vil være sv ert ressursbesparende for oss med tanke på at disse sakene i dag krever rask saksbehandling og ofte fører til mange henvendelser fra skyldnerne.

Vi stiller likevel spørsmål ved om det vil by på utfordringer å få til dette i praksis, da ansvaret for utleggstrekk kan veksle mellom flere myndigheter i løpet av trekkperioden. Vi mener at denne prosessen i størst mulig grad må automatiseres, slik at oppfølging av trekk kan skje fortløpende. Dette vil også gjøre det er enkelt for partene å finne ut hvem som er riktig instans for klager og andre henvendelser.

Øst politidistrikt er også positiv til at Innkrevingsmyndigheten forestår innkreving av trekkene og fordelingen til kreditorerne som det for øvrig fremkommer av høringsnotatet.

Nedre størrelse på trekk

I høringsnotatet tas det ikke stilling til noen nedre beløpsgrense for trekk. Av erfaring kan enkelte saksøkte ha flere krav av ulik størrelse, og lite rom for trekk. Det fremkommer av høringsnotatet at det i forskrifts form kan reguleres hvor lav utbetaling det skal være til ulike kreditorer ved fordeling av trekket til utbetaling. Vi ser at det i enkelte saker kan bli kreditorer som aldri vil få innfridd sine krav, og savner en nærmere vurdering av konsekvensene.

Hovedregel om makstrekk

Praksis i dag er at de fleste alminnelige namsmenn nedlegger såkalt "makstrekk", det vil si at beløpet som overskytende etter fratrekk til livsopphold og boutgifter i saksøktes ytelse blir fastsatt som trekkbeløp. S rnamsmenn har en annen praksis enn namsmannen, hvor det ofte fastsettes en prosentsats som skal trekkes i saksøktes ytelse. Om det er et ønske at Innkrevingsmyndigheten og namsmannen skal ha lik praksis for nedleggelse av trekk, bør det vurderes om det skal fastsettes en hovedregel

om at Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann skal nedlegge makstrekk i sakene. Dette kan for eksempel inntas ved å endre ordlyden i første ledd i dekningsloven § 2-7.

Endring av trekkperioden for utleggstrekk

I høringsnotatet er det foreslått å oppheve trekkperioden for utleggstrekk, som i dag for alminnelig namsmann er to år.

Øst politidistrikt ser både fordeler og ulemper ved dette. En ulempe er at det for saksøkte kan fremstå som uklart når trekket faktisk vil være ferdig, hva som blir betalt når, og det vil løpende kunne skje endringer ved at nye krav blir lagt til. I tillegg nedlegger namsmannen som nevnt over makstrekk, slik at saksøkte i perioder mellom løpende trekk har hatt noe mer midler til rådighet utover det som er fastsatt til livsopphold.

I høringsnotater pekes det på at dette kan oppveies ved at namsmyndigheten informerer skyldner om muligheten for å søke gjeldsordning. Det er i dag flere skyldnere som ikke kvalifiserer til gjeldsordning av ulike grunner, slik at dette tiltaket vil kunne ha begrenset effekt. Vi mener at en generell økning i livsoppholdssatsen også kan oppveie noe for dette.

Det fremgår av forslaget til innkrevingsloven § 36 at utleggstrekket vil være registrert i Løsøreregisteret så lenge det løper. Øst politidistrikt bemerker at dette vil medføre at enkelte skyldnere vil være registrert med hva som kan oppleves som en "evig" betalingsanmerkning.

Vi mener likevel at fordelene ved at skyldner kan forholde seg til ett trekk og en ansvarlig namsmyndighet for dette trekket, oppveier ulempene ved at det ikke fastsettes noen trekkperiode.

Regulering av trekk etter eget tiltak

Vi er i utgangspunktet positive til forslaget om at namsmyndighetene kan endre trekk av eget tiltak, jf. forslag til ny § 7-22. Vi er enige i at det er en svakhet i dagens regelverk at namsmannen kun kan endre trekket på begjæring fra partene eller ved informasjon om trekk med bedre prioritet.

At namsmannen kan endre det av eget tiltak vil kunne føre til at saksøkte blir bedre ivaretatt i de tilfeller hvor de ikke klarer å sende inn en klage eller en begjæring om endring. Samtidig ser vi at forslaget reiser noen problemstillinger som bør avklares. Det foreslås at namsmannen alltid skal justere trekket når livsoppholdssatsene øker. Vi mener at det må konkretiseres hvordan dette skal kunne gjennomføres i praksis. Det mest hensiktsmessige er hvis denne prosessen kan automatiseres, forutsatt at det kan gjøres på en forsvarlig måte. Videre ser vi også at det kan bli utfordrende å endre trekket av eget tiltak i andre tilfeller.

Øst politidistrikt bemerker at det kan bli utfordrende for partene å avgjøre hvilken myndighet som er kompetent til å gjøre endringen når trekket kan overføres mellom alminnelig namsmann og Innkrevingsmyndigheten.

Utvidelse av foreldelsesfristen

Ordningen med ett utleggstrekk vil etter Øst politidistrikts syn i prinsippet innebære en generell utvidelse av foreldelsesfristen for de krav som i dag faller inn under foreldelsesloven § 2.

I dag er det en tre års foreldelsesfrist for alminnelige krav som namsmannen blant annet inndriver etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 bokstav f. Skyldner har bedre forutsetninger for å kunne dokumentere eventuell betaling eller komme med innsigelser når kravet er nærme i tid. Det vil være vanskeligere å dokumentere eventuell betaling eller aktuelle innsigelser jo eldre kravet blir.

Vi er enig i at begjæringer om tvangsfullbyrdelse kun for å avbryte foreldelsesfristen er unødvendig belastende for alle parter, men mener det er lagt for lite vekt på hensynet bak foreldelseslovens regler.

Færre saker med "Intet til utlegg"

Øst politidistrikt er enig i at det vil være kostnadsbesparende for skyldner, og tidsbesparende for kreditor at krav blir lagt til i ett løpende trekk, fremfor at resultatet blir "intet til utlegg", og at det stadig må begjæres utlegg på nytt for å se om situasjonen kan ha endret seg. Det er velkjent at mange saker i dag ender med resultatet "intet til utlegg" fordi det allerede løper maksimalt trekk i skyldnerens inntekt eller ytelse.

At det blir fremsatt færre begjæringer vil være kostnadsbesparende for skyldner. Vi stiller likevel spørsmål om det er uheldig at det ikke skal bli registrert "intet til utlegg" for eksempel i saker hvor skyldner kanskje har utleggstrekk for skattekrav med prioritet som gjør at andre kreditorer ikke vil få dekning før om 10-15 år. Vi kan ikke se at denne konsekvensen er vurdert i høringsnotatet.

Prøving av begjæring

Det fremkommer av høringsnotatet at det ikke skal lempes på kravene til prøving av begjæring, og det er vi enige i. Alminnelig namsmann foretar i dag en stor grad av prøving av alle begjæringene som kommer inn, og vi ser ikke for oss at alle begjæringer kan prøves ved en automatisk prosess. Spesielt vurdering av tvangsgrunnlag og kravsoppstilling er i dag stort sett en skjønnsmessig vurdering.

Øst politidistrikt tiltrer konklusjonen i høringsnotatet om at det kun skal være skjønnsmessige vurderinger som er utvilsomme som automatiseres.

Vedlegg til begjæringer

Det vises i høringsnotatet til at man i tilfeller hvor det begjæres ny sak med et tvangsgrunnlag som tidligere har blitt innsendt, skal være tilstrekkelig å henvise til dette tvangsgrunnlaget, og ikke vedlegge det. Øst politidistrikt ser utfordringer med hvordan dette rent teknisk skal løse og samtidig ivareta saksøktes interesser. Med et nytt saksbehandlingssystem kan det bli en utfordring å få alle dokumenter som er i dagens system over på det nye. Dersom man ikke kan overføre dokumenter over nytt saksbehandlingssystem, vil det antageligvis gå flere år før man kan bruke en slik henvisning til tidligere dokumenter som er foreslått i høringsnotatet. Hvis en slik løsning

ikke fungerer godt nok, vil det medføre mye merarbeid for namsmannen som må lete etter dokumentene for saksøker.

Foreleggelse av begjæringer

Øst politidistrikt er positiv til forslaget om at utleggsforretninger ikke lenger skal avholdes til nærmere angitt tid og sted. En konsekvens av dette er at skyldner ikke lenger vil varsles om forretningen, men kun få en foreleggelse av begjæringen, jf. de foreslåtte endringene i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 første ledd tredje punktum. Vi forutsetter at det fremdeles vil være mulighet for namsmannen å unnlate foreleggelse, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 tredje ledd.

Vi mener imidlertid at den gjentatte foreleggelsen bør automatiseres slik at namsmannen slipper å følge med på når det har gått en tid fra første foreleggelse. Dette vil sikre at ny foreleggelse faktisk gjennomføres i de sakene det er tale om, samtidig som det sparer namsmannen for unødvendig arbeid.

Underretning om beslutning av utlegg

Øst politidistrikter positive til at samboer også skal varsles når det er tatt utlegg i felles bolig eller tidligere felles bolig. Samtidig mener vi at det må redegjøres ytterligere for hvordan man skal verifisere hvem som er samboer, ettersom det ikke er gitt at man har felles barn som knytter partene sammen eller at de reelle eierforholdene fremgår av eiendomsregisteret. Videre kan man heller ikke som en regel legge til grunn at to personer eier formuesgodet sammen selv om de har samme adresse. På bakgrunn av dette mener vi at det bør utdypes noe mer hva som er kriteriene for å legge til grunn at vedkommende er samboer.

Valg av utleggsobjekt

Grad av sikring og etablering av utlegg

Lovforslaget viser til at det må klare regler og retningslinjer til for hvilke eller hvilket formuesgode som skal sikre de ulike kravene. Dette er vi enige i, men mener at kriteriene som fremgår av lovforslaget er for vage til at man kan stilling til om det er hensiktsmessig å automatisere denne delen av utleggsprosessen. Dersom man automatiserer prosessen uten at det er satt opp klarere kriterier er spørsmålet om dette kan føre til flere klager på valg av utleggsgjenstand. Det bør derfor fremgå tydeligere hvilke kriterier som skal legges til grunn for valg av utleggsgjenstand.

Verdivurdering

Vi er enige i at reglene slik de er i dag er for strenge og vanskelige å etterleve i praksis. Øst politidistrikt mener imidlertid at det på samme måte som i dag vil være vanskelig å etterleve et forslag om å anslå verdiene omtrentlig. I flere tilfeller gjøres dette allerede i dag, da det er for omfattende å få fastsatt reell verdi på formuesgodene, sett hen til for eksempel eksakt gjeld på utleggstidspunktet og formuesgodets tilstand. Vi mener derfor at det må være tilstrekkelig at namsmannen vurderer formuesgodet og hvorvidt formuesgodet vil sikre kravet. Dette fordi det i praksis fortsatt vil være vanskelig å anslå et konkret beløp, ettersom namsmannen ikke har all relevant informasjon for dette på beslagstidspunktet. Namsmannen vil uansett se hen til formuesgodets verdi, selv om verdien i kroner ikke uttrykkelig fremgår av namsboken. Videre ser vi også for oss at det

vil komme langt flere klager dersom man eksplisitt skriver i namsboken hvilken verdi formuesgodet har i kroner, enn hvis man bare legger til grunn at formuesgodet har tilstrekkelig verdi til at det kan tas utlegg i det for å sikre kravet.

Dersom man allikevel skulle lovfeste en plikt for namsmannen å anslå omtrentlig verdi i kroner i namsboken, mener vi at namsmannen må få mer informasjon om formuesgodet enn det gjør i dag, som for eksempel informasjon fra Skatteetaten. Dette for å minimere antall unødvendige klager og merarbeid for namsmannen.

Utleggstrekk i godtgjørelse til selvstendig næringsdrivende

Øst politidistrikt er positive til at det foreslås en regel som vil gjøre det enklere å ta utlegg i utbetaling til selvstendig næringsdrivende. En forutsetning for at reglene skal være enkle å praktisere er at namsmannen får den samme informasjonen som Innkrevingsmyndigheten.

Lønnstrekk mv. i forbindelse med gjeldsordning

Øst politidistrikt har bemerkninger til valget av "beslag" som uttrykk for skille mellom utleggstrekk og trekk ved åpning av gjeldsforhandlinger. Vi er av den oppfatning at parallellen som trekkes til beslag i straffeprosessen er uheldig og muligens unødig belastende for skyldnerne, særlig ettersom namsmannen er en del av politiet og vår kommunikasjon utad er på vegne av politiet. Beslag som begrep kan også være uheldig ettersom gjeldsordningslovens system legger opp til stor grad av frivillighet fra skyldnerens side og at trekket i forhandlingsperioden er ment å sikre overskudd i de sakene der gjeldsordning ikke kommer i stand. Statistikk på landsbasis viser at dette er en liten andel av gjeldsordningssakene, selv om det nedlegges trekk i samtlige gjeldsordningssaker med overskudd.

Videre stilles det spørsmål ved sammenligningen som gjøres til dekningsloven § 2-11. Ut ifra lovkommentaren som igjen henviser til forarbeidene antydes det at § 2-11 er en lite anvendt bestemmelse. Det er står følgende i lovkommentaren: "*Lovens forutsetning er at beslagsretten på dette punkt sjelden vil bli benyttet i praksis, men bør være der av hensyn til muligheten for at skyldneren kan få relativt betydelige inntekter under konkursen, NOU 1972: 20 s. 261.*" Sammenligningen er derfor uheldig når begrepet "beslag" begrunnes i en bestemmelse som trolig er lite brukt i praksis.

Øst politidistrikt mener at begrepet «sikringstrekk», et uttrykk som allerede er innarbeidet og som benyttes i dag, vil være en bedre løsning. Man skiller da utleggstrekk og trekk ved åpning av gjeldsforhandlinger samtidig som man sier tydelig hva trekket gjelder uten paralleller til straffeprosessen.

Under forutsetning av at beregning av overskudd ved utleggstrekk og åpning av gjeldsforhandlinger foretas på samme måte, er det få bemerkninger til utformingen av selve lovteksten og hvordan trekket blir i praksis. Det bemerkes likevel på formuleringen «*hvor stor andel av trekket*». Dette synes å være et synspunkt som avviker fra praksis. Erfaring viser at det i dag er i de færreste sakene at det er nødvendig å ta hensyn til andre trekk slik at det i realiteten blir at hele skyldners overskudd gis trekk i forhandlingsperioden.

Vi stiller spørsmål ved om formuleringen henger sammen med at det for en tid tilbake var forskjell i livsoppholdssatsen i utleggssaker og gjeldsordningssaker. Livsoppholdssatsen var tidligere høyere for gjeldsordning enn for utlegg og man avholdt da utlegg med trekk i lønn for mellomlegget. Dersom det er tenkt at dette kommer tilbake eller departementet ønsker å holde muligheten åpen for en slik løsning, har man da muligheten til dette uten at man trenger en lovendring eller andre tilpasninger.

Klage på namsmannens avgjørelse

Øst politidistrikt stiller seg i hovedsak positiv til forslaget til regulering av klagereglene. Vi mener imidlertid det er vanskelig å forutse hvorvidt en utvidelse av hvem som er part i klagesaken vil medføre betydelig merarbeid, men forutsetter at dette delvis løses ved mer digital saksbehandling.

Dette forutsettes tilsvarende der en namsmyndighet mottar en klage, men ønsker å fordele den videre til rett myndighet. Det må være enkle og raske systemer for denne type handlinger slik at overføringer ikke blir tidkrevende for den enkelte namsmyndighet, og at saksbehandlingstiden holdes på et forsvarlig nivå.

Anmodning om kontakt

Lovforslaget foreslår å fjerne muligheten i dagens tvangsfullbyrdelseslov § 7-7 for skyldner til å anmode om kontakt med saksøker. Øst politidistrikt støtter forslaget. Dagens bestemmelse har liten praktisk betydning, siden slike anmodninger kun i unntakstilfeller fører til utenrettslige løsninger.

Signatur

I forslag til ny tvangsfullbyrdelseslov § 5-19 er kravet til signatur i namsboken fjernet. Øst politidistrikt støtter endringen, som legger til rette for automatisering av utleggsprosessen.

Sletting av registreringer i Løsøreregisteret

I forslaget til ny innkrevingslov er det foreslått at Innkrevingsmyndigheten skal sørge for at registreringer av utleggstrekk i Løsøreregisteret blir slettet, jf. forslagets § 36. Øst politidistrikt er positiv til forslaget. Vi stiller imidlertid spørsmål ved om det er hensiktsmessig at ansvaret for slettinger deles slik det er lagt opp til i lovforslagene. Vi viser til at tidligere tvangsfullbyrdelseslov § 7-29 er videreført i sin helhet i ny § 7-28, der namsmannen skal besørge sletting av registrering av "intet til utlegg". Vi antar at sletting av registreringer er en prosess som på sikt vil bli automatisert og foreslår derfor at ansvaret for alle slettinger samles og legges til Innkrevingsmyndigheten.

Enkle pengekrav

Det er i forslag til § 24 i ny innkrevingslov lagt opp til at Innkrevingsmyndigheten selv gis kompetanse til å beslutte tvangsdekning av utleggspant i enkle pengekrav, der utleggspantet ble besluttet av Innkrevingsmyndigheten selv. Øst politidistrikt støtter forslaget, som vil gjøre prosessen i disse sakene mer effektiv enn dagens løsning.

Tvungen dekningsrekkefølge

Prioritet for renter og kostnader

Øst politidistrikt mener forslaget til endring i dekningsloven § 2-8 andre ledd første punktum kan slå uheldig ut, sett hen til forslaget om en forholdsmessig fordeling mellom krav med samme prioritet.

En løsning hvor hovedstol gis prioritet før renter og omkostninger, slik at alle hovedstoler på prioriterte krav dekkes før forsinkelsesrenter, vil medføre at flere skyldnere får nedbetalt kravene sine. Øst politidistrikt er av den oppfatning at det i takt med økende forbruksgjeld, er flere skyldnere som aldri vil få nedbetalt enkelte krav når rentene er gitt prioritet enten foran eller sidestilt med hovedstol og omkostninger.

Gode grunner taler for at hovedstol bør gis prioritet fremfor forsinkelsesrenter og omkostninger. <vi er imidlertid enig i at en slik endring vil kunne slå uheldig ut for enkelte prioriterte krav.

En mellomløsning er at det differensieres mellom type krav. For krav på erstatning eller oppreisning for skade voldt ved en straffbar handling etter bokstav b, statens regresskrav etter bokstav c og krav på skatt eller offentlig avgift eller bokstav e, bør det være en tvungen dekningsrekkefølge der hovedstol, renter og omkostninger har lik prioritet, i tråd med hva som er foreslått endret i dekningsloven § 2-8 andre ledd første punktum. For øvrige krav, bør derimot hovedstol dekkes før krav på forsinkelsesrenter og kostnader. På denne måten avhjelpes det faktum at trekkene totalt sett får lenger løpetid med ett utleggstrekk enn ved dagens ordning.

Øst politidistrikt mener videre at det i forslaget er uklart opp imot hvordan forslag til innkrevingsloven § 29 første ledd andre punktum harmonerer med forslag til endring i dekningsloven § 2-8 andre ledd første punktum.

Klarere hjemmel for omgjøring av valgt utleggsobjekt

Øst politidistrikt er kjent med at adgangen til å omgjøre namsmannens beslutning etter tvangfullbyrdelsesloven § 5-16 fra en beslutning om utleggstrekk, til en beslutning om intet til utlegg, er lite brukt. Det er uvisst om dette skyldes manglende kunnskap om adgangen, eller ulik praksis når det fremsettes klage eller nye opplysninger fra skyldneren innen en måned fra avholdelestidspunktet. Ut fra Øst politidistrikts generelle oppfatning er det manglende kunnskap om adgangen som er hovedårsaken.

Øst politidistrikt mener derfor det er behov for en klarere hjemmel, som eksplisitt nevner omgjøringsadgangen. Adgangen til å omgjøre en beslutning om utleggstrekk til en beslutning om intet til utlegg vil fremdeles være aktuell dersom det åpnes for kun ett løpende trekk.

Minstebeløp ved innkreving

I dag finnes det ingen nedre grense for hovedstol ved begjæring om utlegg. Det er kreditorer som sender inn begjæringer med hovedstol ned til 20 kroner. Vi mener det er gode grunner for å innføre et minstebeløp. Det vil hindre at skyldner kreves relativt høye gebyrer for lave krav, og det vil avlaste namsmannen for behandling av saker med veldig små beløp.

Vi er innforstått med at unntaket fra en slik regulering må gjelde der opprinnelig hovedstol har vært mer enn minstebeløpet, og renter og/eller omkostninger gjenstår. Vi mener således gode grunner taler for å vurdere et slikt minstebeløp.

Om informasjonsforvaltning – innhenting, bruk og deling

Øst politidistrikt er positive til at det legges opp til økt informasjonsutveksling på tvers av innkrevingsmyndigheter, tydelige rammer for behandlingen av opplysningene og en viss forenkling av regelverk om innsyn mv.

Vi erfarer at både saksbehandlere, parter og andre aktører opplever dagens regelverk som tungvint utformet og vanskelig å navigere i. Uklare regler for informasjonsflyt byr på flere praktiske problemer i det daglige og kan føre til feil som burde være enkle å unngå.

Deling og gjenbruk av opplysninger

Namsmannen har stort behov for deling av opplysninger med andre aktører. Før opplysninger deles foretar namsmannen en konkret vurdering av taushetsplikten etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 2-6, jf. domstolloven § 63 a, jf. forvaltningsloven § 13 til 13 e. Dette er en tungvint utformet hjemmelsrekke som kan gjøre det vanskelig for uprofesjonelle parter og publikum å sette seg inn i reglene om taushetsplikt. Utover det ser ikke Øst politidistrikt noen problemer med fortsatt å henvise til forvaltningsloven.

Øst politidistrikt bemerker at det ved innføring av ny forvaltningslovgivning bør sørges for at adgangen til å forskriftsregulere ytterligere deling av opplysninger på tvers av organer jf. forvaltningsloven § 13 g ikke må falle bort for namsmannen eller andre organer som ikke er forvaltningsorganer, men som likevel bruker reglene i forvaltningsloven §§ 13 til 13 e og 13 g.

Innsyn

Øst politidistrikt er enige i vurderingen av at det etter dagens regler er uklart hvor langt innsynsretten strekker seg ut fra reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19 sammenholdt med reglene om taushetsplikt.

Uten tydelige holdepunkter for vurderingen øker sjansen for at saksbehandlere trår feil og krenker innsynsretten eller handler i strid med taushetsplikten. Vi antar dessuten at dagens regler tidvis praktiseres forskjellig hos de ulike namsmyndighetene. Det medfører at partene og publikum kan få ulike opplysninger utlevert avhengig av hvilken namsmyndighet som behandler saken.

Øst politidistrikt tiltrer derfor forslaget om å innta ny formulering om at retten til innsyn som utgangspunkt skal gjelde uten hinder av taushetsplikten.

Vi mener også at innsynsretten til skyldnerens øvrige kreditorer med fordel kan beskrives tydeligere. Med dagens regler er det dessuten mange parter som ikke oppfatter at de faktisk har innsynsrett. Derfor foreslår Øst politidistrikt at uttrykket "en rett som blir berørt" i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-19 erstattes eller suppleres med en tydelig opplisting av hvem som har rett til innsyn.

Øst politidistrikt har erfart at namsbøkene og andre dokumenter inneholder mer sensitive opplysninger i dag enn det som var antagelsen da loven ble skrevet. Derfor er vi enige i konklusjonen i høringsnotatet om at det er behov for en klar hjemmel for å unnta enkelte

opplysninger av veldig sensitiv karakter fra innsyn. Av samme grunn er vi også enige i at arbeidsgiver som hovedregel ikke skal få kopi av namsboken.

Med hilsen

Geir Johan Solem

Visepolitimester

Caroline Torply

Seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
23/79324

Vår referanse:
23/96474 - 2

Sted, dato:
Ålesund, 09.06.2023

Hørings svar - modernisering av regelverket for innkreving

Vi viser til høringsbrev av 17. april 2023 vedrørende modernisering av regelverket for innkreving, videresendt politidistriktene den 5. mai 2023.

Møre og Romsdal politidistrikt ved Namsfogden i Ålesund viser til hørings svaret til Politidirektoratet fra Oslo politidistrikt ved Namsfogden i Oslo, Asker og Bærum, som vi har fått tilgang til.

Vi ønsker å stille oss bak hørings svaret fra Oslo politidistrikt. Svaret derfra er vel gjennomarbeidet og har gode refleksjoner om viktige spørsmål, og peker på flere problemstillinger som vi håper blir fulgt opp.

Vi har bare på ett punkt noen supplerende bemerkninger til det som uttales i hørings svaret fra Oslo politidistrikt, avsnitt 2.1.2:

Ad 2.1.2 – Nærhet til beslutninger

Vi er enig med Oslo politidistrikt at det i seg selv ikke bør være en bekymring at beslutningsmyndigheten hos alminnelig namsmann har en lokal forankring. Det er etter vårt syn riktig at skjønnsutøvelsen som skal gjøres ved f.eks. beslutning om utleggstrekk gjøres av saksbehandlere med lokal tilknytning og kunnskap om lokale forhold.

Vi opplever hos alminnelig namsmann i Møre og Romsdal jevnlig at vi blir kontaktet av fortvilte skyldnere som (også) har saker hos sentraliserte særnammsmyndigheter uten lokal tilknytning, f.eks. Statens Innkrevingsentral, NAV Innkreving og Skatteetaten.

Mange forteller at de opplever at de møter liten forståelse for sin konkrete situasjon / lokale forhold (boutgifter som pga. lokale forhold/knapphet ligger over nasjonale

normer, eller høye transportutgifter pga. dårlig kollektivtilbud), gjerne også kombinert med at skyldnerne opplever det vanskeligere å oppnå direkte kontakt med saksbehandler hos særnamsmyndighet som kan hjelpe til å få fastsatt riktig trekk.

Særlig de mest sårbare skyldnerne er i mindre grad stand til å ivareta sine interesser gjennom nettbaserte selvbetjeningsløsninger eller lange telefon-køer.

Mange forteller oss at de da opplever det lettere å ta kontakt med alminnelig namsmann i sitt område, enten ved personlig oppmøte på politistasjon/namsfogdkontor eller ved telefon til sitt lokale politidistrikt. Vi får ofte henvendelser med spørsmål om å bistå skyldnere med deres saker hos særnamsmenn.

Vi tror at lokal forankring gjør det lettere å utøve et riktigere og bedre tilpasset skjønn, og at det kan bidra til å redusere avstanden fra skyldnerne og beslutningstakerne i namsmyndighetene.

Med hilsen

Thomas Hammervold

Namsfogd

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
23/79324-2

Vår referanse:
23/96778 - 2

Sted, dato:
Tønsberg, 08.06.2023

Svar fra Sør-Øst politidistrikt -Høring - modernisering av regelverket for innkreving

Bakgrunn:

Viser til 23/79324-2 vedrørende innspill til høring av modernisering av regelverket for innkreving.

Særlige problemstillinger som POD ber om innspill på:

-Ny ordning med ett utleggstrekk på tvers av namsmyndigheter: ny og mer automatisert og hendelsesbasert utleggstrekkprosess med kun ett utleggstrekk per skyldner og per trekkpliktig. Det foreslås regler for at utleggstrekk fra ulike myndigheter kan koordineres i en kø-ordning etter innbyrdes prioritet. Dette medfører forslag til hvilken namsmyndighet som skal ha ansvar for utleggstrekk med krav fra ulike namsmyndigheter og endringer i klagereglene

-Lovendringer som legger til rette for digitale, automatiserte og mer brukervennlige prosesser, herunder blant annet mottak og prøving av begjæring, foreleggelse av begjæring, beslutning om utlegg, valg av utleggsobjekt og signaturkrav.

-Forslag til regler om informasjonsforvaltning: innhenting, bruk og deling m.m. av opplysninger og automatisert saksbehandling, sammenstilling og profilering.

Sør-Øst har i all hovedsak konsentrert seg om høringsnotatet – etablering av ett utleggstrekk og modernisering av utleggsprosessen i tvangsfullbyrdelsesloven. Når det gjelder høringsnotat Lov om innkreving av statlige krav m.v. støtter Sør-Øst politidistrikt forslaget om at innkrevingsoppgavene samles i en lov.

Innledning:

Formålet med de foreslåtte endringene er først og fremst å sikre en forbedret og mer helhetlig prosess for utleggstrekk på tvers av namsmyndighetene. Det er også foreslått modernisering og mer effektiv saksbehandling hos alminnelig namsmann.

Høringsnotatet fremmer flere forslag til endringer som helhetlig sett vil forenkle prosessen med utlegg i vesentlig grad både for skyldner, kreditor, namsmyndighet og tredje part (arbeidsgiver), det er således mange positive forhold her. Samtidig reiser det noen spørsmål og betenkeligheter.

Sør-Øst har valgt å kommentere enkelte av punktene i høringsnotatet.

Pkt 2: Ny ordning med ett utleggstrekk

Å etablere ett trekk vil være betydelig enklere å forholde seg til for skyldner og trekkpliktig. Man får forutsigbarhet i forhold til dekning og slipper å ha trekk liggende i køordning. Namsmyndighetene vil også få en effektivitetsbesparelse. For kreditor anses det at mulighetene for få saken oppgjort kan reduseres/tar lengre tid dersom det er mange kreditorer hos skyldner. Samlet sett er Sør-Øst positive til en ordning med ett utleggstrekk.

Det foreslås forskriftsfestet en beløpsgrense for små krav. Hvordan dekkes disse i forhold til krav som allerede ligger inne i trekket.

Sør-Øst vil fremme at det bør klargjøres et skjæringspunkt for langvarige trekk og veiledning vedrørende søknad om gjeldsordning.

Pkt 3: Kompetent namsmyndighet

Det er viktig å sikre at det ikke blir ulik behandling mellom Innkrevingsmyndigheten og alminnelig namsmann (heretter kalt AN). Det er den instans som foretar utleggstrekket som vil ha ansvaret for trekkets størrelse. I de tilfeller der AN legger ned trekk skal det legges til de ulike namsdistrikter. Dette kan føre til ulik praksis hvilken instans som til enhver tid har myndighet/ansvaret for saken er en forutsetning. Dette ikke minst med tanke på endring og klagebehandlingen.

Sør-Øst støtter at en namsmyndighet er kompetent til å legge ned utleggstrekk for de som ikke har fast bopel i Norge, tilsvarende ordningen på gjeldsordning jf. gjeldsordningsloven § 2-1 første ledd siste punktum. Videre foreslår vi at det utpekes en namsmyndighet også i tilfeller med adressesperring, tilsvarende ordning på gjeldsordning.

Pkt 4. Mottak av begjæringer og elektronisk kommunikasjon

Profesjonelle kreditorer pålegges å begjære utlegg elektronisk. Begjæringene skal gå til en felles enhet uavhengig av om Innkrevingsmyndigheten eller AN skal behandle saken.

Det antas at antall kreditorer som begjærer utlegg vil øke ved en løsning hvor alle krav innlemmes i ett felles trekk. Dette vil også hindre foreldelse av kravet dersom man er innlemmet i et utleggstrekk. Pr i dag antas det at en del kreditorer avstår fra å begjære utlegg når man er kjent med at det foreligger en eller flere svært store krav med utleggstrekk, og mulighet til dekning synes liten. Samtidig antas det at gjentakende begjæringer fra samme kreditor vil gå drastisk ned når man slipper å begjære utlegg for å sikre/ hindre foreldelse av kravet. Samlet sett antas det at på sikt vil det totale antall begjæringer om utlegg vil reduseres. Dette vil igjen være en fordel for skyldner i forhold til den kostnader gebyrer for begjæring representerer.

Pkt 5: Prøving av begjæring

Forslaget om krav til å oppgi saksøktets personnummer eller d-nummer for profesjonelle aktører er positivt, fordi det sikrere så langt det lar seg gjøre at det ikke opprettes sak på feil person.

Vedrørende dokumentasjon som allerede er innsendt forutsetter vi gode systemer for henvisning til disse. Videre bør det åpnes for innsyn i aktuelle dokumenter mellom namsdistriktene.

Pkt 6: Foreleggelse av begjæring

Det er foreslått at en begjæring om utlegg skal forelegges på nytt for skyldner dersom det er gått mer enn 2 måneder fra foreleggelse til avholdelse. Det forutsettes da at automatisering av prosesser vil medføre at svært få saker blir liggende mer enn 2 måneder. Med bakgrunn i økende saksporteføljen innen utlegg og store restanser mener vi at det vil være behov for å vurdere en noe lengre frist enn foreslått. I tillegg bør det besluttes overgangsregler. Med dagens saksportefølge vil konsekvensene ved å måtte forelegge på ny innen en 2 måneders frist være et betydelig ekstraarbeid og forsinke saksbehandlingen.

Sør-Øst foreslår å forlenge den foreslåtte 2 måneders frist samt å beslutte overgangsregelverk.

Pkt 8: Valg av utleggsobjekt

Når det gjelder vurderingen av formuesgoder er vi usikre på hvordan det skal kunne automatiseres, om det for eksempel skal tas sidepant eller ikke. Tflbl §5-10 skal bestå, og dette er i dag en utpreget skjønsmessig vurdering om et krav er oversikret eller ikke. Det at vi skal ha en formening om verdi og ikke en verdifastsettelse som det legges opp til støttes, men kan synes noe vanskelig å gjennomføre på en betryggende måte.

Pkt 9: Særlig om utleggstrekk

Dagens trekkperiode på 2 år foreslås opphørt, og erstattet med tidsubegrenset trekkperiode. Det er mye god argumentasjon for dette, hovedsakelig slipper man en situasjon hvor samme kreditor begjærer utleggstrekk gjentagende ganger. For de av skyldnerne som har mange krav som innlemmes i trekkbeløpet vil utsiktene til å få oppgjort kravene ta svært lang tid.

Dette kan oppleves som en tidsubegrenset betalingsordning for skyldner. Hensynet til skyldner kan framstå som lite ivaretatt. Det er samtidig vanskelig å se for seg at en begrensning i antall år vil gjøre det lettere for skyldner da det vil føre til nye begjæringer i samme sak og med det, nye gebyrer for skyldner.

Sør-Øst anser at rettsgebyr, omkostninger og hovedstol bør gis dekningsrett foran rentekrav med bakgrunn i trekkperiodens varighet.

Pkt 10: Signaturkrav

Høringsforslaget drøfter kravet til signering, og at dette løses ved elektronisk signatur. Videre legges det opp til at privatpersoner som ikke er kyndige elektronisk må sende signerte klager pr. post. AN må ta imot begjæringer på papir. Erfaring fra dagens saksbehandling er at klage sendt elektronisk i Mine saker med elektronisk ID og klage

sendt pr post og e-post vil ha ulik behandlingstid og fremstår som urimelig for de som faktisk ikke har mulighet til å signere elektronisk. De elektronisk leverte klagene kan behandles umiddelbart. Den ulike saksbehandlingstiden skyldes i stor grad at posten leveres sjeldnere/senere. Klagene som mottas på e-post tilfredsstillers ikke kravet om at en klage må være signert, og må derfor sendes tilbake til klager med krav om gyldig signatur.

Høringsforslaget overlater spørsmålet til forskrift til domstolsloven §197a femte ledd, noe vi mener er uheldig. Det at vi må sende brev med original signatur til tingretten ser vi ikke at vil forsvinne til tross for endringen i Tfbl§ 5-16.

Sør-Øst anser at lovens krav om original signatur bør behandles grundigere og å vurderes opphevet da dette forsinker saksbehandlingen. Sør- Øst får et betydelig antall klager pr. post og epost, som vi bruker store ressurser på å behandle.

Grensegangen mellom tvangsfullbyrdelse og gjeldsordning.

En ny løsning med tidsbegrenset løpende utleggstrekk vil medføre at svært mange skyldnere vil havne i en situasjon med tilnærmet evigvarende trekk. Nåværende løsning med trekk til en kreditor av gangen sørger for en viss rotasjon på kredormassen, da en del krav bortfaller etter hvert som de dekkes. Med den foreslåtte dividendeløsningen, vil kravene bestå svært mye lenger. Skyldnere med store krav, med høye renter (som forbruksgjeld), vil fort havne i en uløselig gjeldssituasjon dersom trekkbeløpet ikke er svært høyt. Sammenfallende med høringsnotatets utsagn at disse skyldnerne bør rådes til å søke gjeldsordning, anses det at antall gjeldsordningsøknader hvor man kan få avsluttet trekk situasjonen i løpet av ca. 5 år vil kunne øke betydelig.

Forutsatt at antakelsen om at flere kreditorer, kanskje alle, vil begjære utlegg i forhold til ny løsning er riktig, vil det si at flere skyldnere vil være i en situasjon hvor hen gjør hva hen evner for betale sine fordringshavere og heller ikke utilbørlig begunstiger noen av dem jf. dl § 2-7. Dersom en skyldner i lengre tid har oppfylt sine forpliktelser i henhold til en utenrettslig gjeldsordning, vil dette kunne tale for en kortere gjeldsordningsperiode enn normal jf. gol § 5-2 annet ledd c). Det antas at flere skyldnere vil kunne havne i denne situasjonen, og at man kan etablere kortere gjeldsordninger.

Innkrevingsmyndigheten skal ifølge høringsnotatet administrere, fordele og endre utleggstrekket som nedlegges. Myndigheten skal også være kontinuerlig oppdatert på skyldners gjeldssammensetning og størrelse på kravene. Det anses at denne myndigheten vil bli svært stor da oppgavene som er foreslått tillagt denne er enormt omfattende. Når man først etablerer en slik myndighet, med den oppgaveløsning det legges til rette for, anses det som hensiktsmessig at denne myndigheten også kan ha oppgaven med å administrere vedtatte og stadfestede gjeldsordninger. Det synes hensiktsmessig at namsmannen kan etablere gjeldsordninger med ett månedlig trekkbeløp, og at Innkrevingsmyndigheten fordeler beløpet etter den prioritet og dividende som namsmannen har vedtatt.

Med hilsen

Aase Haukaas Gjerde

Namsfogden i Sør-Øst politidistrikt
Leder for fellesenheter Sivil rettspleie

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.